

ZIVOT

KULTURNÉ SOCIÁLNI ČASOPIS NOVEMBER • LISTOPAD • LISTOPAD 1972 • CENA 1 ZŁ 11.

1917 - 1972

LENIN

To nie je pieseň to je kanonáda
To nie sú zvonce to je brechot striel
To nie je anjel čo sa z mračien bliží
Zahaňať detom strašný sen

To z veľkôr zostúpil sam obor železny
Prométej od skál odtrhnutý
Traste sa bohovia tå retaz vaša zhrdzavela
A rincí rachot vzbury krutých tisicročí
Kto v cestu vkročí padne premožený

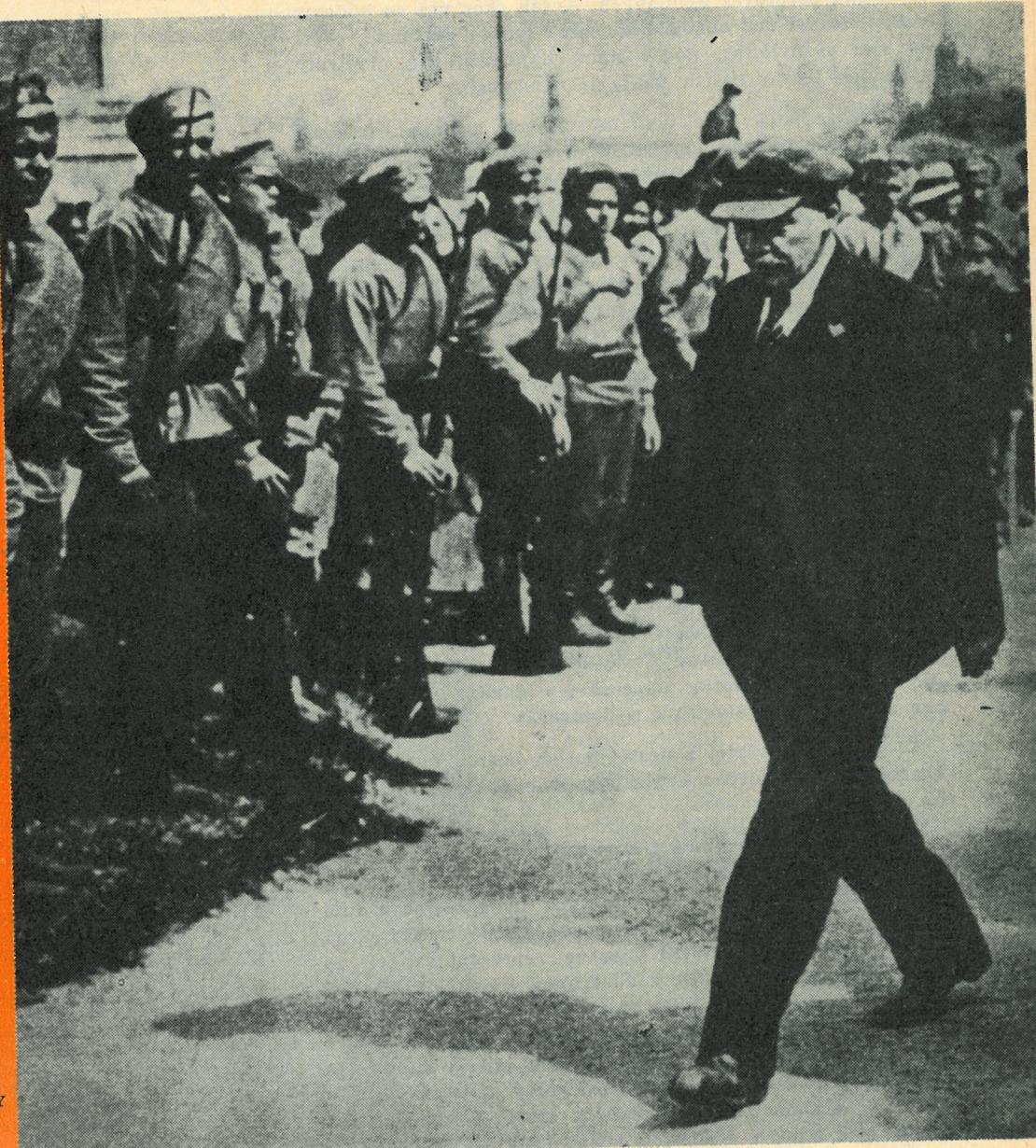
Nech v prsia šľahajú mu blesky ohnivé
Sám slince je a východ jeho rodny dom
A prisnejší než starý Jehovah
Kto nie je s nami ten nech nežije
Prisny je zákon revolúcie

A je to predsa pieseň hoc i kanonáda
Dohára nebies vetylly baldachýn
V nás síla je jak v pažiach oceána
A Lenin sám je milión

PAVOL BUNCÁK
(Výňatok)

VLADIMÍR ILJIC LENIN PRED JEDNOTKOU CERVENÉJ ARMADY
V MOSKVE, MAJ 1920

Foto: Archív

SPRÁVY ŽIVOTA Z OSLÁV

25. VÝROČIA ZALOŽENIA KSČaS

- S OPTIMIZMOM DO BUDÚCNOSTI – STR. Č. 2
- ZPRÁVA O PRŮBĚHU OSLAV V ZELOVĚ – STR. Č. 3
- Z REFERÁTU ÚV KSČaS – STR. Č. 4 - 5
- PREJAVY NAŠICH HOSTOV Z DOMOVA
- A Z ČESKOSLOVENSKA NA SLÁVNOSTNOM PLÉNE ÚV KSČaS – STR. Č. 8 - 9, 10
- ČESTNÉ VYZNAMENANIA ZASLUŽILÝM AKTIVISTOM KSČaS – STR. Č. 11

ZÁBER ZO ZASADNUTIA SLÁVNOSTNÉHO PLÉNA ÚV KSČaS V ZELOVE
(14.10.1972).

Foto: MK

S OPTIMIZMOM DO BUDÚCNOSTI

Oslavy 25. výročia založenia Spoločnosti sa už vzdiaľujú. Ale, keď zanedlho po nich písem týchto niekoľko poznamok uvedomujem si, že je ešte príliš skoro na syntézu tejto pre Spoločnosť veľkej udalosti a jej výsledkov. Lebo nahromadilo sa príliš veľa dojmov a tém, a dokonca, načo tají, príliš živé sú ešte emócie z týchto nezabudnuteľných dní a chvíľ skutočne dojímavých. Nepochybne podobné reakcie bolo možno pozorovať aj u iných. Avšak skôr než sa budeme v Spoločnosti podrobnejšie zaoberať týmito otázkami, chcel by som vyzdvihnuť, podľa mňa, najdôležitejšie momenty z bohatej listiny našich jubilejných udalostí.

Charakteristické pre tieto oslavu bolo pokojné, srdečné, priaznivé a internacionálistickej ovzdušie, ktoré vládlo na oslavách v miestnych skupinách 3. septembra, potom na stretnutí na Okresnom výbere strany v Novom Targu a neskôr na Celopoľskom výbere Frontu národnej jednoty, a zvlášť zreteľne sa prejavilo na ústredných slávnostach v Zelove. Vari žiadne podujatie Spoločnosti za posledných niekoľko rokov nevyvolalo tak veľký záujem členov Spoločnosti a všetkých krajjanov.

Pozornosť si taktiež zaslúžila mimoriadne reprezentatívna účasť hostov, ktorí svoju prítomnosťou poctili naše ústredné oslavu a celkom iste zvýšili ich význam. Bola to účasť predstaviteľov Poľskej zjednotenej robotnickej strany z Ústredného výboru, z vojvodských, okresných výborov a mestského v Zelove, predstaviteľov Frontu národnej jednoty a z ministerstiev: vnútra, osvety a výchovy, národných výborov: vojvodských, okresných a mesta Zelova.

Taktiež reprezentatívna bola účasť na našich oslavach: zástupcov veľvyslanectva Československej socialistickej republiky a predstaviteľov Československého ústavu zahraničného v Prahe, Matice slovenskej z Martina a jej Ústavu pre zahraničných Slovákov z Bratislav.

Tešíli sme sa všetci z účasti našich hostov na oslavách, Spoločnosť ich srdečne vítala a vysoko si cenila ich účasť na pléne.

Ďalšou udalosťou, ktorú treba zaradiť k najvýznamnejším jubilejným udalostiam je obzvlášť pozitívny posudok o pracovných výsledkoch dosiahnutých Spoločnosťou a o našom postoji, občanov tejto krajiny českej a slovenskej národnosti. Zreteľne to vyjadrili v mene reprezentovaných inštitúcií predstaviteľia strany a orgánov ľudovej vlády prítomní na našich oslavách. Je obsiahnutý aj v listoch adresovaných na Ústredný výbor Spoločnosti a vo výpovediach, ktorým nás časopis Život venoval veľa miesta v minulom a v tomto čísle. Bol to zároveň priaznivý a kladný postoj významných orgánov ľudového Poľska, ktorý je zárukou ďalších a ešte lepších výsledkov Spoločnosti.

Väzime si túto mienku, ktorá nás všetkých zároveň zavázuje, ako to správne zdôraznilo plén, k obetavej spoločenskej a kultúrnej práci, vo svojom povolaní, k vlasteneckému plneniu našich občianskych povinností, aby krajina, v ktorej žijeme sa rozvíjala rýchlejšie, aby bola stále modernejšia a aby sa nám žilo čo najlepšie.

Našim československým hostom, ktorí sa zúčastnili osláv a ich prostredníctvom všetkým pracujúcim Československa, s ktorým našu krajinu spája bratské priateľstvo a spolupráca opretá o jednotu ideologickej zásad a zriadenia, sme tlmočili naše srdečné pozdravy a vrele želania ďalších úspechov pod vedením Komunistickej strany Československa. Vo výpovediach na pléne a na neskorších priateľských stretnutiach, sme vitali ďalšiu spoluprácu s našou Spoločnosťou, ktorú plén Ústredného výboru našej krajanskej organizácie ocenilo ako užitočnú a prospěšnú pre rozvoj kultúrnej práce Spoločnosti.

Treba ešte spomenúť, že všetkých tešila účasť početných ochotníckych súborov našej Spoločnosti na jubilejných podujatiach, avšak najväčšiu spokojnosť vzbudzuje to, že úroveň ich tvorivosti stále stúpa.

Na záver treba spomenúť jeden, pre Spoločnosť neobvykle milý jubilejný akcent. Bol to veľmi pozitívny posudok priebehu samotných osláv, podujatí, ktoré ich sprevádzali a priateľských stretnutí, odovzdaný činiteľom Ústredného výboru predstaviteľmi našej strany a orgánov ľudovej vlády. Patrí to tiež asi k výsledkom jubilea našej Spoločnosti. Pri priležitosti tohto jubilea členom našej krajanskej organizácie a všetkým zaslužilým činiteľom, z ktorých mohli dostali čestné vyznamenania, čo najsrdečnejšie gratulujem a želám veľa ďalších úspechov.

Adam Chalupec

Letošní rok, v němž oslavujeme 55. výročí Velké říjnové socialistické revoluce je rokem mimořádným. Nejenom proto, že současně oslavujeme padesátiletí existence Sovětského svazu, ale také proto, že letos poprvé od konce druhé světové války můžeme hledět do budoucnosti Evropy, a dokoncě celého světa, s velkým optimismem.

Dohody a smlouvy v otázce omezení zbrojení a shromažďování zbraní hromadného ničení, zmír-

55. VÝROČÍ VRSR

nění napětí a vybudování systému kolektivní bezpečnosti v Evropě, rozvoje mezinárodní spolupráce, přípravy evropské konference o bezpečnosti a spolupráci, světové konference o míru a odzbrojení — to vše je výsledkem sovětské iniciativy, vyplývající z mírové politiky SSSR.

Každá země socialistické soustavy přispívá svým vkladem k upevnění míru. Je to věc neodlučitelná od socialismu. Říjnová revoluce před pětadvaceti léty se zrodila z protestu proti válce. Jejím heslem bylo také: SVOBODA — CHLÉB — MÍR! Vznik Svazu sovětských socialistických republik je uvedl do života a současně vytvořil sílu, která dokázala uhájit obsah těchto slov v nejtěžších dějinách okamžicích.

VÝZNAMNÉ ROZHODNUTÍ

Rada ministrů za účasti zástupce Ústřední rady odborů projednala a schválila „Usnesení ve věci další cenové politiky v maloobchodu a zlepšení zásobování trhu v roce 1973“.

Na základě směrníc politického byra ÚV PSDS z 30. října t.r. Rada ministrů rozhodla, že ceny základních potravin, především masa a masných výrobků, mouky, chleba, obilnin, těstovin a dalších moučných výrobků, mlé-

ka, sýru, pokrmových tuků, cukru a soli nebudou v příštím roce zvýšeny.

Prodloužení stability cen základních potravin o další rok za současného dynamického růstu průměrných mezd a výdělků vesnického obyvatelstva má velký společenský, ekonomický a politický význam.

Rada ministrů současně určila komplex úkolů spojených s dalším zlepšením situace na trhu.

Hlavním úkolem je udržet a upevnit rovnováhu na trhu v roce 1973.

Obzvláště zodpovědné úkoly byly uloženy ministerstvu ze-

mědělství, které bude koordinovat práci všech organizací a podniků vyrábějících pro zemědělství.

Základním úkolem potravnářského průmyslu je dynamický rozvoj zpracování zemědělských výrobků, optimální využití rostlinných a živočišných surovin, zvyšování výroby potravin a obohacování sortimentu.

Rada ministrů doporučila také průmyslovým resortům aby v plánu na rok 1973 a také při jeho provádění zajistily zvýšené dodávky spotřebního zboží, které budou odpovídat vztahy poptávce a požadavkům zákazníků.

ODBORÁŘI

VII. Kongres odborů zahájil své rokování dne 13. listopadu t.r. ve Varšavě. Kongres se z účastníků 1728 delegátů zastupujících pracující z celé země. Mezi delegáty byli také členové vedení strany a státu Edward Gierek, Henryk Jabłoński a Piotr Jaroszewicz.

Předvolební kampaň byla tentokrát veľmi intenzívna. Na celostátnich sjezdoch jednotlivých odborových svazov, ktoré je triaďač, bola provedena analýza odborového hnutia a zpriesnené společný postoj k základním odborovým otázkám. Všechny odborové skupiny usuzovaly, že je nutno zdôrazniť úlohu odborového hnutia ako aktívneho účastníka společensko-ekonomickej pokroku v zemi a úlohy mlávčího individuálnich i celospolečenských zájmů pracujúcich. Jde o realizaci úkolů vyplývajúcich z prímej vztahu mezi dobrú pracou a lepším životom, nejenom hmotnými podmínkami, ale také lepším v dôsledku uhrádzania kultúrnych a osvetových potrieb.

BULHARSKÁ NÁVSTĚVA

Bulharský ministerský předseda Stanko Todorov dlel na přátelské návštěvě v Polsku na pozvání ministerského předsedy P. Jaroszewicze. Ministerský předseda Todorova přijal Edward Gierek. Host projednal s ministerským předsedou P. Jaroszewiczem široký okruh otázek týkajících se dvoustranných vztahů a také mezinárodních problémů. Největší důraz byl položen na otázkou dalšího upevnění jednoty soustavy socialistických zemí a také společného působení ve prospěch míru, bezpečnosti a konstruktivní spolupráce v Evropě a na celém světě.

POLSKO-SVÉDSKO

Třídení oficiální návštěva předsedy Rady ministrů PLR Piotra Jaroszewicze ve Svědsku se stala důležitou událostí v rozvoji vztahů mezi našimi státy, sousedními prostřednictvím Baltského moře. Ministrský předse-

da Jaroszewicz byl přijat následníkem trůnu princem Karlem Gustavem, jednal s ministerským předsedou Svědska Olofem Palmem. V společném komunike o těchto rozhovorech se praví, že se konaly v upřímném a přátelském ovzduší, příznačném pro dobré sousedské vztahy mezi oběma zeměmi.

Polako-svědská jednání byla ukončena podepsáním pětileté obchodní smlouvy. Předseda vlády P. Jaroszewicz pozval ministerského předsedu Palmeho na návštěvu do Polska.

NADEJE NA MÍR

Vietnamská demokratická republika ohlásila, že vlády VDR a USA projednaly text „Dohody o ukončení války a zajištění míru ve Vietnamu“ a že americká vláda odložila dohodnutý termín (31. října t.r.) podepsání dohody a žádá dodatečná jednání. Vietnamská strana to považuje za úmyslné protahování, způsobené zoufalým snášením prezidenta saigonského režimu o torpedování dohody.

V ZÁUJME VIDIEKA

Dňa 1. januára 1973 bude uskutočnená reforma miestnych orgánov na vidieku, v malých mestečkách a sídliskách. Jej hlavným cieľom je vytvorenie lepších podmienok pre rozvoj polnohospodárskej výroby a pre lepšie riešenie všetkých výrobných, sociálnych, existenčných a kultúrnych potrieb obyvateľov vidieka.

Za posledné dva roky boli schválené mnohé podstatné rozhodnutia, ktoré prispeli k rozvíjaniu výrobcnej aktivity roľníkov a k rozvoju polnohospodárskej výroby. Avšak úlohy polnohospodárstva, najmä v oblasti živočišnej výroby, stále rastú. Rýchlosť zmenu si vyžaduje hospodárenie pôdou tak, aby každý kúsok

pôdy našiel dobrého gazdu. Dobrý rozvoj polnohospodárstva si vyžaduje — popri udržani mnohých, už zavedených stimulov, akými sú výhodné ceny, zvýšené dodávky výrobných prostriedkov atď. — aj zlepšenie a modernizáciu organizácie štátnej pomoci pre polnohospodárských výrobcov. Účelom reformy miestnych orgánov je prispôsobenie administratívny pre nové úlohy a potreby, pre novú etapu, pred ktorou stojí nás vidiek a polnohospodárstvo.

Podstatu reformy dalo by sa zhrnúť do troch základných bodov. Je to zmena administratívneho rozdelenia, zmena právnej a organizačnej štruktúry miestnych orgánov a rozšírenie právomoci nových administratívnych jednotiek.

Namiesto 4313 doposiaľ existujúcich obcí (gromad) bude mať 2381 zdržených obcí (gm). Nová zdržená obec bude mať priemerne 129 km² t.j. asi o 90% väčšiu plochu ako doterajšia obec. V budúcej obci bude bývať priemerne okolo sedem tisíc obyvateľov.

Na území zdrženej obce sa budú nachádzať všetky služby potrebné pre organizáciu polnohospodárskej výroby a uspo-

kojovanie všetkých sociálno-existenčných potrieb obyvateľov. Teda v sídle každej zdrženej obce bude Obecné družstvo alebo jeho filiálka, sporiteľňa alebo jej filiálka, zdravotné stredisko, zverolekárská služba, pošta atď.

Zdržená obec bude môcť zakladať vlastné výrobné podniky a organizovať služby. Je samozrejme, že všetko sa nedá urobiť naraz, ale taký je plán.

Hodno spomenúť, že pri doterajšom administratívnom rozdelení tieto služby boli často veľmi vzdialé od obcí, čo spôsobovalo veľké ťažkosti pri riešení rozmanitých záležitostí obyvateľstva. Tento rozmôr medzi územným rozsahom pôsobnosti doterajších obecných národných výborov a rozsahom pôsobnosti iných hospodárskych organizácií a služieb bol jednou z príčin nustálho znižovania počtu obcí, z 8790 roku 1954 na 4313 v súčasnosti.

Terajšie obecné národné výby sú slabé, nezodpovedajú požiadavkam modernej organizácie polnohospodárskej výroby a nie sú schopné účinne podporovať spoločenské a ekonomicke zmeny, ktoré prebiehajú na vidieku.

ZPRÁVA

O PRŮBĚHU OSLAV

PĚTADVACETILETÍ

KSCaS V ZELOVĚ

Dějištěm vyvrcholení oslav dvacátého pátého výročí založení a působnosti Kulturní společnosti Čechů a Slováků v Polsku, které byly ve skutečnosti zahájeny slavnostními vatrami, zapálenými již 3. září v místních skupinách na Oravě a Spiši a setkáním aktivistů Společnosti s exekutivou OV PSDS v Novém Targu dne 17. září, se stal ve dnech 14. a 15. října t.r. pohostinný Zelov.

Hlavním bodem prvního dne oslav bylo slavnostní zasedání pléna ÚV KSCaS za účasti četných zástupců, všech obvodních a místních výborů Společnosti, které zahájil místopředseda ÚV KSCaS a předseda OV KSCaS v Zelově krajana **Jan Novák**. Plénu předsedal předseda ÚV KSCaS **Ján Molitoris**. Vzácnými a srdečně vitanými hosty pléna byli zástupci stranických a administrativních ústředních i oblastních orgánů a také vážení hosté z Československa, kteří byli pozváni do čestného předsednictva pléna:

Administrativní oddelení ústředního výboru Polské sjednocené dělnické strany zastupoval s. **Mieczysław Szydłowski**, Frontu národní jednoty člen exekutivy krajského výboru Fronty národní jednoty v Lodži poslanec **Franciszek Kociemski**, ministerstvo vnitřní, s. **Stanisław Jermak** a ministerstvo osvěty a výchovy s. **Stanisław Jankowski**. Lodžské vojvodství zastupovali: tajemník krajského národního výboru z Lodži s. **Henryk Goczek** a vedoucí Uřadu pro vnitřní záležnosti s. **Tadeusz Patyniak**. Hospodářské okresu Łask a města Zelova zastupovali: první tajemník okresního výboru PSDS v Łasku s. **Bronisław Włodarczyk**, tajemník OV PSDS v Łasku s. **Tadeusz Kozakowski**, první tajemník městského výboru PSDS v Zelově s. **Stefan Sukiennik**, předseda okresního národního výboru v Łasku s. **Ryszard Psyk**, předseda Městského národního výboru v Zelově s. **Marek Skalecki**. Okresní výbor PSDS v Novém Targu zastupoval člen exekutivy s. **Klemens Turkiewicz** a Uřad pro vnitřní záležnosti KNV v Krakově s. **Andrzej Gajda**, zástupce vedoucího Uřadu.

Reforma rozdělí samosprávne a administratívne funkcie. Právo schváľovať uznesenia a právo kontroly bude mať obecný národný výbor, naproti tomu výkonné funkcie bude plniť obecné úřad. Tak např. obecný výbor bude schvaľovať spoločensko-ekonomicke plány, schvalovať rozpočet, přijímať uznesenia o utváraní buď rušení služeb, riešiť problémy týkajúce sa uspokojovania všetkých potrieb obyvateľstva, vypočúvať správy vedúcich inštitúcií a organizácií, riešiť návrhy a postuľaty obyvateľstva atď.

Dôležitou funkciou obecného národného výboru bude kontrola činnosti náčelníka a obecného úřadu. Obecný výbor bude mať 50 členov, ktorí budú pracovať v komisiach. Prácu výboru bude organizovať predsedníctvo s predsedom, jeho zástupcom a predsedami komisií. Funkcia predsedu obecného výboru bude čestná (neplatná), to znamená, že predsedu nebude služobne podliehať okresnému národnému výboru.

Obecný výbor bude mať silný výkonný aparát — obecný úřad. Tento úřad bude tvoriť kancelária obce (spolu 8 až 14 zamestnancov na čele tajomníkom obce), ako aj družstvo poľnohospodárskych

služieb. Na čele úřadu bude stat náčelník obce, ktorého na neobmedzené časové obdobie menuje predseda VN. na návrh ONV, po vypočítaní posudu MNV.

Náčelník obecného úradu bude plniť všetky povinnosti spojené s rozvojom poľnohospodárstva a celého hospodárstva, to znamená, že bude pripravovať návrhy plánov a rozpočtu, dozerať na činnosť organizácií a institúcií podriadených obecnému výboru, bude kontrolovať plnenie obyvatelmi povinností voči štátu, riadiť prácu poľnohospodárskych služieb atď. Do kompetencie náčelníka obecného úradu bude patrili veľa otázok, ktoré doteraz vybavovali okresné orgány ako napr. vydávanie povolení na zriaďovanie obchodov v socialistickom a súkromnom sektore, na zriaďovanie dielní, povolení v oblasti stavebnictva, osvetu atď.

Náčelník obecného úradu bude pracovať na základe principu jednočlenného vedenia, teda podobne, ako riaditeľ továrne. Služobne bude zodpovedný pred okresnými orgánmi štátnej správy.

Ako z toho vyplýva tak pred samosprávnymi, ako aj pred administratívnymi činičtmi v budúcych miestnych

orgánoch sú kladené veľké úlohy. Úzka spolupráca zastupiteľských orgánov, ktoré sú vyskúšanou formou zapájania najstarších mas do riadenia štátu, s vysokokvalifikovaným a dobre fungujúcim výkonným aparátom, je základnou podmienkou správneho plnenia úloh kladených združeným obciam.

Obecné národné výbory, ako základná zložka v systéme národných výborov, budú mať široké kompetencie. Ich právomoc umožní orgánom združenej obce robiť opatrenia, ktorých cieľom bude všeobecný rozvoj územia v ekonomickej, spoločenskej a kultúrnej oblasti, ako aj schvaľovať rozchodu týkajúce sa dôležitých otázok obyvateľov, aby tito nemuseli cestovať na okres pri vybavovaní svojich záležitostí.

Teražie obecné národné výbory majú totiž príliš male kompetencie a právomoc. Smeruje sa k tomu, aby upevnil význam obecných národných výborov poskytnutím direktívneho charakteru schvaľovaným plánom spoločensko-hospodárskeho rozvoja územia. Tieto plány budú zahrňovať aj úlohy pre inštitúcie a družstevné organizácie, ktoré formálne nie sú podriade-

né obecnému národnému výboru. Novým úloham združenej obce bude zodpovedať jej rozpočet, ktorý má zaistiť miestnym orgánom väčšiu samostatnosť vo finančných otázkach. Vlastné príjmy majú kryť 80% výdavkov združenej obce.

Vďaka tomu obecné výbory malí by sa stať skutočnými vedúcimi a organizátormi hospodárskeho, spoločenského a kultúrneho života na vidieku.

V novovytvorenom obecnom úrade dôležitou zložkou pôsobiačou na úseku organizácie poľnohospodárskej výroby bude poľnohospodárska služba. Stredisko poľnohospodárskych služieb bude mať 4 až 8 pracovníkov, zavisie od veľkosti a špecifity združenej obce. Tento kolektív bude čiastočne vytvorený na základe poľnohospodárskej služby existujúcej v doterajších obciach a v mnohých prípadoch — pre nedostatok patrične pripravených pracovníkov — bude podľa potreby kompletovaný postupne.

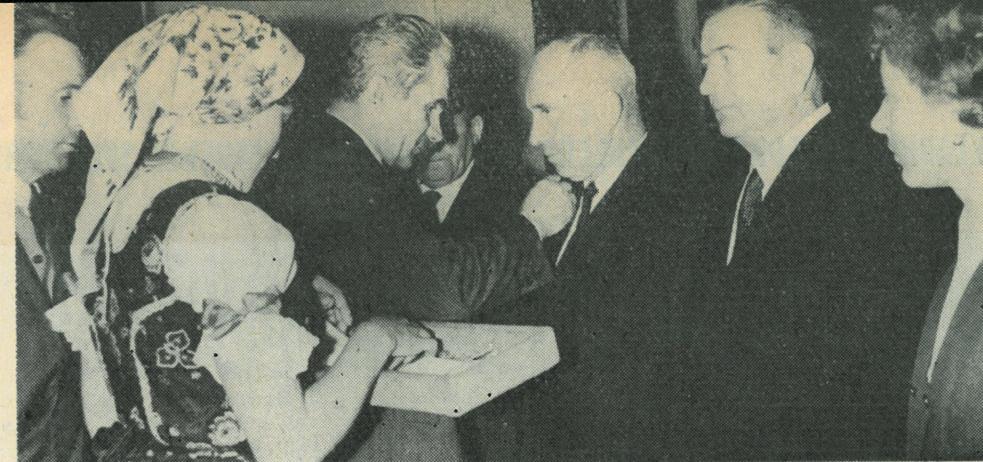
Základným činiteľom rozvíjania spoločensko-výrobnej aktivity na vidieku budú naďalej roľnícke krúžky. Avšak stále zreteľnejšie vychádza nájavo, že treba zlepšiť pracovný systém tejto organizá-

cie. V súčasnosti sa rysuje koncepcia postupného zakladania špecializovaných hospodárských jednotiek — družstiev roľníckych krúžkov, ktoré budú organizovať a plniť služby, hlavne v oblasti mechanizácie, opráv a stavebnictva, ako aj iné služby potrebné na vidieku. Samospráva krúžkov, zbavená operatívno-technických prác, bude sa môcť sústrediť na upevňovanie verejnoprávnych funkcií roľníckeho krúžku, ako organizácie roľníkov-výrobcov, ktorá je činiteľom hospodárskej a spoločenskej integrácie dediny.

Bude sa spieť postupne k tomu, aby územie združených obcí zodpovedalo oblasti, v ktorej pôsobia obecné družstvá a družstevné sporiteľne. Bude sa to konáť hlavne spájaním niektorých družstiev, ako aj vytváraním filiálok GS a SOP. Týmto spôsobom na dedinach, v ktorých budú sídla združených obcí, vzniknú moderné obchodné družiská a služby.

Reforma miestnych orgánov štátnej správy bude znamenať rýchly krok dopredu v ďalšom rozvoji poľnohospodárskej výroby a v zlepšovaní služieb pre obyvateľov vidieku.

S.D.

Vyznamenání aktivistů Společnosti — seznam vyznamenaných uvádíme na str. 11.

Velvyslanectví Československé socialistické republiky ve Varšavě zastupoval první tajemník velvyslanectví s. **Vladimír Václavík** a rada velvyslanectví s. **Alois Král**.

Z Československa přijeli hosté: předseda Československého ústavu zahraničního v Praze s. **Bedřich Pištora** a jménem Matice slovenské a jejího Ústavu pro zahraniční Slováky s. **Stefan Krivuš**. Hosty pléna byli další delegáti Matice slovenské s. **Stefan Vesely**, zástupce Ústavu pro zahraniční Slováky v Bratislavě a s. **Eugenia Gráčová**, redaktorka **Matičného čítania** a dále s. **Feliks Bochenek** z Úřadu pro vnitřní záležnosti KNV v Krakově a s. **Jerzy Olzewski**, vedoucí oddelení pro vnitřní záležnosti ONV v Lasku.

Hlavním bodem pléna byl referát o činnosti KSCaS v uplynulých dvaceti pěti letech a o programu kulturně-osvětové činnosti v budoucnosti, který přednesl předseda Společnosti Ján Molitoris. Plénum pozdravili a Společnosti případě další úspěchy zástupci stranických a administrativních orgánů: s. **Mieczysław Szydłowski**, s. **Stanisław Jermak**, s. **Franciszek Kociemski**, s. **Henryk Goczek**, s. **Franciszek Kociemski**, s. **Henryk Goczek**, s. **Stefan Sukiennik** a s. **Andrzej Gajda**.

S věkou pozornostou si účastníci pléna vypočuli jubilejný referát a prejavy hostů.

Společnost u příležitosti jejího pětadvacetiletí pozdravili a přáli mnoho dalších úspěchů jménem Československého ústavu zahraničního v Praze s. Bedřich Pištora a jménem Matice slovenské a jejího Ústavu pro zahraniční Slováky s. Stefan Krivuš.

Za obyvodní výbory z Oravy a Spiše a za česká střediska pozdravili plenum krajane Ján Kovalík, Vladimír Hess a Augustín Bryja.

Účastníkům pléna byly přečteny pozdravné dopisy, zaslány ústřednímu výboru KSCaS ředitelům administrativního a společenského odboru ministerstva vnitra s. mgr. Jerzym Zarembou, a předsedou předsednictva KNV v Krakově s. Witem Drapichem.

Plénum s uspokojením přijalo vyznamenání devíti aktivistů Společnosti ze Zelova a z Kučova odznaky „Zasloužilý činitel Fronty národní jednoty“ a Čestnými odznaky Lodžského vojvodství, které vyznamenaným krajane předal s. Franciszek Kociemski a s. Henryk Goczek. Dále byli čtyři aktivisté Společnosti vyznamenáni odznakem „Zasloužilý činitel kultury“ a devět stříbrným odznakem „Zasloužil se o Krakovskou zemi“.

Za dlouholetou obětavou aktivní činnost bylo na plenum jedenašedesát členů odměněno udělením medailí KSCaS „Za zásluhy“ a čtyřiaosmdesát „Čestným známkem“. (Seznam vyznamenaných členů Společnosti uvádíme na str. 11). Medaile KSCaS „Za zásluhy“ byla ražena na počest dvacátého pátého výročí založení Společnosti a bude napříště udělována u příležitosti výročí a sjezdů KSCaS.

Plenum uctilo minutou ticha památku členů a aktivistů Společnosti, kteří odešli navždy.

Na závěr prvního dne jubilejných oslav vystoupily úspěšně soubory Společnosti ze Spiše, Oravy, Zelova a Kučova. Všichni hosté a krajane se pak družně bavili na lidové veselici.

Významnou událostí druhého dne oslav bylo slavnostní odhalení pamětní desky u příležitosti 170. výročí příchodu českých osadníků do Zelova a 15. výročí působení KSCaS v Zelově. Tento významný akt zahájil poslanecký Bronisław Cieniewski, předseda MNV v Zelově, který ve svém projevu hořel o dějinách Zelova a o místním obvodním výboru a vedení ÚV KSCaS, zástupci FNJ a další.

Všichni účastníci se ve slavnostním průvodu odebrali k pomníku Tadeusze Kościuszki, k němuž byly položeny věnce od velvyslanectví Československé socialistické republiky, Československého ústavu zahraničního, Matice slovenské, ústředního výboru KSCaS, obvodního výboru KSCaS v Zelově a redakce časopisu Život.

Shodně s programem dvoudenních oslav byla v místní klubovně KSCaS otevřena výstava dřevěných sošek mladíčkých řezbářů z Jurgova a nejlepších kresek dětí, zaslanych na soutěž Život, která byla uspořádána při příležitosti pětadvacetiletí KSCaS. Návštěvníci výstavy si také prohlédli práce výtvarníka krajanina Hesse z Lublina a obzvláštní pozornost věnovali krásné medaily, již umělec daroval Společnosti k jejímu jubileu.

Z REFERÁTU ÚSTREDNÉHO VÝBORU KSČaS NA PLENÁRNOM ZASADANÍ

Hlavným bodom slávnostného pléna Ústredného výboru Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku, ktoré zasadalo dňa 14. októbra t.r. v Zelove, bol priležitosť referát o činnosti KSČaS za uplynulých 25 rokov a o úlochach do budúcnosti, ktorý prednesiel predseda Spoločnosti Ján Molitoris. Referát sa zaoberal vznikom a vývojom Spoločnosti, charakterizoval české a slovenské obyvateľstvo v Poľsku a vyzdvihoval jeho rast spolu s rastom celej spoločnosti a krajiny. Kladne hodnotil dosiahnuté výsledky a vysoko ocenoval podiel obetavých aktivistov a členov KSČaS na týchto úspechoch. Zdôrazňoval význam národnostnej politiky Poľskej zjednotenej robotníckej strany opretej o leninské princípy, vďaka ktoréj Spoločnosť má všetky podmienky pre úspešný, všeobecný rozvoj. Konštatoval živý záujem členov o otázky KSČaS, ktorí sa prejavovali aktívnom účasťou na práchach a podujatiach Spoločnosti. Zdôrazňoval nutnosť sústavne prehľbovať tento záujem a zdokonaľovať organizačné a kultúrno-osvetovú činnosť vo všetkých zložkách Spoločnosti a obracal pozornosť na hlbšie začínanie pokrovových výchovných hodnôt de tejto činnosti. Hovoril o rozvoji spolupráce s Československom a vyzdvihoval nutnosť upevňovania internacionalistických ideí bratstva oboch našich krajín.

Ked hodnotíme výsledky uplynulých 25 rokov a kreslíme perspektívky ďalej práce Spoločnosti — zdôrazňoval referát — musíme konštatovať, že Spoločnosť, my — jej členovia, budeme naďalej a stále účinnejšie spájať naše úlohy, naše všedné ľudské potreby, ambície a snahy s úlohami, ktoré si vyžadujú angažovanosť v spoločnom diele celonárodného rozvoja našej krajiny. Tieto úlohy načrtnuté na 6. zjazde Poľskej zjednotenej robotníckej strany, sú úlohami všetkých nás — občanov Poľskej Ľudovej republiky.

Referát pléna vysunul na popredné miesto otázku spoločenských a hospodárskych zmien v živote našich členov, všetkých našich krajanov a konštatoval: Česi a Slováci v Poľsku, ako vieme, sú pomerne neveľkou skupinou. Česi to sú hlavne robotníci a remeselníci, ktorí poväčšinou pracujú vo svojom tradičnom tkáckom povolaní. Dnes ich najviac žije v Zelove. Ich predkovia prišli do Zelova pred 170 rokmi, kde sa stretli s národnou a náboženskou znášanlivosťou a našli podmienky pre nerušený rozvoj. K druhej, menej početnej skupine, patria naši česki krajania, rolníci, ktorí žijú v Kucove a v okolitých dedinkách susedného Belchatowského okresu a inde. Slováci, to sú predovšetkým rolníci, ako aj rolníci pracujúci v priemysle, žijúci hlavne na poľnohospodárskom území Spiša a Oravy v Novotargskom okrese, ktoré zdedilo mimoriadnu hospodársku a sociálnu zaostalosť, ktorá dnes patrí už minulosti.

Štvrtstoročie, ktoré je už za nami, bolo obdobím obetavej a často neľahkej práce v rozvíjani pôsobnosti našej organizácie, ktorá vznikla sotva tri roky potom, ako na prvom kúsku oslobodeného Poľska odzneli slová Júlového manifestu Poľského výboru národného oslobodenia. Boli to roky obrovského úsilia celej poľskej spoločnosti, aby pod vedením strany poľských komunistov — Poľskej robotníckej strany a neskôr Poľskej zjednotenej robotníckej strany, pozdvihnutú krajinu z vojnových trosiek, prinávratíť k životu, rekonštruovať, dať jej nový politický a spoločenský ráz, zapojiť ako pevnú zložku do spoločenstva socialistických štátov. Toto všetko sme dosiahli v uplynulých rokoch, ktoré všade priniesli veľa zmien. Aj v Zelove, aj na Spiši a Orave a inde, kde sa zmenil obraz dedin-

a život ich obyvateľov sa stal ľahší. Boli to zároveň roky mnohých zmien v živote našich najbližších, každého z nás.

Kladne sú aj výsledky našej mierovej zahraničnej politiky, prospievajúcej rozvoju hospodárskej spolupráce a uvoľňovaniu medzinárodného napätia, bez ktorého by sme nemohli pokračovať v diele socialistického rozvoja našej krajiny. Prameňom týchto úspechov je bratské politicko-branné spojenectvo a všeobecná spolupráca so Sovietskym zväzom, ktorý v decembri bude oslavovať 50. výročie svojho vzniku, spojenectvo a spolupráca s Československou socialistickou republikou, NDR a ostatnými krajinami socialistického spoločenstva, s ktorými nás spája členstvo v obrannej Varšavskej zmluve a v Rade vzájomnej hospodárskej pomoci. Je to podmienka nášho rozvoja, rastu našej sily a bezpečnosti našich krajín.

Politické, hospodárske a sociálne premeny uskutočnené v Ľudovom Poľsku, badateľne a rýchle tempo zmien vyplývajúcich z aktuálneho úsilia strany a vlády, ako aj národnostná politika Poľskej zjednotenej robotníckej strany, uspokojovanie kultúrnych potrieb menšiny, vyvolali podstatné zmeny aj vo vedomí a živote českéj a slovenskej menšiny. Upevňujú sa jej zväzky s celou spoločnosťou a stanou. Utvárajú sa nové postoje a nové charaktere. Vyrástlo nové pokolenie, narodené a vychované v Ľudovom Poľsku. Ľudia si stále hlbšie uvedomujú, ako sa mení naša skutočnosť a zvýšeným pracovným úsilím podporujú perspektívny a dynamický program vytyčený 6. zjazdom našej strany, ktorý sa stal programom všetkých súčasťí zoskupených vo Fronte národnej jednoty, programom nás všetkých. Odzrkadluje sa to v aktívnej účasti pri riešení úloh, ktorími žije naša spoločnosť a v skutočnej angažovanosti našich krajanov pre rozvoj svojho prostredia. Stále viac sa upevňuje vedomie, že zvýšenie tempa rozvoja priemyselnej výroby, pozdvihnutie na vyššiu úroveň poľnohospodárstva, lepšie uspokojovanie požiadaviek pracujúcich, závisí od toho, nakoľko budeme schopní pozdvihnuť na vyššiu úroveň našu ekonomiku. To znamená, že bude závisieť od práce celej spoločnosti, od našich schopností pri odstraňovaní tých faškostí, ktorých je ešte hodne pred nami.

Môžeme bez nadsádzky konštatovať, že na svojom pracovisku sme si získali dobré meno ako solídni pracovníci, dobre hospodáriaci rolníci, teda obyvatelia, ktorí si dobre plnia svoje občianské povinnosti a sú angažovaní v práci a záväzkovom hnutí.

V Ľudovom Poľsku, ktoré odstránilo triedné a národnostné rozdiely — zdôrazňoval referát — naša menšina našla výhodné podmienky pre uspokojovanie svojich kultúrnych potrieb v rámci Spoločnosti. Úmerne s rozvojom socialistickej výstavby krajiny, zvyšovaním životnej úrovne, zmenou vedomia a utváraním nových hodnôt vo vzájomných medziľudských vzťahoch, sa rozvíjala a rásťla naša Spoločnosť.

Nadväzujúc na vznik jednotlivých organizácií, ktoré sa podieľali na založení a rozvoji KSČaS, referát pripomínení, že: Naša organizácia vznikla z rôznych českých a slovenských Spolkov, ktoré v súhlase so spoločenskými požiadavkami vyvinuli úsilie o zachovanie a kultivovanie tradícií, kultúry, osvet a zvykov českéj a slovenskej menšiny. Tieto samostatné Spolky lišili sa organizačnou štruktúrou, členskou základňou a akčným programom.

Prvými organizáciami na Spiši a Orave — spoinal referát — boli Spolky Čechov a Slovákov,

ktoré roku 1946 sa začali usiliať a vyučovať slovenského jazyka na základných školách v oblastiach obývaných slovenskou národnostnou menšinou a roku 1947 vypracovali a prijali stanovy dvoch samostatných organizácií. Vyvájajúc nepretržite svoju činnosť spolu s miestnymi Zväzmi Čechov v Kudove, Pstrážnej, Gęsińci a v Ciepliciach sa stali spoluzakladateľmi Spoločnosti v jej terajšej organizácnej podobe. K zakladateľom Spoločnosti patria aj Obvodné výbory v Zelove a Kucove, ktoré vznikli pred 15 rokmi. V našich kronikách sa zachoval aj názov Zväzu Čechoslovákov v Lubline, ktorý vznikol už v roku 1945 a roku 1957 opäť na istý čas vyvinul svoju činnosť. Pripomíname si aj Zväz Čechoslovákov založený hneď po oslobodení v Krakove.

V júli roku 1956 tieto Spolky vytvorili organizačný výbor, ktorého úlohou bolo zlúčenie všetkých týchto organizácií do jednej Spoločnosti. Táto konцепcia sa stretla s podporou stranických a štátnych orgánov. V marci roku 1957 na prvom celoštátnom organizačnom zjazde v Krakove bola založená Kultúrno-sociálna spoločnosť Čechov a Slovákov v Poľsku.

Dalej sa referát zaobral tým, že aj keď nasledujúce zjazdy menili názov Spoločnosti, ktorá sa

Soubor ze Zelova. Nejmladší zpěvačka souboru, Anička Smetanová, musela několikrát opakovat.

BEŁCHATOWSKÉ PROMĚNY

Belchatowská oblasť není pôvodne úrodná, i když jej pôdu hojně zúrodiuje ľudský pot. Zdejší lesy sú suché, tisíckou se tedy k řece Widawce. Hrdiny tohto okresu sú zemědělci, ktorí tiež pracujú. Jejich životná úroveň je však nejnižší z celého vojvodství. Je zde sice niekoľko průmyslových objektov, ale tovární komíny zahľadneme pouze v Belchatowě, Szczercově a Grocholicích. Železniční trať tudy nevede, chybí i mnoho ďalších potrebných zařízení a investíc. Kdo tedy môže, utíka z tohto okresu, vytvoreného v roku 1956 hlavně ze západných časťí piotrkowského okresu.

Mladý okres se tedy rýchle vylidňoval a také rýchle stárl. Průmerný vek zemědělcov činil päťdesať let. Tato oblasť nikoho nelákala. I lekári zde bylo o polovinu menej než činil průmér v Lodžském vojvodství. Již v prvých deseti le-

tech existencie okresu se téměř tři tisíce lidí přestěhovalo do Lodže, do Varšavského vojvodství, na Slezsko a do západného Poľska. Polští občané české národnosti, žijící v obci Kleszczów (hlavně v Kucove) houfně odjížděli do Československa. Úsilí miestnych orgánov, směřující k vytvoření alespoň iluze o rozvoji okresu, bylo bezvýsledné. Odchod obyvatelstva se vysvetloval „společenskou zákonitostí“. Všem však bylo jasné, že tento okres nemá žádnou perspektív...

ZASVÍTALA NADĚJE

Najednou, ako v pochode... V belchatowském okrese vědci objevili bohatá ložiska hnědého uhlí. O okrese se začalo mluvit v celém Poľsku a zájem o celou oblast prudce stoupal. Bude zde totiž vybudován palivový a energetický kombinát. Svou ekonomickou a společenskou působností

obsahne okresy Pajęczno, Lask, Radomsk a Piotrków Trybunalski. Již dnes je zrejmé, že hlavním střediskem bude Belchatów.

Rada odborníků nyní připravuje podrobné plány rozvoje belchatowské pánve. Hlavní slovo mají plánovači, jejichž myšlenky a koncepce vybíhají daleko do budoucnosti. Konkrétně v tomto případě přesahují rozvojové koncepce rok 2000. Prognózy se budou týkat mnoha důležitých otázek a my musíme počkat na závěry odborníků. Dokonale si však můžeme predstavit obrovské změny, nerozlučné spjaté s tak velkou investicí.

Ložiska hnědého uhlí se táhnou podél rovnoběžky na čáre Ruszczyn — Kleszczów — Stróża. Leží v hlboké zhruba 120 metrů, mají tloušťku přes 50 metrů a jejich zásoby se odhadují na 2,2 miliardy tun. Jde o mnoho — o povrchový díl a elektrárnu, čili o celý kombinát. A s takovým kombinátem sé obvykle pojí i jiné průmyslové investice. Např. přidružené závody nebo továrny na zpracování průmyslového odpadu a také průmyslové odvětví, spojené s komplexním obhospodařením celé oblasti. Již v této pětiletce má být postavena cementárna „Warta II“ v Działoszyně, vápencové a pískovcové závody v Lubci a závod na regeneraci lepenkových obalů v Pajęczně. Uvažuje se o výstavbě závodů spotrebničkého průmyslu a provozoven služeb. V brzké době vzniknou opravárske diely v Belchatowě a dále továrna na plynobeton. To jsou

dnes menuje Kultúrna spoločnosť Čechov a Slovákov v Poľsku, predsa jej činnosť bola nepretržitá. K jej základným úloham patrí: kultivovanie a rozvíjanie českého a slovenského folklóru a kultúry, popularizácia pokrovových tradícií národných Poľska a Československa, upevňovanie bratského spolunažívania a zoznamovanie krajanov s kultúrou poľského národa a poľskú verejnoscť s kultúrou českou a slovenskou. Pozitívne zmeny, k akým došlo v uplynulom stvrtstoročí a aké nadálej prebiehajú, obohacujú kultúrnu prácu Spoločnosti a pomáhajú plnejšie uspokojovať potreby v tomto smere. Táto činnosť Spoločnosti — konštaoval referát — sa môže uskutočňovať vďaka štátym prostriedkom poskytovaným na tento účel.

Aktuálne Spoločnosť zoskupuje vyše tri tisíce členov — konštaoval referát. Má tri obvodné výbory: v Jablonke na Orave, v Kacvine na Spiši a v Zelove, ako aj 33 miestne skupiny, ktoré sú základnou zložkou organizačnej činnosti. Z týchto miestnych skupín sú tri české, 14 na Orave a 15 na Spiši.

Cinnosť KSČaS zahrnuje ochotnícke umelecké hnutie, čitateľstvo a prácu v klubovnach pri 26 miestnych skupinách. České strediská majú tri klubovne, na Spiši je ich 11 a na Orave 12. Zoskupuje sa v nich živá organizačná a kultúrna práca členov Spoločnosti a sú prístupné pre všetkých obyvateľov.

Jazyk, spev, hudba a tanec kultivujú v súčasnosti vo 25 rôznych súboroch Spoločnosti, teda v divadelných krúžkoch, súboroch piesní a tancov, kapelách a iných hudobných súboroch. Tri z nich pôsobia v českom prostredí a dvadsať dva v slovenskom: osem na Orave a štrnásť na Spiši. Učinkuje v nich okolo 500 členov. Spomedzi súborov piesní a tancov sa vyznačujú dva súbory na Spiši a jeden na Orave. Sú najlepšie vybavené a považujeme ich za naše reprezentančné súbory.

Referát zároveň upozornil, že Spoločnosť sa aktívne podieľa na práciach Fronty národnej jednoty. Prostredníctvom svojich členov pôsobí pri riešení hospodárskych a spoločenských otázok podporujúc týmto jednotu všetkých obyvateľov miest a vidieka.

Hodnotiac minulé obdobie referát zdôraznil, že činnosť Spoločnosti sa teší veľkému záujmu jej členov. Stretáme sa dokonca s povzbudzovaním k väčšej aktívite. Na tejto činnosti sa stále viac podieľa mladé pokolenie, ktoré dosahuje pekné úspechy na kultúrnom a organizačnom poli.

Referát pléna vysoko zhodnotil aj úlohu a poslania aké plní nás časopis, ktorý v máji na budúci rok bude oslavovať svoje 15. výročie, a konštaoval, že Život je úzko spätý s našou Spoločnosťou, menšinou, získal si dobrú mienku a teší sa skutočne záujmu. Mimoriadnu pozornosť si zaslúži fakt — pokračoval referát — že na budúci rok vyjde publikácia, ktorá bude zobrazovať pôsobnosť Spoločnosti na pozadí uplynulých 25 rokov.

Na svojom pracovnom úseku — konštaoval dalej referát — sa Spoločnosť snažila prispievať k prehľbovaniu zväzkov prialstva a spolupráce medzi národní Poľska a Československa, ktoré spoločne so Sovietskym zväzom a ostatnými krajinami nášho spoločenstva budujú socializmus, to znamená nový, lepší život. V rámci spolupráce, ktorú Spoločnosť nadviazala s Maticou slovenskou, ako aj v rámci pohraničnej spolupráce Novotargského okresu so susednými slovenskými okresmi, naše súbory z Oravy a Spiša sa zúčastňovali rôznych podujatí na Slovensku a boli tam srdečne vítané. V rámci tejto spolupráce boli na Slovensku na pozvanie Matice aj naši aktivisti a naposledy skupina účastníkov ozbrojeného boja a nacistickým okupantom. Na území nášho Spiša a Oravy prichádzajú súbory z pohraničných okresov zo Slovenska a takisto sú pohostinne prijímané. Túto spoluprácu považujeme za užitočnú a prospešnú pre rozvoj našej pôsobnosti.

Na všetkých úspechoch našej Spoločnosti v uplynulom období — zdôrazňoval referát — v dlhom zozname všetkých prác, ktoré ani nemožno vymenoval, má významný podiel pomoc strany a ľudovej vlády, miestnych spoločenských a administratívnych orgánov a kultúrnych ustanovizní. Zároveň

DVACET PĚT LET KULTURNÍ SPOLEČNOSTI ČECHŮ A SLOVÁKŮ V POLSKU

Na oslavách vystupovali naše najlepšie súbory zo Zelova, Kucova, Spiša a Oravy. Na snímke: vystupuje súbor z Kacviny.

je v nich obsiahnuté úsilie a obetavosť mnohých činiteľov a členov našej Spoločnosti. Mnohí z tých, ktorí prví začínali našu činnosť, ešte dnes aktívne pracujú tešiac sa zaslúženej úcte, mnoho ďalších už nahradili mladší, ktorí pokračujú v ich tvorivom úsilií, v nových podmienkach, tak veľmi odlišných od včerajších. Mená ďalších našich členov a činiteľov sa zachovali už iba v spomienkach a organizačných kronikách, avšak výsledky ich práce ostali. Spoločnosť zveľaďuje tieto výsledky. Sú pre to priaznivé podmienky, črtajú sa d'alej perspektívy pre stále účinnejšiu pôsobnosť.

Hovoriac o perspektívach pôsobnosti KSČaS referát zároveň poukazoval na mnohé dôležité úlohy a kladol dôraz na: ďalšie zdokonaľovanie už vypracovaných foriem našej pôsobnosti, plnejšie uspokojovanie potrieb vyplývajúcich na tomto pozadí a obohacovanie našej pôsobnosti o nový, pokrovový obsah v širokom význame tohto slova.

Pri pozdvihovaní práce Spoločnosti na vyššiu úroveň a vytváraní nových kultúrnych hodnôt malí by sme viac ako doposiaľ rozvíjať prácu obvodov a miestnych skupín, aktívnejšie zapájať našich členov do tvorivej práce, pozdvihovať ich kultúrnu úroveň a ideologickú vyspelosť. Rozvíjať tie výchovné faktory, ktoré prospevajú utváraniu dobrých medziludských vzťahov, harmonickému spolunažívaniu a jednotnej činnosti celého obyvateľstva a na druhej strane odstraňovať rôzne prekážky, ktoré narušujú tento proces, aby kultúrna, politická a občianská aktivita sa stala trvalou hodnotou nášho spoločenstva.

Sú to úlohy — konštaoval referát — ktoré by sme mali ešte viac ako doteraz rozvíjať v pôsobnosti Spoločnosti.

Referát nadviazal aj na oslavu 25. výročia založenia Spoločnosti, ktoré sa konali v miestnych skupinách a na stretnutí aktív Spoločnosti s exekutívou OV PZRS v Novom Targu; zároveň informoval,

že v rámci osláv 25. výročia založenia našej Spoločnosti sa ešte budú konať festivaly a iné podujatia, ktoré uzavrú tento rok naše jubileum.

Na záver v mene Ústredného výboru a členov Spoločnosti referát pléna vyjadril pri príležitosti jubilea srdečnú vďaku ústredným a oblastným orgánom strany a ľudovej vlády za pomoc s ktorou sa Spoločnosť vždy stretava a za starostlivosť, ktorá umožňuje rozvíjanie a prehľbovanie činnosti KSČaS, za pochopenie, s ktorým sa Spoločnosť stretáva keď prihlasuje svoje návrhy a postuláty. Vďaka tomu všetkému, zdôraznil referát pléna, stále hlbší význam nadobúdajú slová Spoločne žijeme — spoločne budujeme, ktoré v praxi nie sú pre Spoločnosť iba heslom, ale odrazom skutočnosti.

Referát pléna vyjadril zároveň srdečné podávanie všetkým zaslúžilým činiteľom a aktivistom, všetkým členom, ktorí pôsobia vo všetkých organizačných a kultúrnych zložkách Spoločnosti a v jej orgáne, časopise Život.

Pri príležitosti jubilea 25. výročia založenia KSČaS referát pléna pozdravoval predstaviteľov Československej socialistickej republiky, ktorí sa zúčastnili plenárneho zasadnutia a požiadali ich, aby tlmočili českému a slovenskému národu naše vrelé pozdravy. Želáme všetkému ľudu Československa a jeho vodkyni — Komunistickej strane Československa veľa ďalších úspechov na ceste budovania socialismu.

Plénum uistilo našu stranu a ľudovú vládu, že aj nadálej budeme čestne pracovať a plniť zverené úlohy. Členovia našej Spoločnosti, naši činiteľia sú hrđi na dosiahnuté výsledky a presvedčení, že budúcnosť našej socialistickej vlasti pod vedením Poľskej zjednotenej robotníckej strany bude krásna a mierová, že zjednotenie vo Fronte národnej jednoty úspešne vybudujeme socialismus v Poľsku.

Plénum srdečne podávalo všetkým za pozdravy a blahoželania, ktoré Spoločnosť dostala.

první vlaštovky široké průmyslové ofenzívy. Výsledkem této industrializace bude téměř šestinásobný vzrůst zaměstnanosti během patnácti let (ve srovnání s rokem 1970).

Vytvoří se tedy docela nová situace, která v budoucnosti nepochybne ovlivní rozvoj okresu, postupující směrem k Zelovu. Stoupne počet obyvatel. V roce 1970 žilo v belchatowském okrese 48 300 lidí a v roce 1985 jich má být až 145 000.

ZEMĚDĚLSTVÍ JE NADÁLE DŮLEŽITÉ

V souvislosti s objevením hnědého uhlí koupí stát část pozemků od místních zemědělců. Zbyvající orná půda na Belchatowsku bude základem intenzívního rozvoje zemědělství. Bude dodávat místním průmyslovým střediskům zeleninu, ovoce, mléko, vejce, drůbež a další.

Není to jednoduchý problém, a to z důvodu, o nichž jsme se již zmínili. Zdejší půda není úrodná a belchatowský kombinát, jako každý jiný velký průmyslový objekt, nebude mít práve příznivý vliv na okolní zemědělství. Pomůže však současná věda, která zná ochranné prostředky, i když někdy dost nákladné.

Na Belchatowsku budou proto zasázeny pásy vysoké zeleně. Nutná bude také regulace vodních poměrů. Zajména bude nutno zabezpečit dostatek zdravé vody pro zemědělství. Místní rašelinou budou zúrodněna pole. Kromě toho vyrostou řada nových závodů a institucí, které bu-

dou pracovat přímo pro potřeby nového belchatowského zemědělství.

Již dnes se zdejší zemědělci musí zamyslet nad novými možnostmi, vyplývajícími z proměny okresu, a to s přihlédnutím jak k vlastnímu prospěchu, tak i k celospolečenským potřebám.

LIDÉ SE BUDOU VRACET

Každý chce žít lépe. Už jsme psali o tom, že lidé utíkali z Belchatowska aby hledali lepší život jinde, hlavně ve velkých městech a průmyslových střediscích. Nyní budeme svědky opačného procesu. Mnozí z těch, kteří odjeli, se vrátí. Přijdou rovněž noví lidé. Demografické prognózy pro Belchatowsko uvádějí, že předpokládaný nedostatek pracovní síly bude v 70 procentech doplněn lidmi, kteří se přistěhují do Belchatowu z jiných měst. Belchatów, v němž dnes bydlí 9000 lidí, bude za patnáct let městem s 50 000 obyvateli.

Hnědé uhlí již nyní píše nové dějiny města, jehož minulost nebyla zvlášť zajímavá. Podle průvodce pochází první zápis o Belchatowě z roku 1391. Městská práva obdržel Belchatów teprve v roce 1737. V XIX. století kvetla pouze výroba sukna, a i to nevelká. V roce 1870 ztratil Belchatów městská práva a znova je získal teprve v roce 1925. Byl však městem revolučního hnutí. Byly zde organizovány stávky, aktivně působila Komunistická strana Polska, Komunistický svaz polské mládeže a Polská socialistická

strana — levice. Za poslední války byl Belchatów v 40 procentech zničen a počet jeho obyvatel klesl na polovinu.

Na tato fakta z minulosti nesmíme zapomenout, zvláště dnes, tím spíše, mluvíme-li o belchatowských proměnách. Nová cesta ještě není skutečnosti. Rýsuje se teprve na mapách, naznačují ji číslice a propočty. Teprve hluč strojů, řízených užšenou rukou odborníků na hnědé uhlí, již uskuteční. Změní se v neviditelnou energii s obrovskou silou, přenášenou do daleka, zrychlující tep celého okresu. Belchatowsko se bude rozvíjet a krásnit. Taková je jeho budoucnost!

Marian Kaškiewicz

ÚRYVOK Z PRIPRAVOVANEJ PROZY, KTORÁ VYJDE VO VYDAVATEĽSTVE SLOVENSKÝ SPISOVATEĽ POD TÝMTO NÁZVOM.

Vysoko nad dolinou medzi Hrabinou a Vartovou krúži jastrab. Mrtvo, bez pohybu krídel, unáša ho vánok na jednu stranu, potom na druhú. Nedeľné popoludnie je presýtené sladkou vôňou agátového kvetu. Na dolnom konci dediny každú chvíľu zakvili cirkulárka. Vyplášený bažantí kohút frkne z uľahniny nad humnami a prudkou parabolou sadne do seče. Ukrýtý v mlaďe zeleni rozmrznený zaškriek a rôsolovité ticho si opäť sadne do dolinky.

Zuzanina rútosť nad sebou sa už dávno zmenila na zlosť. Máre si prikladá obidve dlane na hrdlo. Tak to robievala aj za mala a video sa jej vtedy, že uchom počuje srdce. Keď podrástla, robievala tak len vtedy, keď jej veľmi ubližili.

Ten pohyb, podvedomý a nanič súci, položil si jednoducho obidve ruky na hrdlo, ten jej vošiel do zvyku. Mat ju začaň často kárala:

— Budeš mat dlhý krk, ako gunár!

Nemajúc pre dievku veno, mať sa strachovala o jej vzhľad. Ci pre tento strach, či pre čosi iné, rástla Zuzana v presvedčení, že nie je pekná. Túžila mať čierne, hladké, havranie vlasy a mala ľanové a brčkavé. Rada by bola čiernochá, ale spod jej klenutého jahňacieho obočia žmurkalo páro belasých očí ako nevŕdza so žltými pasikmi dlhých mihalníc. Túžila mať rovné ústa a spodnú peru trochu dopredú. Vytrčala ju, až ju z toho čuluste boleli, no pery ostávali ako vankúšiky s kútikmi dohora. Všetci hovorili, akoby otcovia z oka vypadla. Často sa na otca skryto pozrela, nechcela byť taká, ako bol on. Nechcela mať ovisnuté ramená, hlboké vrásky okolo očí a úst. A keď niekto povedal, že jej otec, Paľo Haštiak, býval pekný šuhaj až dovedy, kym nepristál v majeri na deputát, tak tomu Zuzana neverila. Kamarátila sa iba s chlapcami z majera. Skoro ich však prerástla a ostala sama.

— Panebože, dievča, ty si vyrástla! Aj pani by ti mohla závidieť taký vzrast, — povedala jej teta, čo jej išla ťif kroj, keď Zuzana vychodila školu.

Všetko jej už sto, tisíc ráz prebehlo myslou; lebo často myslievala na seba. Posadila sa do pieskovej jamy, ktorými je uľahnina posiatá, lebo gazdiné tu voľakedy kopávali jemný piesok, ktorým posýpalí hlinené podlahy v izbách. To je už dávno. V Leštinách dávno niet domácnosť, čo by ešte bývala na hlinenej podlahe. Jamy dávno pozarastali štetinátoru trávou. Zuzana vidí, že z Hrabiny sa už tieň spúšta do doliny. Počúva melódii, ktorá sa s chvením vzdachu nesie z protiahľadného svahu; úryvkovitú, odsekávanú zdrpaň basy. Rada má tanec a tak málo sa jej ho uchádza. Mala pätňať rokov, keď vypukla vojna a hned po vojne ju otec vydal.

Basista sa rozbehol a Zuzana si pomyslela, že už čardášujú, hoci ešte nie je večer.

Vzpriamila sa. Prečo by nešla k muzike? Pôjde. Pozrela na nohy, naslnila si ukazovák a potrela ním páskik prischnuté krví. Dvadsaťtyri rokov, a čo som v nich užila sveta?

Basa na druhej strane doliny, na úbočí pod klenbou starých lín hudie ako čmeliak, podvečerný vzduch hustne a belasie na dne doliny. Zuzana už zase pokojne dýcha, načúva, ako švitórí kla-

rinet a zurčí cimbal, rozoznáva valčíkovú melódiu a podvedome si pohládza prstami sukňu. Pri valčíku jej sukná hladí nohy, to vie dobre, hoci tančíva len veľmi zriedka. Iba na svadbách a deputátske svadby bývajú veľmi krátke.

— A just pôjdem, — zašeplala, nezadržala slzu.

Keď bola malá, modlievala sa s matkou nahlás. Za každým nadýchnutím vzdorovala v duchu: A nie! A nie! A nie! Keď ju ako štrnástročnú poslal otec slúžiť do kaštieľa, spočiatku tak robievala aj panej Selme. Ale potom prestala. Videla, že páni sa nikdy neškriepia pred cudzími ľuďmi, že na seba nekričia. Páni boli židia, zobraли ich do tábora a Zuzana sa vrátila domov. Dlhé týždne si nemohla znova privynúť na deputátskú izbicu, na úzku posteľ v kúte s vlnkými perinami, na večné stenanie matere a tvrdé priúčanie otcovo. Keď ju potom pripála pozvať do služby gazdiná Križanová, išla ochotne. Aký je však rozdiel slúžiť u pánov v kaštieli a slúžiť u gazdu, na to pripála.

Stará gazdiná od Križanov ani teraz nepozerá kriivo na Zuzanu. Zuzana vie, že stará gazdiná ju mala rada a myslí na ňu s vďačnosťou. Keď sa gazda Križan surovou rozkričala, gazdiná ju po-

dávajúc tri slová dovedna, písavala Križanka synovi list: „Srdečne ta poždravujeme, milý nás synu, a vinujueme ti od milého pána boha veľa veľa zdravia...“

Jana Križana pozná Zuzana dobre. Ved' je od nej starší iba o pár rokov. Býval vždy mocný, no aj najneogabenejší zo všetkých chlapčískov. Starý Križan ho prihal do roboty ako vola, mať mu zase prilepšovala kde mohla. Keď sa vrátil Jano z vojenčiny a ona ho uvidela ráno na dvore, pustila sa do smiechu. Jano ešte zmohutnel a stare šaty išli na ňom prasknúť. Ešte teraz ide na Zuzanu smiech, keď si na tú chvíľu pomyslí.

Gazda Križan hovoril: „Napostával si sa a naleňošil na vojenčine do s-s-s-ytos-s-stí. Teraz-z-z-z ta z-z-z-priahinem do roboty!“ Najťažšie práce v poli a vo dvore robil Jano. Robil a nereptal. Akoby tak muselo byť. S akousi tupou pasiou; ja to dokážem! Pre mňa to nič nie je! Zuzane prestal byť pomaly smiešny. Nikdy nebol ustatý a neraz jej pomohol v práci, keď mu ostávalo len trochu času.

Už je na stráni rosa. Zuzana stiahne nohy pod sukňu. A premieta si tú chvíľu. Niet v nej nehy ani pohoršenia. Je to všetko teraz kostrbaté a úprimné, náhodilé a verné, ako detská kresba.

Zahrešil jej tvrdo, surovo. Prevítal ju očami a pohrozil: „Ak si si niečo vyslúžila, vyprášim ťa z domu!“

Zvonia večernú. Zuzana beží z uľahniny k majeri. Urobí čo treba okolo hydiny, prichystá večeru a pôjde k muzike. Je už rozhodnutá.

2

Druško si ešte nemyslí, že ho nahnalí v papučiach do vody. Pokúša sa prísť na to, kde všetko začalo. Tuší, že to bol tej jesennej soboty, keď sa vrácal z fary ohúrenejší, než išiel tam. Dovtedy sa o neho nik nestarał.

Robil v maštali, opatroloval kravy a dostával za to svoj malý deputátku, pár korún.

Z dvadsiatich rokov prežil osem na majeri. V Leštinách ho všetci poznali ako Drušku. Tak tomu privykol, že sa strhol, keď dekan Winter prečítal z páriev jeho plné meno; obzeral sa za seba, kto tam ešte stojí?

Kto by sa v dedine aj staral o meno chlapca-siroty, ktorí ani nič nevlastní? Páni ho držali na majeri ako vec, nie sice veľmi cennú, ale ani nie taku celkom na zahodenie. Kraviara Druška.

Vychovali ho na kopanicach. Mnohí siroty tam vychovali. Kopaničari si brali siroty zo sirotinca na výchovu a štát im za to platil peniaze. Keď odrástli, niektorí išli na remeslo, väčšina ostatá slúžiť u gazdov.

Druško je kalika. Sečkovica mu odrezala prsty na pravej ruke až do polovičky dlane. Dlho bol v nemocnici na svedectvo chudoby a potom sa nemal kam vrátiť. Haštiak ho našiel sedieť pri ceste z Otavice, priviezol ho do majera a tam ostal. Pomáhal opatrolovať teliatka a pán nájomca ho potom prijal ku kravám.

Všetko mohlo byť dobre, keby Haštiak nešpekuloval so svadobou a parceláciou. Tak si myslí Druško. Nebolo treba cirkusu s prestupom na inú vieri. Aký mohol byť on katolík? Len preto, že má v papieroch — náboženstva rímsko-katolíckeho? V Rimavskej Sobote v sirotinci správca sa staral iba, aby nemali vši a nemočili do posteli.

Nemal nikdy nič do činenia s úradmi a papiermi. Na fare ho vystrašil páni dekan. Najprv treba dostať od úradov všetky papiere a potom sobášif.

Hej, keby bol na majeri pán majster Martin, ako za vojny, toho by sa opýtal. Ženíf sa, alebo neženit? Pán majster Martin mal vždy dobrú radu. Vyznal sa. Vždy hovoril, že Nemci vojnu nevyhrajú a že k nám prídu Rusi. Od kedy majster Martin niekde robí politiku, Druško sa nemá s kým poradiť. Haštiak povedal, že bude tak dobre. Haštiaka si vázil aj majster Martin a majerský kolár, to nebol hocikto, i pán nájomca ho oslovoval „pán majster“.

— Teraz treba všetko brať z našej stránky, — povedal Haštiak. — Ty si nemajete, ja som nemajete, na majerskej pôde sme robili obaja, patri nám každému prídel z parcelácie. Ty si vezmeš moju Zuzku za ženu.

— Ja...? Zuz...? — vyvalil oči Druško.

— Ty a Zuzku. Či si hluchý? Musíme teraz držať spolu. Prišli naše časy. Oženiš sa.

— A... a... Zuzana je... Ako by to bol? — potil sa Druško.

— Zuzka je staršia než ja...

— Kupuješ kobylu? Pozrime sa, staršia! Si mi povinný robíť po vôle. Kde by si bol, keby som ťa vtedy nebol vzal na ceste a nenachoval, ha?

To bol silný argument.

JÁN JONÁŠ

V ZNAMENÍ PANNY

lošepтом uspokojovala: — Nepočúvaj, rob si svoje. Spočiatku si nevedela vysvetliť náklonnosť pokorovanej gazdinej. Jedno nedeľné popoludnie, keď boli samé s gazdinou v dome, Križanka ju pozvala do prednej izby, do tej jednej miestnosti vo veľkom dome, v ktorej bola naozaj gazdinou. V tejto izbe sa aj gazda správa ticho, neporúča hlasito a málo sa zdržuje. Križanka vtedy otvorila veľkú truhlicu s bielizňou, prehrávala sa v konopnobavlnených rubášoch, ľahkých rukávcach, hladkala mriežkou na prostredku zošite plachty. Vtedy Zuzane svitlo, že gazdiná túžila po dcére, ale porodila iba dvoch synov.

Zuzana sa podvedome usmieva, myslí, na to, ako sa drobná gazdiná mstila hrubianskemu Križanovi nenápadne, ale vytrvalo, celkom ináč než starší syn Pavol, ktorý si zlosť vylieval iba na koňoch, na kravách a na tom, čo mu v prej chvílik zlosti prišlo pod ruku.

— A čo mal robiť? — pomyslí si Zuzana.

— Vlastná žena Kristína bola bohatá nevesta, tú si starý Križan väčšmi vŕžil ako vlastných synov. Stará gazdiná nikdy nerozdrovala za vrchstolom, no mladá ju skoro utisla len k sporáku. Iba predná izba, tá patrila starej gazdinej, lebo v prednej izbe prichádzali na svet potomkovia a mladí nemali deti.

Druhému synovi, Janovi, poslala stará gazdina každý týždeň na vojenčinu balík. Vtedy sa starý Križan mohol ošívať kolko chcel, musel vždy vytiahnuť päťdesiatkorunáčku a Križanka ju vložila do listu. Tažkou rukou

Kosili sená. Križanovci mali dobré lúky a veľký senník. Už ho bezmála zaplnili až po kalenicu na streche. Nad Hrabinou sa niekoľko dní zapaľovali každý večer ružové zore. Vešilo to dásd. Križan hnal zvážku. Pri jednom páre koní stari, pri druhom Paľo s Krištinou.

Tažkú robotu pri skladaní z fúry a vynášaní hore pod strechu senníka, rozhorúčenú ako peklo, prikázal gazda Zuzana s Janom. Ona vyhadzovala seno hore a on zapchával nízky a úzky priestor pod strechou. Kým ti na lúke naložili fúru, Zuzana s Janom museli fúru zložiť, aby sa mohli kone prepriahnuť do prázdnego rebriniaka.

Jano sa zalieval potom, nebolo na ňom suchej nite, ale po každej fúre ešte stihol Zuzane pomôcť. Podvečer im ostávalo čoraz viacie času; vozili už z odľahlého konca a cesta obidvom furmanom trvala dlhšie.

Vytriasla si za vrátkami senníka z opliecka plevy. On sa práve vtedy spustil dolu.

Iba toto mu riekl: „Nepočuješ, že idú s vozom?“

Na uľahnine sa už načisto schladilo. Zuzana si objíma ramená. Nevyhýbala sa príležitosti byť sami... Kedy na to starý Križan prišiel, nievye. Vyplatil jej na mesiac dopredu a poslal ju domov.

— Keby bolo po mojom, — pošeplala jej stará Križanka v pitvore a posmrkla. Vždy mala pláč na konci nosa. Podstríla Zuzane do batohu tri konopné rubáše, dve plachty a dvojno jemných rukávcov. Všetko z toho, čo chránila v truhlici v prednej izbe.

Otcovi nemusela dva razy vysvetlovať, prečo prišla predčasne s kolácom.

Pre lásku ktorá tvorí život

Pre život utajený v dlaniach

Pre ráno ktoré bolestivo

rodila zem a ľudia

Do ulíc vchádzam

pozdraviť človeka

Pre tichosť perín a oči nočných smien

Pre čakanie s kyticou slov na milú

Pre zimu plnú večerov

a milovania

Do ulíc vchádzam

šťastie pozdraviť

Pre myšlienky v zákopoch boja a slovo

Pre stretnanie sa ruk a strojov

Pre domov kde ťa čakajú a chránia

Do ulíc vchádzam

Stranu pozdraviť

Pre chvíľu ktorú žijeme

V presile rokov farchavých

Pre dni všedné a bezmenné

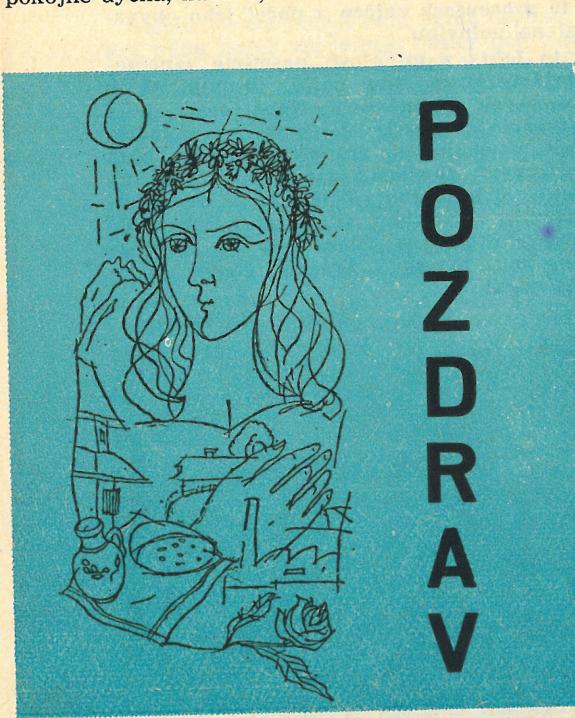
Pre vzdych Zeme

oplodnenej mozoľami

Do ulíc vchádzam s vami

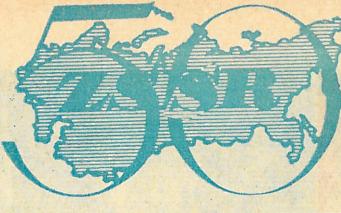
prácu pozdraviť

EDUARD KRAJCO

Motto:

História pozná mnoho príkladov pretvárania prírody človekom, ale to, čo sa robi na jazere Sevan, si zaslúži väčšiu pozornosť.

SEVAN - PODNET I PRÍKLAD

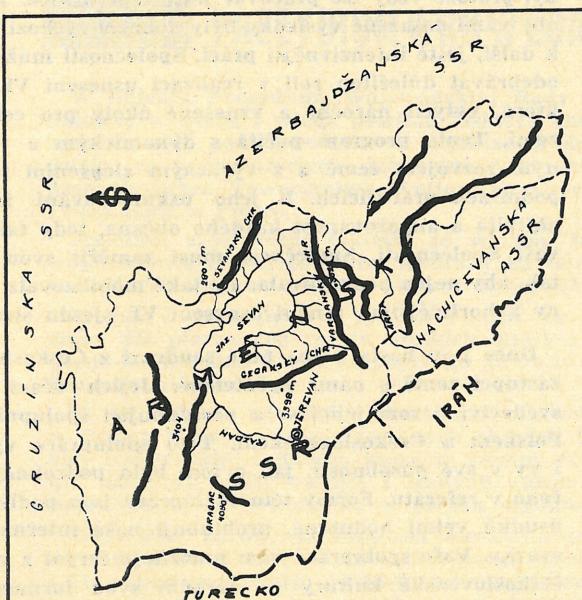
JAZERO SEVAN ● GEGAMSKÉ MORE ● KRIŠTÁLOVÁ VODA V OBJATÍ HORSKÝCH HREBEŇOV ● IDEA, O KTORU CÁRSKY REŽÍM NEMAL ZÁUJEM ● VYUŽITIE JAZERNEJ VODY V DVOCH ETAPÁCH ● 2. SVETOVÁ VOJNA PRERUŠILA STAVBU SEVANSKEJ KASKÁDY ● STRETNUTIE CHARAKTERISTICKÉ PRE SÚCASNOSŤ: DISKUSIA MEDZI TECHNIKMI A OCHRANCAMI PRÍRODY ● NAŠLO SA NOVÉ, RACIONÁLNEJSIE RIEŠENIE ● SEVAN BUDE SLUŽIŤ ENERGETIKE I REKREACII ●

Na východ od Jerevanu, v nadmorskej výške asi 2000 m, leží v uzavorennej kotline jedna z najväčších pozoruhodností Arménskej SSR, jazero Sevan. V minulosti toto jazero nazývali tiež Gegamské more — vede svojimi rozmermi — plochou 1416 km², dĺžkou 75 km a šírku 37 km je naozaj ohromné. Zaujímavé, že jazero je pomerne mladé: vzniklo pred 5 až 7 tisíc rokmi, keď prúdy láv sopečného Gegamského pohoria prehradili horný tok rieky Razdan a vzniknutá kotlina sa postupne naplnila vodou z topiacich sa snehov a ľadovcov okolitých pohori. Dôkazom toho okrem konfigurácie terénu sú tiež sídliská z doby bronzovej na dne jazera, objavené po čiastočnom znížení hladiny vody.

Krištáľovo čistá voda, pripomínajúca vodu tatarských plies, malebná poloha v objatí horských hrebeňov s nadmorskou výškou 2500 až 3600 m, čistý vzduch, stále slnečné počasie a bohatstvo rýb pritáhali a pritahujú pozornosť turistov a športových rybárov. Jazero Sevan má však niečo, čo už po desaťročí vzbudzuje záujem odborníkov a inžinierov: 58,5 miliárd m³ vody v rezervoári, nachádzajúcim sa približne 1000 m nad úrovňou Araratskej náhornej planiny, ležiacej o 1000 m nižšie. Zníženie zásob vody v jazere na 1/7 by malo dalekosiahle následky na vegetáciu i polnohospodársku výrobu v širokom okolí jazera.

Na základe týchto faktov prepracovali projekt využitia vód jazera, a našlo sa nové, racionálnejšie riešenie: jazero sa využívala veľmi neekonomicky, pričom do r. 1962 vypustili už plnú tretinu zásob. Aj energetický prínos bol nižší, ako sa pôvodne predpokladalo. Preto narastala opozícia proti uskutočneniu projektu najmä zo strany netechnickej verejnosti a ochrancov prírody. Vede Sevan predstavuje jedinečný prírodný útvar — na celom svete sú len 3 väčšie vysokohorské jazerá. V opozícii bolo aj veľa odborníkov: obrovské množstvo vody v jazere predstavuje prirodzený regulátor tepla a má rozhodujúci vplyv na klimatické podmienky širokého okolia. Počas horúčich slnečných dní jazero akumuluje teplo a voda sa postupne zohrieva na 17 až 19°C. V zime sa toto ohromné množstvo tepla z vody uvoľňuje a zmierňuje klimatické pomery v okoli. Jazero Sevan aj napriek tomu, že leží vo výške 2000 m v drsných vnútrozemských klimatických podmienkach, prakticky nikdy celkom nezamrzá. Zima je v okolí jazera približne rovnaká ako na Araratskej náhornej planine, ležiacej o 1000 m nižšie. Zníženie zásob vody v jazere na 1/7 by malo dalekosiahle následky na vegetáciu i polnohospodársku výrobu v širokom okolí jazera.

Na základe týchto faktov prepracovali projekt využitia vód jazera, a našlo sa nové, racionálnej-

še riešenie: jazero Sevan bude zachránené. Jeho hladina sa zniží len asi o 20 m, čím sa plocha jazera zmenší o 14%. Výtok vody z jazera sa zvýší tým, že do jazera priviedú asi 30 km dlhou štôľňou vodu z horného toku rieky Arpa, ktorá zatiaľ odteká do mora nevyužíta. Prietok cez rieku Razan sa tak zvýší na 170 miliónov m³ vody ročne. Chýbajúce množstvo energie v porovnaní s pôvodným projektom sa vyrovná zvýšenými dodávkami zemného plynu z novoobjavených ložísk v Azerbajdzane. Stavebná kapacita zo stavby štôlne Arpa — Sevan sa po jej dokončení využije pri výstavbe podzemnej dráhy v Jerevane, hlavnom meste Arménska. Na brehoch jazera už budujú rozsiahle rekreačno-športové zariadenia i množstvo podnikových chát a zakladných cestovného ruchu. A tak krásu jazera Sevan a jeho okolia budú môcť v budúcnosti obdivovať pracujúci zo Sovietskeho zväzu i zahraničia v oveľa hojnejšom počte ako doteraz.

Po vojne sa vo výstavbe pokračovalo a kaskádu dokončili r. 1962, t.j. s oneskorením o 14 rokov. Vznikli však rozličné problémy, viazla výstavba za vlažovacích kanálov. To malo za následok, že voda

pojde vo výstavbe pokračovalo a kaskádu dokončili r. 1962, t.j. s oneskorením o 14 rokov. Vznikli však rozličné problémy, viazla výstavba za vlažovacích kanálov. To malo za následok, že voda

MĚSTO MĚLO ZANIKNOUT

Mezi nejstarší města v Čechách patří Sedlčany, které vznikly pravděpodobně kolem roku 1057. Původně církevní město patřilo později Janu Lucemburskému, který Sedlčany věnoval Petru z Rožmberka, a tak se dostala pětilistá růže do městského znaku. Největší neštěstí však postihlo město a jeho obyvatelé za druhé světové války, kdy si nacističtí okupanti vybrali v roce 1943 tento kraj za cvičiště a střelnici. České obyvatelstvo bylo vysídleno a Sedlčany se staly kasárnami esesáků. Po válce se ve zpustošeném kraji začal pomalu rozvíjet tradiční průmysl. Z malé dílny vyrostlo Kovodružstvo Sedlčany známé nožířskými výrobky i v cizíně. Kromě jiného byl vystavěn objekt strojíren Rudných dolů, vyrústla moderní sídlisko atd. Z památných budov si zaslúžil pozornost renesanční radnice z roku 1884 (na snímku) a muzeum se síní hudebního skladatele Josefa Suka.

František Dostál

ludia
rok
udalosti

NOVEMBER – LISTOPAD

- 1.XI.1800 — založenie Varšavského spolku priateľov vied,
1.XI.1822 — narodil sa August Horšľav Krčmery, slovenský spisovateľ štúrovskeho obdobia (um. 9. III.1891),
1.XI.1862 — bolo v Prahe založené Náprstkovovo múzeum,
2.XI.1902 — narodil sa Nordahl Grieg, nórsky spisovateľ (um. 2. XII.1943),
2.XI.1957 — uverejnenie poľského plánu o vytvorení v strednej Európe bezatómového pásma,
3.XI.1882 — narodil sa Jakub Kolas (vi., menom Konštantín Michajlovič Mickevič) bieloruský spisovateľ, zakladateľ modernej bieloruskej poézie (um. 13.VIII.1856),
3.XI.1887 — narodil sa Samuel Jakovlevič Maršák, populárny sovietsky spisovateľ pre deti, laureát Leninovej ceny, (um. 4.VII.1964),
3.XI.1912 — umrel Jozef Holý, slovenský realistický dramatik (nar. 29.I.1879),
3.XI.1927 — umrel Karel Matěj Čapek-Chod, český realistický spisovateľ (nar. 21.II.1860),
5.XI.1882 — v Prahe na Zofíne po prvý raz bola uvedená celá Smetanová opera Ma vlast,
5.XI.1918 — v Lubline bola založená ako prvá v Poľsku Rada robotníckych delegátov,
6.XI.1872 — narodil sa František Bilek, významný česky sochár (um. 13.X.1941),
6.XI.1923 — vypuknutie Krakovského povstania,
7.XI.1867 — narodila sa Mária Curie-Skłodowska, poľská fyziká a chemička, objaviteľka prvého rádiu, nositeľka Nobelovej ceny (um. 4.VI.1934),
7.XI.1917 — vypuknutie VEĽKEJ OKTOBROVEJ SOCIALISTICKÉJ REVOLUCIE,
7.XI.1918 — Poľsko získalo nezávislosť, vznik dočasnej Ľudovej vlády Poľskej republiky v Lubline,
8.XI.1917 — v Smolnom v Petrohrade II. všeruský zjazd sovietskych vyhlásil prechod celej moci v Rusku do rúk sovietov, utvoril prvú sovietskú vládu na čele s V. I. Leninom a schválil dekret o mieri a pôde,
8.XI.1921 — umrel Pavol Ország-Hviezdoslav, najväčší slovenský básnik a klasik slovenskej literatúry (nar. 2.II.1849),
8.XI.1942 — Gvardia Ľudova oslobodila 500 zajatcov zo zájateckého tábora v Janiszewie,
9.XI.1877 — umrel Karel Sabina, český spisovateľ (nar. 29.XII.1813),
10.XI.1887 — narodil sa Arnold Zweig, nemecký humanistický spisovateľ, bojovník proti fašizmu (um. 25.IX.1968),
11.XI.1837 — narodil sa Artur Grottger, kresliar a maliar, autor známych cyklov venovaných januárovému povstaniu (um. 13.XII.1867),
11.XI.1918 — kapitulácia Nemecka. Koniec prvej svetovej vojny, ktorá začala 28.VII.1914 keď Srbsko vypovedalo vojnu Rakúsko-Uhorsku,
11.—16.XI.1968 — V. zjazd PZRS,
12.XI.1842 — narodil sa Peter Bella-Horai, slovenský básnik, prekladateľ zo slovanských literatúr (um. 13.VI.1919),
13.XI.1657 — umrel v Toruni pobehorský exulant, autor diela O státe Českém Pavel Stránský (nar. r. 1583),
13.XI.1912 — umrel Teresie Nováková, česká realistická spisovateľka (nar. 31.VIII.1853),
13.XI.1957 — umrel Antonín Zápotocký, druhý robotnícky prezident Československej republiky (nar. 19. XII.1884),
14.XI.1847 — umrel Josef Jungmann, český filológ, literárny kritik a prekladateľ (nar. 16.VII.1773),
14.XI.1864 — narodil sa Stefan Žeromski, významný poľský spisovateľ a dramatik (um. 20.II.1925),
15.XI.1670 — umrel Ján Amos Komenský, slávny humanistický mysliteľ, pedagóg a spisovateľ, hlavný predstaviteľ českej kultury 17. stor. (nar. 28. III.1592),
15.XI.1916 — umrel Henryk Sienkiewicz, významný poľský spisovateľ, nositeľ Nobelovej ceny (nar. 4.V. 1846),
15.XI.1917 — Deklarácia práv národov Ruska,
17.XI.1892 — bola založená PSS (PPS),
18.XI.1812 — narodil sa Boleslav Storch, český spisovateľ a publicista (um. 21.XI.1868),
18.XI.1847 — narodila sa Eliška Krásnohnorská, vi. menom Alžběta Dorota Pechová, česká spisovateľka, redaktorka Ženských listov, priekopníčka ženského hnutia (um. 26.XI.1926),
18.XI.1852 — narodil sa Mikuláš Aleš, vynikajúci český maliar (um. 10.VII.1913),
18.XI.1907 — narodil sa Andrej Plávka, slovenský básnik, národný umělec,
18.—22.XI.1945 — I. celopolský kongres odborov,
19.XI.1942 — Sovietska armáda začala ofenzívou pri Stalingrade, ktorá znamenala rozhodujúci obrat v druhej svetovej vojne. Počas dvoch mesiacov rozdržala obe kridla hitlerovských armád a obkľúčila stred aj s maršálom Paulusom. Deň sovietskych delostrelcov,
20.XI.1917 — revolúcia v Mexiku, zvrhnutie diktatúry gen. Diazova,
22.XI.1877 — narodil sa Endre Ady, významný maďarský revolučný básnik (um. 27.I.1919),
22.—28.XI.1970 — ozbrojená agresia na Guineu, ktorú urobili guinejskí exulantia a portugalské vojská,
23.XI.1792 — narodil sa Václav Kliment Klicpera, český dramatik a spisovateľ (um. 15.IX.1859),
24.XI.1867 — narodil sa Ján Smetana, slovenský spisovateľ a knižovník (um. 19.IV.1953),
24.XI.1942 — umrel Bohumil Kafka, český, sochár (nar. 14. II.1878),
25.XI.1562 — narodil sa Felix Lope de Vega Carpio, španielsky dramatik a básnik (um. 27.VIII.1635),
25.XI.1847 — umrel Vavrinec Ján Blahoslav Benedikt, zberateľ a vydavateľ slovenských Ľudových piesní (nar. 11.VIII.1799),
25.XI.1837 — narodil sa Adolf Peter Záturecký, významný slovenský etnograf,
25.XI.1895 — narodil sa Ludvík Svoboda, prezident ČSSR,
26.XI.1855 — umrel Adam Mickiewicz, najväčší poľský básnik (nar. 24.XII.1798),
26.XI.1924 — vznik Mongolskej Ľudovej republiky,
27.XI.1949 — vznik Zjednotenej Ľudovej strany (ZSL),
28.XI.1942 — zahynul Marceli Nowotko (pseudo Marian a Starý) činiteľ SDKPiL, KSP, prvý tajomník UV PRS (nar. 8.VIII.1893),
28.XI.1820 — narodil sa Friedrich Engels, klasik marxizmu (um. 5.VIII.1895),
28.XI.1907 — umrel Stanisław Wyspiański, významný poľský dramatik, básnik, maliar, najväčší spisovateľ a predstaviteľ Mladého Poľska (nar. 15.I.1869),
28.XI.1917 — zastavenie bojov medzi Ruskom a centrálnymi štátmi (15.XII. 1917) bolo podpisane prímerie medzi sovietskou vládou a Nemeckom),
28.XI.1943 — konferencia troch veľmoci v Teheráne za účasti J. V. Stalina, F. D. Roosevelta a W. Churchilla,
28.XI.1944 — Dukešská operácia, ktorá sa začala 8.IX.1944, skončila sa zaujatím postavenia na rieke Odareve,
29.XI.1831 — vypuknutie novembrového povstania,
29.XI.1944 — oslobodenie Albánska,
29.XI.1945 — vznik SFR Juhoslávie,
30.XI.1672 — narodil sa Jakub Fischer-Piscatoris, slovenský historický spisovateľ (um. 14.IV.1720),
30.XI.1667 — narodil sa Jonathan Swift, anglický spisovateľ a satirik (um. 19.X.1745),
30.XI.1942 — bojové jednotky Gvardia Ľudovej zavládli baniovou pokladnicou Komunálnej sporiteľne vo Varšave a konfiskovali okolo 1 milióna zlatých.

25 ROKOV KSČaS

NAŠI MILÍ HOSTIA – ÚČASTNÍCI
SLÁVNOSTNÉHO PLENA V ZELOVE
POVEDALI O. I.:

MIECZYSŁAW SZYDŁOWSKI,
ZÁSTUPCE
ADMINISTRATIVNÍHO
ODDELENÍ UV PSDS

Vážení soudruzi!

Jsem rád a je mi ctí, že jako zástupce administrativního oddělení UV PSDS se mohu účastnit vašich jubilejních oslav u příležitosti dvaceti pěti let existence a působení vaší Kulturní společnosti Čechů a Slováků v Polsku. Taková slavnost je dobrou příležitostí k ukázání pracovních výsledků a úspěchů. Proto jste správně na dnešním plénu, které má slavnostní ráz, soustředili pozornost především k dosaženým výsledkům a k úkolům do budoucna a také k tomu, co nutno ještě ve vaší práci zlepšit. Chtěl bych zdůraznit, že naše pozorování souhlasí s obsahem předneseného referátu v tom, že vaše Společnost se může pochlubit značným výsledkem jak na úseku uskutečňování statutárních úkolů, tedy rozvíjení pokrokových tradic a české a slovenské kultury, tak také realizace našich celonárodních úkolů, vyplývajících z usnesení VI. sjezdu strany, které jsou stejně závazné pro všechny obyvatele PLR bez ohledu na jejich národnostní původ. Vaše Společnost tedy správně v rámci Fronty národní jednoty realizuje svou společensko-ekonomickou činnost, jejímž cílem je aktivní angažování členů pro realizaci občanských úkolů. Tímto způsobem Společnost podstatně přispívá k rozvoji oblastí v nichž působí a současně i celé země. Při této příležitosti nutno zdůraznit, že výsledky, které ukazujete na svých oslavách, by nebyly možné bez pomoci strany a lidové vlády, které realizují důsledně leninskou národnostní politiku vytvářejí a dále budou vytvářet příznivé podmínky pro činnost všech národnostních organizací. Vaše úspěchy, o nichž zde s hrdostí hovoříte, dokazují správnou politiku naší strany. Taková politika v praxi upevňuje internacionální svazky nejenom mezi občany naší země, ale také s národy bratrského Československa. Strana a lidová vláda věnují velkou pozornost činnosti národnostních organizací a současně žadají, aby v této činnosti byly především vyzdvihovány pokrokové národní tradice a rozvíjena národní kultura tak, aby sloužila pokud možno nejlépe naší socialistické výstavbě, upevňování přátelství mezi národy, aby vychovávala členy Společnosti tak, aby byli uvědomělými, angažovanými občany země, v níž žijí a pracují. Bylo zde správně zdůrazněno, že nutno především vytvářet správ-

né, socialistické formy soužití občanů různých národností a upevňovat přátelství národu polského s národy Československa.

Chtěl bych zde zdůraznit, že vaše výsledky, o nichž jste dnes hovořili, dokazují, že Společnost maximálně využila daných podmínek a pomoci, jež vám ve vaší každodenní zodpovědné a často ztížené práci uděla strana a lidová vláda. Myslím, že bez nadsázký lze říci, že se na tom značně podílí váš obětavý aktiv, plně oddaný věci socialismu, který věnuje všechny své síly tomu, aby vaše práce přinášela jak nejlepší výsledky nejenom při uskutečňování statutárních úkolů, ale aby sloužila a přispívala k uskutečňování úkolů celonárodních. Velkou úlohu v životě vaší organizace odehrává časopis Život, který je nejenom informátorem, ale také spoluorganizátorem vaší práce. Život může být příkladem časopisu angažovaného a to má v novinářství největší ideologickou a společenskou hodnotu.

Hovoříme-li o výsledcích nesmíme zapomínat na základní pravdu a stále si opakovat, že komunisté, a nejenom komunisté, se nesmějí spokojit s dosavadními výsledky, protože vždy lze pracovat ještě lépe a více. Jde o to, aby vámi dosažené výsledky byly dobrým výchozím bodem k další, ještě intenzivnější práci. Společnosti může a musí dlehrávat důležitou roli v realizaci usnesení VI. sjezdu, který, vytyčil náročné a vznešené úkoly pro celou naši zemi. Tento program počítá s dynamickým a všeobecným rozvojem země a s výrazným zlepšením životních podmínek pracujících. K jeho uskutečňování je nutná aktivity a angažovanost každého občana, tedy také členů vaší Společnosti. Společnost musí zaměřit svou činnost tak, aby nejen podporovala, ale také mobilizovala své členy k horlivějšímu plnění usnesení VI. sjezdu strany.

Dnes jsou hosty pléna také soudruzi z Československa, zástupci země s námi spřátelené. Jejich účast vydává svědectví o rozvíjející se a prohlubující spolupráci mezi Polskem a Československem. Této spolupráce využíváte i vy v své působnosti, jak o tom bylo podrobnejší hovořeno v referátu. Formy této spolupráce jsou podle našeho úsudku velmi hodnotné, prohlubují naše internacionální svazky. Vaše spolupráce vám umožňuje čerpat z výsledků československé kultury — národní svou formou a socialistické svým obsahem — a tím objektivně obohacovat výsledky své práce. A obohacování těchto pracovních výsledků není důležité pouze pro vás, ale také pro naši stranu a naši lidovou vládu.

Na závěr bych chtěl jménem administrativního oddělení ústředního výboru Polské sjednocené dělnické strany, které se zabývá také národnostními otázkami, vám přál další občanské, společenské i pracovní úspěchy. Současně bych chtěl zdůraznit, že vždy můžete počítat s podporou a pomocí naší strany a lidové vlády.

Odhalení desky na památku příchodu Čechů do Zelova před sto sedmdesáti léty. Hovoří poslanec Bronisław Cieniewski, předseda MV FNJ v Zelově.

Kladení věnců k památníku Tadeusze Kościuszki v Zelově.

BEDŘICH PIŠTORA,
PŘEDSEDA ČS. ÚSTAVU
Zahraničního

Dovolte, abych jménem stranických a státních původních stavitelů Československa u příležitosti tak významného jubilea, jako je dvacáté páté výročí založení Kulturní společnosti Čechů a Slováků, vám předal nejlepší blízký přání. Předávám vám pozdravy Československého ústavu zahraničního, který už po dobu čtyřiceti čtyř let stará o Čechy a Slováky žijící mimo hranice Československa. Předávám vám nejsrdečnější pozdravy českých a slovenských lidů, který ví o Českých a Slováckých, žijí v překrásné zemi, jakou je Polská lidová republika.

Dále soudruh předseda ČÚZ řekl: (...) Jsme nespočetně pyšni, že to, co jste zde udělali, je tak vysoce ceněno ze strany vašich polských spoluobčanů, původních stavitelů Polské sjednocené dělnické strany, státních ministrů, polského lidosprávy. (...) Zavazuje to vás k tomu, abychom v této plodné spolupráci pokračovali a dosahovali dalších úspěchů v upevňování polských svazků mezi českým a slovenským na jedné straně a polským lidem na druhé straně. (...)

Na závěr soudruh Pištora srdečnými slovy přál lidem zdraví všem krajánům a všem funkcionářům, mnoho trpělivosti a oddanosti, protože jejich práce je namáhání dle na úkor volného času a je nesmírně důležitá.

(...) Přeji vám, abyste ve svazku s Polskou sjednocenou dělnickou stranou, ve svazku s celonárodními svazkami českými organizacemi, ve svazku s lidosprávou pokračovali v té cestě, kterou jste nastoupili před dvaceti lety. Přál bych si, abychom po pětadvaceti letech budeme slavit padesáté výročí, se stejnou hrdostí a nouzou pýhou bilancovali a řekli si: dělali jsme dobré.

STANISŁAW JERMAK,
ZÁSTUPCE SPOLEČENSKO-
ADMINISTRATIVNÍHO
ODBORU MINISTERSTVA
VNITRA

Vážené soudružky, vážení soudruzi!

Především bych chtěl předat srdečné pozdravy městského ministra vnitra mgr. Bogusława Stachury, když mu lituje, že důležité a četné služební úkoly mu nedovolují účastnit se slavnostního zasedání ústředního výboru vaší Společnosti, které je věnováno dvacátému pátému výročí její působnosti.

Do rukou předsedy ústředního výboru Společnosti odevzdávám také osobní, písemný pozdrav ředitele tohoto odboru.

Drazí soudruzi! Při této příležitosti bych chtěl jménem odboru a také svým vyslovit funkcionářům a všem členům Společnosti nejsrdečnější pozdravy u příležitosti dvaceti let výročí, když se slavnostní zasedání ústředního výboru současně s přáním všeobecných úspěchů všeobecně významného poslání vaší organizace.

Dnešní slavnost se pojí s dalším, ještě významnějším výročím. Před sto sedmdesáti léty se zde v Zelově, v lodskej oblasti, našli Češi, pronášeli dovaní za své přesvědčení, nejenom toleranci, ale i pochopení a přátelství. Máme radost z toho, že členové vaší Společnosti, celé prostředí, v němž pracujete, silně srostlo s naší skutečností a společně s celým rodem přispívá svým občanským vkladem k dílu výroby naší socialistické vlasti — Polské lidové republiky.

Přeji vám stále plnější úspěchy při uskutečňování vašich čestných, statutárních úkolů.

DOMA Z ČESKOSLOVENSKA, AKO AJ PREDSTAVITELIA ÚV KSČaS NA JUBILEU V ZELOVE.

ŠTEFAN KRIVUŠ, TAJOMNÍK MATICE SLOVENSKEJ

„Dovoľte mi, aby som vás pri príležitosti 25. výročia založenia Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku a 170. výročia príchodu Čechov do Zelova v mene Matice slovenskej čo najsrdiečnejšie pozdravil.”

V ďalšej časti svojho prejavu s. Š. Krivuš hovoril o tom, že Spoločnosť môže pracovať a rovnať sa vďaka tomu, že dnes žijeme v podmienkach robotníckeho, socialistického štátu, akým je Poľská ľudová republika, ktorá tak, ak iné krajiny socialistickej sústavy, odstránila využitie a v duchu leninskej národnostnej politiky zabezpečila občianské práva a slobody všetkým národom žijúcim na jej území.

„Matica slovenská, — hovoril s. Š. Krivuš — ktorá vziašla z týchto pracujúcich ľudov a plne stojí v jeho službách aj dnes, svoju činnosťou prispievajú k rozvoju socialistického kultúry, socialistického vlastenectva, proletárskeho internacionalizmu a rozvoja budovateľského úsilia pri výstavbe socialismu v našej vlasti. V jej náplni je aj starostlivosť o Slovákov žijúcich v zahraničí. V tejto oblasti máme s vami bohaté a plodné styky. V intenciach príslušných dohôd cheme aj v budúcnosti uspokojiť vaše požiadavky v kultúrnej oblasti poskytovaním našich národných kultúrnych hodnôt, vzájomnými návštěvami výmenou našich tlačových orgánov, metodickou pomocou pri rozvíjani ľudového umenia, vlastivednej činnosti a podobne.”

Záverom svojho prejavu tajomník Matice slovenskej, súdr. Štefan Krivuš v mene delegácie želal všetkým krajanom veľa úspechov do ďalšieho štvrtstoročia pri výstavbe socialismu v Poľskej ľudovej republike.

Z LISTOV DO ÚV KSČaS

OD

TOW. WITA DRAPICHA,
PRZEWODNICZĄCEGO PREZYDIUM
WOJEWÓDZKIEJ RADY NARODOWEJ
W KRAKOWIE

Dziękując za zaproszenie na jubileuszowe uroczystości 25-lecia działalności Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce, przesyłam serdeczne pozdrowienia i gratulacje z powodu dotychczasowego rozwoju działalności Towarzystwa.

Towarzystwo realizując swoje cele statutowe na Ziemi Krakowskiej wnosi wysoko oceniony wkład w dorobek środowiska i tym samym Połskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Mieszkańcy Spisza i Orawy, gdzie działa Towarzystwo Kulturalne Czechów i Słowaków w Połsce, wyróżniają się wykonywaniem obowiązków obywatelskich w zakresie zadań gospodarczych, społecznych i kulturalnych, za co w imieniu władz terenowych i swoim własnym przesyłam tą drogą serdeczne podziękowania Członkom Towarzystwa oraz życzenia dalszego, jeszcze pomyślniejszego rozwoju jego działalności.

OD

TOW. MGR JERZEGO ZAREMBY,
DYREKTORA DEPARTAMENTU
SPOŁECZNO-ADMINISTRACYJNEGO
MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

Korzystając z okazji przesyłam Zarządowi Głównemu i wszystkim członkom Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków serdeczne życzenia dalszej owocnej pracy w rozwojaniu społeczno-kulturalnej działalności Towarzystwa.

OD

PRESZYDUM POWIATOWEJ RADY NARODOWEJ
W NOWYM TARGU

W związku z Jubileuszem 25-lecia działalności Waszego Towarzystwa przesyłam serdeczne pozdrowienia i życzymy dalszych sukcesów na szerokiej niwie dzia-łania.

FRANCISZEK KOCIEMSKI, — POSEŁ NA SEJM, CZŁONEK EGZEKUTYWY KW PZPR W ŁODZI PRZEWODNICZĄCY WK FJN

W imieniu Ogólnopolskiego Komitetu Frontu Jedności Narodu a w szczególności na prośbę tow. Witolda Jarosińskiego sekretarza OK FJN pragnę przekazać Wam, działaczom Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków serdeczne i braterńskie pozdrowienia z okazji 25-lecia istnienia Wa-

szego Towarzystwa. Te kilka skromnych odznaczeń dla Waszych działaczy jest nie tylko wyrazem uznania dla tego grona działaczy ale jednocześnie jest wyrazem uznania dla całej Waszej organizacji za wkład nie tylko w dziedzinie kultury, nie tylko w dziedzinie społecznej działalności ale jednocześnie za działalność w ramach Frontu Jedności Narodu zmierzającą do rozwoju Polski Ludowej.

Pozwólcie, że w imieniu Ogólnopolskiego Komitetu Frontu Jedności Narodu jak również Wojewódzkiego Komitetu Frontu Jedności Narodu w Łodzi złożę Wam życzenia dalszej owocnej pracy. Niech Wasza kultura narodowa, pielegnowana nadal jeszcze mocniej przyczynia się do zacieśnienia współpracy wszystkich łączy kulturalnych. Niech Wasza działalność społeczno-gospodarcza przyczynia się do umacniania Naszej Ludowej Ojczyzny, która tak jak i Czechosłowacja jest istotnym i wiecznym ogniwem obozu socjalistycznego w jego walce o pokój na całym świecie.

HENRYK GOCZEK — SEKRETARZ PREZYDIUM WRN W ŁODZI

W imieniu Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Łodzi i władz powiatu łaskiego chciałbym wyrazić podziękowanie za zaproszenie do udziału w uroczystościach jubileuszowych obchodzonych przez Towarzystwo Kulturalne Czechów i Słowaków w Połsce.

Jesteśmy zaszczęsceni faktem, że właśnie teren województwa łódzkiego został wybrany na miejsce centralnych imprez organizowanych z tej okazji.

Ziemia Łódzka już 170 lat temu stała się gościnna dla pierwszych rodzin czeskich, które z północno-wschodnich Czech przybyły do Zelowa i okolicznych miejscowości.

25 lat minęło od chwili powołania pierwszych w Połsce Ludowej zorganizowanych skupisk czeskiej i słowackiej ludności, które w swoim działaniu na rzecz pielegnowania i tradycji kultury narodowej uksztalały się w pełną organizację.

Obywatele połsce, narodowości czeskiej zrzeszeni w Oddziale Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Zelowie od 15-tu lat uczestniczą w twórczym działaniu zapewniającym gospodarczy i kulturalny rozwój Ziemi Łódzkiej.

Wasz członkowie, jako obywatele połsce biorą na terenie województwa łódzkiego aktywny udział w realizacji programu wytyczonego przez VI Zjazd Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Wielu z nich, to przedsięwzięcia robotnicy w zakładach pracy Zelowa, rolnicy i rzemieślnicy.

Ziemia Łódzka posiada bogaty folklor oraz dobrok w zakresie ocalenia od zapomnienia tego wszystkiego, co istotnie wzbogaca naszą socjalistyczną kulturę. Udział w tym mają również członkowie Towarzystwa.

Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Łodzi i władze powiatu pozytywnie oceniają wszelkie pożyteczne inicjatywy zmierzające do krzewienia kultury czeskiej i słowackiego folkloru, a także Wasze przedsięwzięcia społeczne użyteczne podejmowane na terenie powiatu belchatowskiego i łódzkiego.

Pragnę zapewnić Was, Drodzy Przyjaciele, że tak jak dotychczas, będziecie nadal spotykać się z życzliwością władz partyjnych, administracyjnych województwa łódzkiego oraz pomocą w rozwijaniu Waszych szlachetnych i pożytecznych inicjatyw związanych z budownictwem socjalistycznym Połsce Ludowej.

Z okazji dzisiejszych uroczystości jubileuszowych w imieniu Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej i władz powiatu, całego społeczeństwa Ziemi Łódzkiej i swoim własnym składem wszystkim Czechom i Słowakom zamieszkającym na terenie woj. łódzkiego i w całym kraju najlepsze życzenia dalszych sukcesów w pracy zawodowej i społeczno-kulturalnej oraz pomyślności w życiu osobistym.

szych potęguje 15-lecie istnienia Oddziału Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Zelowie. Okres ten Oddział Towarzystwa w Zelowie dobrze wykorzystał dla kultywowania kultury czeskiej i tradycji, a co najważniejsze, działań Towarzystwa nie szczędzili wysiłku aby członkowie Towarzystwa włączyli się do realizacji programu FJN i społecznej działalności w Zelowie.

Władze miejskie wysoko oceniają działalność społeczną i kulturalną Oddziału Towarzystwa i coraz szerzej włączają członków do różnych prac społecznych. Nie ma nic co, by nas dzieliło, a jest wszystko co nas łączy.

Czcielimy z okazji dzisiejszego Plenum i Jubileuszu Zarządu Głównego Towarzystwa a w sumie potrójnej uroczystości złożyć w imieniu władz miejskich Zelowa, serdeczne życzenia i pomyślności w działalności kulturalnej i społecznej Towarzystwa dla umacniania przyjaźni między narodami Połsce i Czechosłowacji.

Życzę Wam drodzy Towarzysze przyjemnego pobytu w gościnnym Zelowie i życzę pomyślnych obrad dzisiejszego Plenum.

STEFAN SUKIENNIK, I SEKRETARZ KM PZPR W ZELOWIE

Jest nam niezmiernie miło, że centralne uroczystości 25-lecia istnienia Waszego Towarzystwa odbywają się w naszym mieście, w mieście, które 170 lat temu jako nieznana nikomu wówczas osada została zasiedlona przez osadników czeskich, którzy musieli opuścić swoją ojczyznę na skutek prześladowań i w Połsce znaleźli — nie tylko w Zelowie, schronienie, pomoc i przyjazne zrozumienie w swej niedoli.

Te przyjaźne stosunki zachowały się po dziś dzień, które łączy sojusz obu państw, które pod przewodem swych partii budują socjalizm i lepsze jutro swych obywateli.

Miarę wielkości i doniosłości obchodów dzisiejszych potęguje 15-lecie istnienia Oddziału Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Zelowie. Okres ten Oddział Towarzystwa w Zelowie dobrze wykorzystał dla kultywowania kultury czeskiej i tradycji, a co najważniejsze, działań Towarzystwa nie szczędzili wysiłku aby członkowie Towarzystwa włączyli się do realizacji programu FJN i społecznej działalności w Zelowie.

Władze miejskie wysoko oceniają działalność społeczną i kulturalną Oddziału Towarzystwa i coraz szerzej włączają członków do różnych prac społecznych. Nie ma nic co, by nas dzieliło, a jest wszystko co nas łączy.

Czcielimy z okazji dzisiejszego Plenum i Jubileuszu Zarządu Głównego Towarzystwa a w sumie potrójnej uroczystości złożyć w imieniu władz miejskich Zelowa, serdeczne życzenia i pomyślności w działalności kulturalnej i społecznej Towarzystwa dla umacniania przyjaźni między narodami Połsce i Czechosłowacji.

Życzę Wam drodzy Towarzysze przyjemnego pobytu w gościnnym Zelowie i życzę pomyślnych obrad dzisiejszego Plenum.

Zasadnute slavnostného pléna sledovala pozorne aj krajanská mládež — členovia súborov KSČaS.

Z PREJAVU ANDRZEJA GAJDU,
ZÁSTUPCU VEDÚCEHO ÚRADU
PRE VNÚTORNÉ ZÁLEŽITOSTI

VNV V KRAKOVE

„Dovolte mi, súdruhovia, aby som vám v mene úradu pre vnútorné záležitosti Vojvodského národného výboru v Krakove, ako aj vo vlastnom mene, srdečne blahoželal, a vašim prostredníctvom aj tým, ktorí sa nemohli zúčastniť nášho dnešného slávnostného stretnutia pri príležitosti jubileja a to tým srdiečnejšie, že vám gratujem nie len pri príležitosti štvrtstoročia Vašej pôsobnosti, ale aj v súvislosti s vysokým hodnotením vašej činnosti obiahnutým vo výpovedi predsedu VNV v Krakove, s ktorým som vás už tu oboznámil.“

Z PREJAVU JÁNA KOVALÍKA,
PREDSEDU OBVODNÉHO VÝBORU
KSČaS NA ORAVE

„Keď sme pred 25 rokmi zakladali našu Spoločnosť ani sme nepredpokladali, že sa dožijeme tohto slávnostného dňa, ktorý prežívame v takom príjemnom ovzduší. Začínali sme po vojne za veľmi ťažkých podmienok, vedľa bola vypálená nie len naša obec, ale celé Poľsko ležalo v ruínach. Mnohí naši najbližší sa nevrátili z vojny, ale tí ktorí sa vrátili povedali: Vybojovali sme spravodlivosť! A potom, spolu s celým poľským národom sme začali pracovať a dnes vidíme výsledky našej práce.“

Vďaka Poľskej zjednotenej robotníckej strane a ľudovej vláde môžeme dnes sláviť naše krásne jubileum a preto hovoríme: Ďakujeme.

Zhromaždenie na zelovskom námestí pri príležitosti odhalenia pamätné tabuľky.

Z PROJEVU VLADIMÍRA HESSE,
ČLENA PŘEDSEDNICTVA
ÚV KSČaS

Drazí krajané, drazí hosté našich jubilejných oslav! Naši bratři, Poláci!

Z perspektivy dvaceti pěti let našeho života v bratrském Poľsku, kde jsme byli vždy upřímně podporováni ve svém snažení o udržení svého jazyka a své národní kultury, můžeme dnes současně s nejkrásnějšími vzpomínkami neupřímně poděkovat za veškerou upřímnou pomoc, již se nám dostalo. (...) Děkujeme Československému ústavu zahraničnímu za spolupráci a pozornost nám věnovanou, o niž se budeme vždy upřímně ucházet. (...) Věřím, že nezklameme, že budeme hodni další podpory v příštích letech. (...) Lze si jen přáti, aby dál vzkvétaly naše bratrské země prací v socialismu, v klidu a míru.

SLAVNOSTNÉ PLÉNUM ÚV KSČaS
POZDRAVIL AJ AUGUSTÍN BRYJA,
KTORÝ O. I. POVEDAL:

„Dovolte mi, aby som vám v tento slávnostný deň, ktorým je v 25. výročie založenia našej Spoločnosti, odovzdal čo najsrdečnejšie pozdravy od všetkých našich členov, všetkých našich krajanov, ktorí dnes nie sú medzi nami.“

V mene všetkých našich krajanov zo Spiša chcem čo najsrdečnejšie podčakovat straničkym a štátnym orgánom za umožnenie nám kultivovania našich národných tradícii. Ďakujeme aj za umožnenie nám nadviazania stykov so súbormi v Československu.

Zároveň by som chcel podčakovat Matice slovenskej za doterajšiu pomoc v kultivovaní našich národných tradícii.“

Foto: MK

JUBILEINÉ ROZHOVORY

JAK
PRACOVAT
LÉPE?

Soudruh Eugeniusz Świeciak je námestkom vedoucím Úradu pro vnitřní otázky pri radě Vojvodského národného výboru v Lodži. Vlastne ani nemusíme soudruha Świeciaka v našom prostredí predstavovať. Casto se účastní porad našej organizace a členové KSČaS v Zelově ho dobре znají. Tentokrát jsme se s ním setkali na jeho pracovišti, protiže práve v Zelově v Lodžském vojvodství se ode dneška za dva mesiace budou konat oslavy dvacátého pátého výročia založení KSČaS v Poľsku. Je to výborná príležitosť pohovořiť si s ním o tom, čemu říkáme „naše problém“.

— Souhlasite s takovou formulací?

— Pravdu je, že všechny problémy a záležitosti zelovských a kučovských Čechů jsme vždy považovali za „své“. Česká obec není veľká, ale činnosť zelovské odbočky KSČaS je hodna uznania. Nás Štúdium úzce spolupracuje se všemi, kdož se touto činnosťou zabývají již patnáct let, tedy od založení odbočky

KSČaS v Zelově. Pro nás z vojvodství je to také významné výročí v rámci jubilejných oslav pětadvaceti let existencie v KSČaS v Poľsku.

— Meli jste za tu dobu hodně starostí s našimi krajanami?

— Všude, kde se rozvíjí jakákoliv činnosť a kde se dělá takzvaná dobrá práce, starosti se vlastně nevyvyskytuji. V prípade zelovských Čechů, ktorí nám tedy starosti nepúsobili, se v jejich nesnadné společenské činnosti jednalo o něco jiného: Jak pracovat lépe? To znamená jak lépe zabezpečovať potreby českého prostredí v oblasti kultury a národní tradice, jak lépe využiť prostredků, ktoré stát věnoval na tento účel.

— Další otázka bude tedy „JAK“?

— Nezávisle na tom, že vaši organizaci finančuje nás stát, naše vojvodské orgány rovnako pohlížejí k jejim potrebám, vyplývajúcim z miestnych iniciatív. Kulturní oddelení národních výborů v Lasku a Belchatowě nejednou dokazovala, že mají pochopení pro národnostní potreby obyvateľ Zelova a Kučova. Byly to třeba rady v oblasti kulturních potřeb a peněžní částky na rozvoj kulturní činnosti, např. na nákup hudebních nástrojů, různého zařízení pro klubovny atd.

— Je to pravda, s radostí jsme vždy uverejňovali zprávy o tom v „Životě“. V Zelově jsme také slavili 10. výročí našeho časopisu a touto cestou ještě

jednou chceme vyjádřit vděčnost miestním orgánům, které nám pomáhaly v každém potřebě...

— Dosud vzpomínáme na toto výročí, na návštěvu skupiny Slováku ze Spiše a Oravy a na jejich malený folklór. Udělali velmi příznivý dojem... Máme radost, že i letos v říjnu nás znova navštíví při príležitosti celostátních oslav jubilea KSČaS.

— Program jubilejných oslav je bohatý. Po celé dva dny bude naše organizace ukazovat veřejnosti i hostům z celého Poľska a ze zahraničí výsledky své pětadvacetileté činnosti. Miestní orgány s tím budou mít také dost práce...

— Práce bude určitě hodně. I tentokrát, ako vždy, uděláme vše, abychom miestním organizátorům pomohli v jejich nesnadné práci. Přípravy jsou již zahájeny. Hlavně váš aktiv má plné ruce práce. Je to pochopitelné. Zelov se chce ukázať z nejlepší strany.

Slova velkého uznání patří zelovským orgánům. Slavnost vaši organizaci pokládají za svou vlastní. Spolupráce tam probíhala vždy dobře a dosud se to nezměnilo. Nikdy se neprojevovaly rozpory a rozdíly, ale naopak, vždy se rozvíjela jednotná činnost. Chtěl bych zdůraznit rovněž příspěvek zelovských Čechů k celospolečenské činnosti, která v Zelově má jeden cíl: aby toto město bylo v každém ohledu první.

KRAJANIA SPOMÍNAJÚ

KREMPACHY

Tento rok Kultúrna spoločnosť Čechov a Slovákov v Poľsku oslavuje svoje jubileum. Pred 25 rokmi, roku 1947 bola založená naša Spoločnosť, ktorá pracuje podnes šíriac slovenskú kultúru a osvetu medzi Slovákmi žijúcimi v Poľsku a najmä na Spiši a Orave. Rady Spoločnosti sa neustále rozširujú. Tak je tomu aj v Krempachoch. Členovia našej miestnej skupiny vyvinuli veľa úsilia pre kultivovanie slovenčiny na dedinke. Vďaka tomu na základnej škole v Krempachoch už od roku 1947 sa vyučuje v slovenčine.

Vďaka našim krajanom, z ktorých mnohí už nežijú, a najmä vďaka členom prvého výboru Spoločnosti v Krempachoch pod vedením predsedu kr. Valenta Krištofska staršieho, táto organizácia v Krempachoch nielenže nezanikla, ale práve naopak stále viac sa rozvíja.

Dnes, keď oslavujeme 25. výročie treba povedať niekoľko slov o práci našich obetavých krajanov.

Vedľ im vďačíme, že už 14 rokov každý mesiac dostávajú krajania slovenský kultúrny časopis Život. Členovia jeho redakčnej rady sú obetaví krajania, členovia KSČaS v Poľsku. Tak isto práci našich krajanov vďačíme, že na spišských a oravských dedinkach máme klubovne, divadelné kružky, súbory piesní a tančov. Vďaka nim sa v Dolnej Zubrici na Orave a v Krempachoch na Spiši budujú kultúrne domy.

Pri príležitosti 25. výročia KSČaS v Poľsku, v meñe slovenskej mládeže v Poľsku d'akujem našim krajanom za ich obetavú prácu v Spoločnosti a prosim, aby takto pracovali aj naďalej. My, mladi — chceme si z vás brať príklad.

Jozef Petrášek

JURGOV

U nás, v Jurgove Spolok zorganizovali roku 1947. Zakladateľom a prvým predsedom miestnej skupiny Spolku bol kraján Martin Tybor, ktorý sa dozvedel, že Slováci žijúci v Poľskej ľudovej republike môžu a majú právo založiť si Spolok. ONV v Novom Targu nerobil žiadne ťažkosti a tak zanedlho miestna organizácia Spolku začala pôsobiť s 50 členmi.

Za začiatku základom činnosti Spolku bol nábor nových členov. Po M. Tyborovi d'alej predsedom bol kr. Jakub Rusnák.

Pristupujúc k organizovaniu Spolku očakávali sme, že nám pomôže rozvíjať kultúrny život v našej dedine. Šlo predovšetkým o miestnosť pre klubovnu, ktorú sme obdržali od ONV vďaka našej organizácii. Sme spokojní s pomocou, ktorú nám dnes Spoločnosť poskytuje. Dostali sme krásne kroje pre súbor, ktorý pôsobí pri našej miestnej skupine.

Naša aktuálna práca vyzerá takto: končíme opravu klubovne, aby sme sa čim skôr mohli prestavať na svoje. Súbor nacvičuje program, aby mohol vystupovať nielen v miestnej skupine, ale aj inde.

Vojtech Matičák

OPRAVA

V 10. čísle Života opäť nám šarapatil tlačiarenský škriatok. Preto na str. 6 boli vymené podpisy pod snímkami predsedov v Krempachoch — Valenta Krištofska a Michala Petráška. Na 9. str. namiesto Stefana Sukiennika, prvého tajomníka MV PZRS v Zelove sme chybne vytlačili meno Bronislawa. Omlúvame sa všetkým zainteresovaným, ako aj čitateľom.

— Vaše slova naplnia optimismem, ktorý se netýka pouze minulosti a dneška, ale i budoucnosti.

— Všichni potečeme chceme, aby budoucnosť byla pro nás všechny stále lepší.

— Děkujeme za rozhovor.

DOBRÁ
SPOLUPRÁCA
PRINÁŠA
VÝSLEDKY

JÁN ŽMUDA — vedúci vnútorného oddelenia ONV v Novom Targu

ZIVOT: Tento rok KSČaS v Poľsku oslavuje svoje jubileum. Na území Novotarského okresu vznikli pred 25 rokmi prvé odborčky našej Spoločnosti. Mohli by ste nám pri tejto príležitosti povedať pár slov o svojich dojmoch a skúsenostach zo spolupráce s týmito organizáciami našej Spoločnosti?

J. ŽMUDA: 25 rokov v živote jedného človeka — to je veru hodne. Je to

ČESTNÉ VYZNAMENANIA ZASLÚŽILÝM AKTIVISTOM KSČaS

ZASLÚŽILÍ ČINITEĽIA

KULTURY

Pri príležitosti 25. výročia založenia a pôsobnosti KSČaS minister kultúry a umenia PIER udelil odznak Zaslúžilý činiteľ kultúry týmto aktivistom Spoločnosti:

ZOFII BOGAČÍKOVEJ, režisérke a vedúcej súboru KSČaS v Nedeci na Spiši,
VLADIMÍROVI HESSOVÍ, členovi predsedníctva ÚV KSČaS, výtvarníkovi z Lublina,
MARIANOVI KAŠKIEWICZOVI, členovi hlavnej revíznej komisie KSČaS, zástupcovi šéfredaktora Života, LÝDII MŠALOVEJ, členke ÚV KSČaS, režisérke a vedúcej súboru, učiteľke v Hornej Zubrici na Orave.

ZASLOUŽILÝ ČINITEĽ FJN

Odznačok Zasloužilý činiteľ Fronty národní jednoty bol udelen aktivistom Spoločnosti:
JANU NOVÁKOVI, místopředsedovi ÚV KSČaS a předsedovi OV KSČaS v Zelově, VÁCLAVU LUŠTINSKÉMU, předsedovi hlavní revizní komise KSČaS a tajemníkovi OV KSČaS v Zelově.

ČESTNÝ ODZNAK LODŽSKÉHO VOJVODSTVÍ

U príležitosti pětadvacetiletí KSČaS v Polsku udělilo předsednictvo Krajského národního výboru v Lodži Čestný odznak Lodžského vojvodství aktivistkám a aktivistům Společnosti ze Zelova a Kučova:
JOSEFU JERSÁKOVÍ
TEOFILU KEDAJOVÍ
MEČÍSLAVU KIMEROVÍ
LÝDII MUNDILOVÉ
ZENONU NEVEČERALOVÍ
LÝDII SMETANOVÉ
EMÍLIU SVOBODOVÉ

ODZNAMY ZA ZÁSLUHY

O KRAKOVSKÚ ZEM

Pri príležitosti 25. výročia KSČaS predsedníctvo Vojvodského národného výboru v Krakove udelilo strieborné

odzaky Za zásluhy o Krakovskú zem týmto aktivistom našej Spoločnosti: JOZEFOM GALOVIČOVÍ z Kacvina ALOJZOVI GALUŠOVI z Krempach EUGÉNOVI KOTTOVI z Dolnej Zubrice ANDREJOV KUCKOVI z Veľkej Lipnice MICHALOVI KUŽELOVI z Nedece ANTONOVI RAFÁCOVI z Pekelnika MARÍI SOLTÝSOVEJ z Lapšanky FRANTIŠKOVI SVETLÁKOVI z Malé Lipnice ANTNOVI ŠPIRKOVI z Veľkej Lipnice a ŽOFII VASIELAKOVEJ z Nižných Lapšov.

MEDAILY ZA ZÁSLUHY

Pri príležitosti 25. výročia založenia a pôsobnosti KSČaS v Poľsku, na slávnostnom pléne Ústredného výboru našej Spoločnosti bola za dlhorocnú obetavú a aktívnu činnosť udelená medaila KSČaS Za zásluhy týmto aktivistom: AUGUSTÍN ANDRAŠÁK — Jablonka FRANTIŠEK BEDNARČÍK — Nová Bela

AUGUSTÍN BRYJA — Vyšné Lapše JOZEF BRYJA — Nová Bela GUSTÁV DEDECUS — Zelov JAKUB DLUHÝ — Nová Bela ANDREJ FULA — Chyžné JOZEF GRIBÁČ — Podvilk GERVÁZ GRIGEAK — Vyšné Lapše VLADIMÍR HESS — Lublin PAVOL HORNÍK — Durštin JOZEF HOSANIAK — Podskle ADAM CHALUPEC — Varšava FRANTIŠEK CHALUPKA — Nová Bela ALBÍN CHOVARIEC — Podsrnie PETER JURČÁK — Oravka JÁN JURGOVIAN — Repiska DOMINIK KALATA — Nová Bela VENDELÍN KAPUŠČÁK — Harkabuz JOZEF KARNAFEL — Veľká Lipnica FRANTIŠEK KAŠICKÝ — Nedecka BRONISLAV KNAPČÍK — Mikolów EUGÉN KOTT — Dolná Zubrica ANTON KOVALČÍK — Nižné Lapše JÁN KOVALČÍK — Krempachy JÁN KOVALÍK — Dolná Zubrica HERMÍNA KOVALÍKOVÁ — Podvilk VALENT KRIŠTOFEK — Krempachy ANDREJ KUCEK — Veľká Lipnica MICHAL KUŽEL — Nedecka VOJTECH MAČIČÁK — Jurgo JÁN MAGERA — Kacvín SEBASTIÁN MILON — Čierna Hora JÁN MIŠKOVÍC — Tribš JÁN MOLITORIS — Kacvín LÝDIA MŠALOVÁ — Horná Zubrica MICHÁL NEUPAUER — Nedecka IGNÁC NIŽNÍK — Myšlenice JÁN NOVÁK — Zelov JÁN PAŇAK — Jablonka KAROL PASTVA — Malá Lipnica JÁN PETRÁŠEK — Krempachy

MICHAL PETRÁŠEK — Krempachy JÁN PIONTEK — Nedeca-Zámok ANTON PIVOVARČÍK — Kacvín VOJTECH PIVOVARČÍK — Kacvín EDMUND POSPÍŠIL — Kučov KAREL POSPÍŠIL — Kučov ANTON RAFÁC — Pekelník JÁN REPISČÁK — Repiska JOZEF SOLAVA — Horná Zubrica ALŽBETA STOJOWSKÁ — Varšava FRANTIŠEK SVETLÁK — Malá Lipnica JOZEF ŠLEGEĽ — Nedecka ANDREJ SOLTÝS — Vyšné Lapše JÁN ŠPERNOGA — Varšava ANDREJ ŠPYRKA — Privarovka ANDREJ ŠTECHURA — Veľká Lipnica JÁN TAŽÍK — Fridman EUDVÍK TOKÁR — Malá Lipnica RUŽENA URBÁNOVÁ — Husinec ŽOFIA VASIELÁKOVÁ — Nižné Lapše PAVEL ZIEMBA — Lapšanka

ČESTNÉ UZNANIA

Pri príležitosti 25. výročia založenia a pôsobnosti KSČaS v Poľsku, na slávnostnom pléne Ústredného výboru našej Spoločnosti boli za dlhorocnú obetavú a aktívnu činnosť udelené čestne uznania týmto aktivistom: ALOJZ BIEL — Horná Zubrica ANTONÍN BLAZJUS — Zelov OLGA BLAZJUSOVÁ — Zelov ANTON BOGAČÍK — Nedecka ŽOFIA BOGAČÍKOVÁ — Nedecka JOZEF BONK — Podsrnie VENDELÍN BOSÁK — Dolná Zubrica JÁN CAPEK — Chyžné DANA DEDECUSOVÁ — Zelov JADWIGA DEDECUSOVÁ — Zelov EUGÉN DÚBEK — Jablonka JOZEF GALOVIČ — Kacvín ALOJZ GALUŠ — Krempachy ANDREJ GOGOLA — Tribš ANDREJ GOMBOŠ — Jurgo MÁRIA GORELOVÁ — Nižné Lapše ANTON GROBARČÍK — Oravka FRANTIŠEK HARKABUZ — Harkabuz ANDREJ HORNIČIAK — Falštin KAREL JERSÁK — Zelov HELENA JERSÁKOVÁ — Zelov MARTIN KARKOŠKA — Veľká Lipnica MARIAN KAŠKIEWICZ — Varšava TEOFIL KEDAJ — Zelov MEČÍSLAV KIMMER — Zelov REGINA KOKOTOVÁ — Kučov EMIL KOZUB — Jablonka FLORIÁN KRAMÁR — Veľká Lipnica JÁN KRIŠÍK — Krempachy PAVEL KRIŠÍK — Vyšné Lapše VALENT KRIŠTOFEK — Krempachy ANDREJ KOŠÚT — Čierna Hora JÁN KUBASEK — Kacvín ALOJZ KUBUSEK — Durštin ALŽBÉTA KUNICKÁ — Zelov FRANTIŠEK LOJEK — Nová Bela JAKUB LOJEK — Nová Bela VÁCLAV LUŠTINSKÝ — Zelov ANNA MACIČÁKOVÁ — Jurgo

LUDMILA MAJERČÁKOVÁ — Nová Bela

ZDZISLAW MATIS — Kučov

VENDELÍN MICHALÁK — Veľká Lipnica

FRANTIŠEK MODLA — Tribš

HELENA MUNDILOVÁ — Kučov

LÝDIE MUNDILOVÁ — Kučov

JOZEF NÁLEPKA — Falštin

ZENON NEVEČERAL — Kučov

ANEŽKA NOVÁKOVÁ — Zelov

JOZEF OMYLK — Jablonka

VALENT PACIGA — Krempachy

JÁN PAVLÍK — Durštin

JOZEF PETRÁŠEK — Krempachy

JOZEF PIEROG — Jablonka

FRANTIŠEK PLEVÁ — Fridman

KAREL POSPÍŠIL — Zelov

JADWIGA POSPÍŠILOVÁ — Zelov

JÁN PRELICH — Fridman

KAROL PRELICH — Fridman

ANDREJ RABIANSKY — Tribš

JÁN REPIŠČÁK — Čierna Hora

BOHUSLAV SEMERÁT — Kučov

ANDREJ SKUPÍN — Nová Bela

LÝDIE SMETÁNOVÁ — Zelov

JOZEF SOLUS — Repiska

JULIAN STEJSKAL — Zelov

AMALIE STEJSKÁLOVÁ — Zelov

VENDELÍN STERCULA — Veľká Lipnica

VALENT SULÍR — Kacvín

HELENA SOLTÝSOVÁ — Vyšné Lapše

HELENA SOLTÝSOVÁ (učiteľka) — Vyšné Lapše

MÁRIA SOLTÝSOVÁ — Lapšanka

MÁRIA SOLTÝSOVÁ — Vyšné Lapše

JÁN ŠVIENTEK — Pekelník

EMIL SVOBODA — Zelov

MARTIN TIBOR — Jurgo

VALENT VAKSMANSKÝ — Tribš

ŠTEFAN VIDA — Falštin

EUGÉN VOJČAK — Veľká Lipnica

JÁN VOJÍČK — Kacvín

ANDREJ VOJTAŠ — Jurgo

MILENA ZAUNAROVÁ — Zelov

FRANTIŠEK ŽIVIOL — Malá Lipnica.

VYSVETLENIE

ZNAMUJEME VŠETKÝM NAŠIM ČITATEĽOM, ŽE NOVEMBEROVÉ ČÍSLO ŽIVOTA SA ONESKORILO PRETO, LEBO SME V ŇOM MUSELI UVĒRENÍT VŠETKY ZPRÁVY Z OSLÁV 25. VÝROČIA ZALOŽENIA KSČaS, KTÓRE AKO VIEME, SA KONALI 14. A 15. OKTOBRA. ZÁROVEŇ SA OMLÚVAME TÝM NAŠIM DOPISOVATEĽOM A ČITATEĽOM, KTORÝCH LISTY PRE MNOŽSTVO JUBILEJNÝCH MATERIÁLOV, NEBOLI UVĒREJNENÉ V 11. ČÍS. ŽIVOTA. BUDEMIE ICH TLAČIŤ V NASLEDUJÚCICH ČÍSLACH.

plnoletosť a zrelosť, je to zreteľné určenie svojho životného postoja, je to plné využívanie práv a zodpovednosť, uvedomelá realizácia svojich poviností.

25 rokov v živote spoločenskej organizácie — KSČaS — na území nášho okresu má ešte väčší význam, lebo sa týka obdobia organizovanej činnosti od vzniku organizácie až po jej dnešné jubileum. Keď si uvedomíme, že toto obdobie pripadá vcelku na obdobie ľudového Poľska je pochopiteľné, že aj v jednotlivých zložkách KSČaS muselo dojsť k mnohým zmenám, spolu s celkovými zmenami, aké prebehli v tomto období v našej krajinе.

Osobne by som charakterizoval súčasný stav miestnych skupín a obvodných výborov KSČaS na území Novotarského okresu tak, ako stav 25-ročného človeka, o ktorom som hovoril na začiatku. Spolupráca s takým človekom nespôsobuje starostlivosť, ale naopak, je spoločensky veľmi osozňá.

ZIVOT: V akej miere, podľa mienky okresných orgánov, prispela naša Spoločnosť k obohateniu folklóru a ľudového umenia. Aké výhliadky na ďalší rozvoj má slovenská národná kultúra? Možno v rámci tejto činnosti zachrániť pred zabudnutím krásne tradície tejto zeme?

J. ŽMUDA: Folklór a ľudové umenie na Podhradí sú široko známe nielen v Poľsku a tešia sa stále veľkemu úspe-

chu. Som tej mienky, že jednou z podmienok týchto úspechov je ich bohatstvo, autentičnosť a rôznorodosť, je to akoby kyticu kvetín zo Skalného Podhalia, Gorcov, Pienín, Spiša a Oravy. Pričom rozvoj týchto dvoch „kvietín“ t.j. Spiša a Oravy, zaisťujú aj miestne skupiny KSČaS svojimi hľadobnými, speváckymi a tanecnými súbormi, divadelnými kružkami, ľudovým rozprávačstvom, výtvarníctvom a maliarstvom. Je preto nevyhnutné, aby tieto súbory vystupovali nielen vo svojich klubovnach a obciach, ale aby predvádzali svoje programy aj vonku, častejšie ako doteraz, čo ma veľké vyhliadky na úspech a zároveň poskytne členom súborov veľa radosti a spokojnosti.

ZIVOT: Do nového štvrtstoročia v tejto svojej základnej činnosti nastupuje Spoločnosť s mládežou, ktorá sa už nepamäta na tažkú minulosť, a ktorá čerpá z bohatej pokladnice toho, čo do nášho života vniesol socializmus. Aké rady by ste dali tej mládeži, ktorá preberá štafetu kultúrnych výsledkov vôlem a najmä slovenskej kultúry?

J. ŽMUDA: Je to pre mňa veru osemnásť otázka, keďže sám nie som ešte starý a nemyslím, aby som bol oprávnený poučovať mládež. Ale keď ste už túto otázku položili tak prevažne všetkým by som radi, aby sa aktívne podieľala na práciach Spoločnosti a

iných spoločenských organizácií, ako ZMW, LZS, OSP, lebo práca mládeži v spoločenských organizáciach prospeva utváraniu správneho postoja, umožňuje nadobudnú životné skúsenosti a pomáha pochopiť spoločenské práva. V tejto oblasti naša ľudová vláda vytvorila mládeži neporovnatne lepšie podmienky ako mali ich otcovia v mladých rokoch; nech teda mládež správne využíva tieto podmienky.

ZIVOT: Keby ste boli niekde ďaleko od Nového Targu, napríklad v severnom Poľsku a keby vám niekto položil otázku, akí sú vlastne tí Slováci, ktorí bývajú na území vašho okresu, aká je bola vaša odpoveď a charakteristika? Túto otázku kladieme preto, lebo vieme, že mate veľa osobných, dobrých stykov s našimi krajanmi.

J. ŽMUDA: Jednoducho pozval by som do Novotarského okresu: priďte a uvidíte. Verím, že v porovnaní s inými oblasťami, lebo tejto práci prospevia všeobecne dobré politické ovzdušie, plná podpora stranických a administratívnych orgánov, ako aj vedomie, že v rámci Fronty národnnej jednoty touto spoločenskou činnosťou urýchľujeme rast životnej úrovne a vychovu spoločnosti v duchu socialistického internacionálizmu. V tejto práci je potrebná plná integrácia spoločnosti.

Prostredníctvom Života chceme odovzdať všetkým činiteľom KSČaS z Novotarského okresu srdečné pozdravy a podčakovať za doterajšiu prácu, za mnohé kultúrne a spoločenské iniciatívy, za veľký príspevok v záväzkovanom hnutí a zároveň želať ešte viac úspechov miestnym skupinám KSČaS v spolupráci s inými organizáciami pri realizácii programu FJN rozvoja Spiša a Oravy.

vosti, rozumu a nadšenia. Čo by ste chceli prostredníctvom Života povedať pionierom tejto činnosti?

J. ŽMUDA: O hodnote spoločenskej práce som už hovoril. Z charakteru tejto práce vyplýva potreba nadšenia, nezistnej angažovanosti, taktu a rozvahy, ako aj výtrvalosti medzi činiteľmi a organizátormi. Je táto práca v Novotarskom okrese ľahšia ako inde? Zdá sa mi, že v prvom období po oslobodení áno, ale dnes nevidím žiadne rozdiely v porovnaní s inými oblasťami, lebo tejto práci prospevia všeobecne dobré politické ovzdušie, plná podpora stranických a administratívnych orgánov, ako aj vedom

V chove oviec nie sú potentáti. Sme na 25. mieste vo svetovom rebríčku za takým krajinami ako Austrália, ktorá má viac ako 174 mln kusov oviec; v Európe je pred nami Rumunsko, ktoré dochováva okolo 14 mln kusov, potom Juhoslávia a Bulharsko — po 9 mln oviec.

Chov oviec sa dostal do Poľska vďaka kočovným valašským pastierom, ktorí v 14 storočí prišli cez Karpáty so svojimi stádmi z juhovýchodnej Európy. Miestni obyvatelia, ktorí rýchle postrehli zisky plynúce z chovu týchto zvierat, začali ich chovať na svojich gazdovstvách.

Valašskí pastieri vytvorili celú organizáciu salašníctva a pastierskych spolkov, zaviedli nové právne zvyky, malí vplyv na horalskú architektúru, na oblečenie, jazyk a zvyky. Možno predpokladat, že obyvatelia horských oblastí, teda Bojkovia Lemkovia alebo horali bývajúci po oboch stranach Tatier, majú vo svojej kultúre podobné zvyky ako balkánski horali.

Hoci vo vypásaní oviec v horách sa zachovalo veľa zo starých tradícii, jednako chov oviec sa rozšíril aj v stre-dopofských a severných vojvodstvách. Podľa štatistických údajov na poprednom mieste v chove ovieci nie je Krakovské alebo Rzeszowské vojvodstvo, ale naopak, Poznanské, Lodžské a Bydgoszczské. Z okolo 3,2 mln ovieci dochádzajúcich v Poľsku, viac ako 400 000 kusov je v Poznanskom vojvodstve, po 360 000 kusov v Lodžskom a Bielostockom, vyše 320 000 kusov v Kieleckom a ďalej nasledujú horské terény. To znamená, že naši gazdovia v horách musia dobre pracovať, aby predbehli v chove ovieci rolníkov z nížin.

Pokrok a modernizáciu pozorujeme na všetkých úsekokoch nášho národného hospodárstva, teda aj v chove ovieci. Asi najviac tradičionalizmu v tomto smere ostalo v horách.

Presvedčil som sa o tom počas rozboru s rolníkmi v Bydgoszczskom vojvodstve, ktorí po zvýšení cien za vlnu a baranie mäso, začali zvyšovať chov oviec.

V Bydgoszczskom vojvodstve na 100 ha ornej pôdy chovajú viac ako 24 ovieci začiatl čo celoštátny priemer dosahuje 16,3 kusy. Keď si všimneme údaje z okresov vidime ešte väčšie rozdiely, napr. vo Wyrzykском okrese dochádzajú 42 ovce na 100 ha poľnohospodárskej pôdy. Podobne vyzera v Žiniskom a Inowrocławskom okrese. V týchto okresoch sú spravidla veľké gazdovstvá s malým počtom pracov-

ných ovieci a začali s chovom v stodole. Keď sa stádo zväčšovalo, hospodárskym spôsobom prispôsobovali pre chov ovieci ďalšie miestnosti. Samozrejme hlavnú pozornosť venovali tomu, aby tieto miestnosti mali dosť svetla a dobrú ventiláciu.

Dnes na tomto gazdovstve, lebo ešte nemožno povedať, že je to ovciareň, je 108 oviec. Stádo bahník počíta 50 kusov. Vďaka tomu ovčinec Sapiechovcov bol zameraný na plemenitbu; preto aj všetky ovce a barany tam predávajú na ďalší chov.

— A ako je to s odbytom? — pýtam sa.

aj vlastné krmivá vyrobené na gazdovstve.

Zaujímavá bola rubrika finančných príjmov a práve tú som sa rozhodol uverejniť v celku. Tak teda za rok boli zaznamenané tieto príjmy:

10 vyradených bahník	— 9.275.— zl
vlna z 28 ovieci	— 20.000.— zl
13 plemenných baranov	— 60.000.— zl
13 jahniat na export	— 19.000.— zl
vyradený baran	— 2.185.— zl
vlna zo 4 baranov	— 7.000.— zl
vlna z 51 bahník	— 68.325.— zl
20 kontraktovaných jahniat	— 40.000.— zl

Tieto položky ani nespočítavam. V každom prípade finančné príjmy prekročili 240 000 zlотов.

Táto suma nás môže dostatočne prevedieť, že chov ovieci je veľmi rentabilný. Samozrejme na tomto mieste malá poznámka. Tak vysoké ceny, ako dostávajú Sapiechovci (priemerne 245 zl za kilogram vlny), ako aj taká výnosnosť vlny skoro od každej ovce nie je všeobecným javom. Samozrejme závisí to od hodnoty plemennej ovce, správneho výberu barana, racionálneho krmenia a hygieny v maštali.

Sapiechovci dodržujú všetky tieto zásady, lebo ako hovorí sám gazda: Je to moja špecializácia, musím to robiť poriadne.

Všimol som si jedno: celý tento chov je v pomerne primitívnych podmienkach. Teda keď chceme špecializovať gazdovstvo na chov ovieci nemusíme začínať výstavbou nového ovčince. Treba mať k tomu iba odborné kvalifikácie a vyznať sa v chove.

Naši gazdovia na Spiši a Orave tieto kvalifikácie a znalosti iste majú.

D.P.

VÝRÁBAŤ A POČÍTAŤ

ných sôl. Ako vieme, ovce si nevyžadujú veľkú starostlivosť.

Rozprával som sa s rolníkmi, ktorí sa pred rokom rozhodli pre špecializáciu svojich gazdovstiev na chov ovieci. Tak napr. rolníci Mária a Henryk Sapiechovci chovajú sice ovce už šest rokov, ale bol to pre nich vedľajší výrobný smer. Niekoľko ošípaných, dve kravické, zopár ovieci. Vlastnia asi 14 hektárov pôdy. Hospodárske stavby nie sú nijako vynikajúce, najmä ak si pozrieme maštale, sú pomerne staré. Nemali ani peniaze na investíciu a keď pristupovali k chovu ovieci, nezačínali ani s výstavbou. Je to drahé — hovoril pán Henryk — a treba dľho čakať, kým do tých palácov človek nastafuje ovce. Jednoducho urobili v stodole obloky na jednej stene, postavili žľaby a to bola celá investícia. Kúpili však 27 plemen-

— Idú ako voda, — odpovedá p. Henryk a p. Mária dodáva — Naposledy mnoho mladých rolníkov sa zameriava na chov ovieci a práve preto čeru kupoval plemené ovce.

Rok v ovčinci počítajú Sapiechovci od októbra m. r. do septembra t. r. Sprístupnili mi svoje záznamy, čo a koľko stojí, aké krmivá kúpili. V záznamoch sú také položky, ako nákup jaderných krmív, soli, Suwitanu, Bowitanu a miešanky MM. Dozvedel som sa tiež, že rolníkovi chýbalo seno a slama. Minulý rok bol predsa suchý. V rubrike výdavky sú také položky, ako: doplata za sušenie zemiakov, strihanie ovieci, rezanie žita na siláž, poistenie plemených baranov, služby zverolekára. Po spočítaní výdavkov vysvetlilo, že dosahovali 40.340 zl. Samozrejme k výdavkom pripočítali

POL'NOHOSPODÁRSTVO NA SVETE

JAPONSKÁ METÓDA

Je to už vec chemikov. Aby zistili, či moč obsahuje cukor, sa používa reagenčný papierik napustený zvláštnou tekutinou, ktorá podľa toho aký je obsah cukru, mení farbu. Týmto spôsobom sa zistuje obsah cukru v organizme.

Podľa tejto metódy v Japonsku vypracovali rýchly spôsob zisťovania životnosti semien pestovanych rastlín, a na tomto základe ich kličivost.

Aby zistili kličivost semien re-pice treba zobrať 1 gram suchých semien a 5 hodín močiť v 1 milimetre vody (v skúmakve) v teplote +30°C. Keď už máme výtažok cukru zo semien, namáčame v ňom koniec reagenčného papierika a ihneď ho vytiahneme. Zmenenu farbu papierika porovnávame so zvláštnou škálou farebných odtieňov, ktorá zodpovedá množstvu cukru. Na tomto základe určujeme silu kličenia.

V japonskom poľnohospodárstve zaviedli tento jednoduchý spôsob

laboratórneho výskumu kličivosti semien vo všetkých gazdovstvách, čo rolníkom značne skrátilo očakávanie na výsledky, či určité semená možno siat.

VYUŽITIE PÔDY

V Maďarsku zaviedli naposledy originálny spôsob využívania pôdy. Skúsky, ktoré robili na ploche okolo 30 000 ha, spočívali v tzv. metóde striedavého využívania nízko ležiacej pôdy. Striedavosť spočíva v tom, že na nízko ležiacu pôdu napustili vodu, ktorú tam ponechali na obdobie troch až piatich rokov. Zaliatú pôdu využívajú ako rybníky pre chov kaprov. Na ostrovoch, ktoré vznikajú po zaliati pôdy, zorganizovali chov kačíc. Z 30 000 ton ryb, ktoré Maďarsko exportovalo do cudziny, vyše 80% pochádzala práve z týchto rybníkov. Týmto spôsobom sa Maďarsko dostalo na prvé miesto v exporte sladkovodých rýb medzi socialistickými krajinami.

Po spomínanom troj- až päťročnom období pôdu vysúšajú a sedú na nej ryžu a kukuricu. Uroda, vďaka vlhkosti pôdy, je o 15 až 30% vyššia, ako bola predtým.

POSCHODOVÉ CHLIEVY

Roľníci — chovatelia z rôznych krajín robia všetko, aby ich práca bola ľahšia a produktívnejšia,

aby dosiahli čo najlepšie výsledky, to znamená veľké množstvo lacného a dobrého mäsa.

Vo vedecko-výskumnom stredivisku Lotyšského ústavu chovu zvierat významné výsledky pre intenzívne krmenie ošípaných.

V takomto štvorposchodovom „svinskom vežíku“ chovajú 1400 prasník, o ktoré sa stará iba jeden zamestnanec. Je to možné vďaka úplnej mechanizácii všetkých prác v chlieve. Krmivá sa podávajú pomocou zvláštneho automatického vozíka — nádrží. Hnojovka steká zvláštnymi žliabkami z umejnej hmoty.

(pd)

Z KALENDÁRA NA — DECEMBER - PROSINEC

Grudzieň to juž poczatek zimy, ale rolnici nie majú jesčte okaziu do wypocynku. Nigdy upravdie nie mala plného uzasadnenia pryslowie, že „w zimie rolnicy spia, a w polu im rośnie“, lecz w obecnej dobie traci ono całkowicie sens. Osiągnięty poziom intensyfikacji rolnictwa, a zwłaszcza rozwinięta produkcja zwierzęca wymaga od rolników zwiększonego wysiłku, również i w okresie zimowym. W tym czasie główna uwaga kieruje się na prace związane z chowem zwierząt.

Bydlo codziennie należy wypuszczać na świeże powietrze. Zestaw pasz musi być urozmaicony, a po každym odpasie trzeba krowy poić. Tak samo jak żywienie ważne jest codzienne oczyszczanie zwierząt.

Chlewy trzeba obficie wyścielać, ciągle też pamiętać, aby temperatura w nich nie obniżała się do poziomu poniżej 12°C.

Pomieszczenia dla owiec muszą być stale zabezpieczone przed przeciągami. Owce można wypuszczać na oziminy, nie dłużej jednak, jak 2 godziny dziennie.

Konie można karmić mniej intensywnie — nie można jednak zapomnieć o ich podkuciu i codzijnym wypuszczaniu na spacer jeśli nie wychodzą do pracy.

W razie sprzyjającej pogody można też kończyć orki. Ważna też sprawą jest pobieranie drzew owocowych i zabezpieczenie ich przed gryzoniami.

Zima sprzyja również lekturze książek i czasopism (w tym i rolniczych) oraz uczestniczeniu w szkoleniu rolniczym. Nowe wiadomości rolnicze zapewniają lepszymi wynikami produkcyjnymi i finansowymi w gospodarstwie.

Szerzej chcemy napisać o ważnej sprawie przechowywania obornika, który jest przecież najważniejszym nawozem.

W produkcji obornika popełnia się w wielu gospodarstwach dużo błędów, które powodują spore straty składników zawartych w tym nawozie. Jed-

na np. krowa produkuje rocznie ok. 10 ton obornika. Jeśli jest on źle przechowywany, ulatnia się z niego prawie 20 kg azotu, czyli prawie tyle, ile znajduje się w 100 kg sałetru.

W większości gospodarstw zwierzęta trzymane są w tzw. oborach głębokich. Najczęściej są to obory bez utwardzonego dna skutkiem czego ucieka z nich gnojówka. Dna obory powinny być więc utwardzone, najlepiej przez wybetonowanie. Można też wyłożyć dno warstwą gliny, a następnie umacniać warstwą gliny, a od wewnętrznej strony umacniać warstwą gliny, a od wewnętrznej strony smolnymi. Dno powinno mieć spadek idący do środka obory. Utwardzone dno wykłada się warstwą torfu, który pochłonie gnojówkę.

Codziennie należy obornik przemieszać i wyrównać widłami. Chodzi o to, aby był równomiernie nawilgocny i ideoowany przez zwierzęta. Dobrze jest też zrobić żłoby przestawne aby można było je podnosić w miarę przybywania obornika. Zaletą przetrzymywania obornika w oborze jest dobre przetrzymywanie się nawozu i oszczędność pracy w porównaniu z przechowywaniem w gnojowni. Nie mniej jednak jest to sposób niezdrowy dla zwierząt, bowiem wydzielające się z obornika amoniak, dwutlenek węgla i para wodna szkodzą ich zdrowiu.

Najlepiej jest przechowywać obornik na zewnątrz pomieszczeń — na gnojowniach. Dno gnojowni musi być wycementowane oraz powinno mieć spadek (4%) do środka lub na boki. Musi mieć także kanały odprowadzające nadmiar wody do zbiornika. Dla 1 krowy trzeba przeznaczyć 2,5 m² powierzchni gnojowni dla konia i młodzieży po 1,5 m², dla świn (100 kg) — 0,6 m². Obornik nie może być bezładnie rozrzucany po całej powierzchni gnojowni, powstają bowiem wówczas duże straty azotu.

Istnieje wiele sposobów zmniejszania tych strat. Wspólną ich cechą jest zbieranie moczu oddzielnie w zbiornikach, a ściółki i kału na gnojowniach.

Mocz spływający z obory kanalami do zbiorników powinien przechodzić po drodze przez studienkę, w której zatrzymują się wszelkie zanieczyszczenia. Dopiero ze studienki osobny kanał prowadzi do zbiornika. Jego wylot powinien znajdować się nieco powyżej dna, tak by zbiornik napełniał się od dołu, a nie od wierzchu. Zapobiega to przewietrzaniu cieczy. Azot występujący w gnojówce początkowo w postaci mocznika, ulega przemianie w formę amonową i wtedy się łatwo ułatnia. Aby temu zapobiec należy na powierzchnię gnojówki rozlać zużyty olej silnikowy (1 kg na 1 m²). Na 1 sztukę dorosłą przeznacza się ok. 2 m³ zbiornika.

Obornik wyrzucony z obory układą się w przymyku o wysokości ok. 3 m, silnie ugniatą i okrywą z góry i z boków.

Po założeniu całej gnojowni obornik okrywa się z wierzchu warstwą ziemi. Obornik słomy w czasie fermentacji trzeba od czasu do czasu spryskać wodą.

Dobre wyniki daje przesypanie obornika wapnem nawozowym. Na 1 tonę świeżego obornika dajemy ok. 40 kg czystego składnika wapnia.

Znana jest też inna metoda przechowywania obornika, oparta na tzw. gorącej fermentacji. W tym przypadku masa obornika nie ubija się od

1972 / 73

KRÁSA ZE SUDU

Čerstvé kysané zelí je nejlepším kosmetickým prostředkem pro mastnou pleť s rozšířenými pory: na umyty obličeji položíme masečku z kysaného zelí asi na patnáct až dvacet minut. Po odstranění zelí opáchneme obličeji nejdříve teplou vodou a potom studenou. Pleť bude jemná a získá zdravý vzhled. Kysané zelí má hodně vitamínu C, doporučujeme je také jako zdravou potravinu.

Protože s masečkou ze zelí nevyhližíme nikterak půvabné, zkrášlujeme se, když jsme samy doma.

RADA RADOU

Jak čistíme a osvěžujeme olejomalby? Z plátna i rámu odstraňujeme pravidelně prach bud' měkkým štětečkem nebo kusem vaty. Nikdy neutíráme obrazy mokrou utěrkou. Olejová barva na obrazech po delší době vždy vysychá a praská; při utírání mokrou utěrkou vniká voda do prasklin, prosakuje do křídového podkladu a rozpouští ho. Po určité době se tvoří na obrazu puchýře a barva se odlujuje. Voda je největším nepřítelem olejomaleb. Avšak přetření chemicky čistým terpentýnem, koupeným v lékárně, vždy obrazu prospěje. Terpentýnem přetříráme také obrazy, které ztratily lesk.

NOHAVICE – AKÉ SA VÁM PÁCIA

Plati to takmer doslova. Lebo sú skutočne v móde nohavice od krátkych po celkom dlhé.

Vždy a z každého materiálu oblúbené dlhé nohavice, užie bez manžlet alebo rozšírené s manžetami, aké si len vyberiete.

K tomu blúza, kabátik alebo nohavicová sukňa, ktorá siaha od polovice stehien po kolena — dĺžka závisí od vajej ťubovole. Paleta je skutočne rozmanitá, dalo by sa povedať, všetko je povolené. No predsa: nebolo by od veci azda niekedy pripomenúť si svoj vek a postavu. Lebo nie každej z nás nohavice pristanú.

AFORIZMY

Ked' si žena kupuje kvety sama, je vydatá.

*
Žena nie je vždy šťastná s mužom, ktorého miluje, ale s mužom, ktorého nemiluje, je vždy nešťastná.

*
Ked' žena kupuje pánsku košeľu, je zamilovaná, ked' ju aj žehlí, je vydatá, a ked' sa pri tom aj usmieva, je vydatá i zamilovaná.

*
Len kto pozná lásku, pozná i ženy.

HUMOR

— Môj muž je stopercentný.

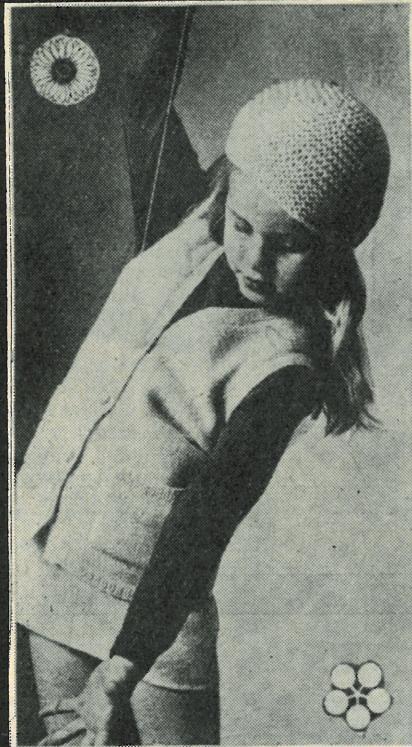
— To vám závidím. A v čom je táto jeho stopercentnosť?

— Deväťdesať percent slubuje a na desať percent sľuby plní.

* * *
— Aké prekvapenie si pripravila Otovi na narodeniny?

— Mohol hovoriť hodinu, čo chcel a vôbec som mu do reči neskákala.

Dúfame, že naše modely budú sa vám páčiť. Sú módne, praktické a teplé.

> MAMIČKA MI UPLETIE <

Na sukničku, vestu a čiapku potrebujeme asi 400 g polohrubej vlny, ihlice č. 3 (na čiapku č. 4 1/2 a č. 6.)

Najprv si podľa strihu na nákrese urobíme strih v skutočnej veľkosti. Náš model je na 6—8 rokov. Pružnú vzorku pletieme 1 hladko, 1 obrátené, stále nad sebou. Jerseyovú vzorku lice hladko a rub obrátené. Vrúbkovú vzorku pletieme na lici aj rube stále hladko.

VESTA

Zadný diel: začneme na 106 očiek a upletieme obrubu do výšky 2 cm pružnou vzorkou. Ďalej pokračujeme jerseyovou vzorkou rovno až pod pazuchy. Odtiaľ überáme na prieramky: 4, 3, 3 × 2 a asi 4 × po 1 očku. Pokračujeme rovno, potom uzavrieme plecia po 4 očkach a výstrih od stredu na 3 ×.

Predný diel: začneme na 50 očiek, t. j. bez stredného okraja a pletieme ako zadný diel. Len na stredovom okraji pletieme najprv rovno a potom überáme na výstrih po 1 očku v každom druhom rade. Druhý predný diel upletieme ako náprotivok.

Vrecko: začneme na 40 očiek a pletieme jerseyovou vzorkou rovno do výšky 8 cm, ďalej upletieme obrubu do výšky 2 cm pružnou vzorkou. Takto upletieme dve vrecká.

Obruba k predným dielom a výstrihu: začneme na 10 očiek a pletieme

pružnou vzorkou. Vo výške 4 cm upletieme prvú zvislú dierku tak, že upletieme 3 rady na prvých 5 očkach, potom 3 rady na druhých 5 očkach a potom opäť pletieme na všetkých očkach. Ďalšie 3 dierky upletieme vo vzdialnosti 7 cm od seba. Obrubu pletieme do potrebej dĺžky, t. j. 108 cm a očká uzavrieme.

Obruba k prieramkom: začneme na 9 očiek, pletieme pružnou vzorkou do výšky asi 38—40 cm a uzavrieme.

Hotové diele vypneme podľa strihu a na rube naparime cez vlnkú látku. Zošijeme švy, našijeme vrecká 3 cm nad obrubou a prišijeme obrubu na okraj predných dieľov a výstrihu. Obšíjeme dierky a prišijeme gombičky. Na prieramky prišijeme zošitné obruby. Všetky okraje obruby obháčkujeme 1 radom krátkych stípkov.

SUKNIČKA

Zadný diel: začneme dolným okrajom na 102 očiek, pletieme jerseyovou vzorkou a z obidvoch strán überáme po 1 očku až v každom 8. až 10. rade až do pásu. Odtiaľ pletieme obrubu pružnou vzorkou do výšky 2 cm a potom všetky očká uzavrieme do vzorky.

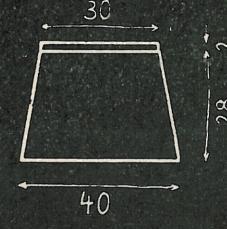
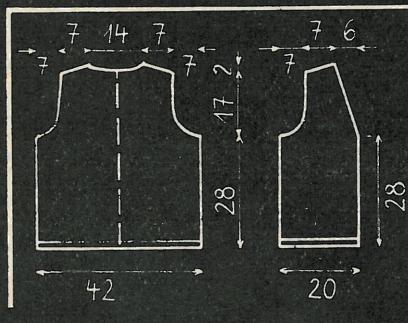
Predný diel upletieme ako zadný. Hotové diele vypneme podľa strihu a naparime cez vlnkú látku. Zošijeme bočné švy, v pásse pretiahneme na rube cez pružnú obrubu okrúhlú

gumičku v 3 radoch nad sebou. Dolný okraj sukničky obháčkujeme 1 radom krátkych stípkov.

ČIAPKA

Pletieme ju dvojitou vlnou vrúbkovou vzorkou. Začneme na 72 očiek a pletieme 12 radov na ihliciach č. 4 1/2. Ďalej pokračujeme na ihliciach č. 6 ešte 12 radov rovno a potom überáme takto: 1. rad — 15 hladko — 3 očká spletie anglicky — opakujeme po celom rade. 2. rad: bez überania. 3. rad: 13 hladko — 3 očká spletie anglicky — opakujeme. 4. rad: bez überania. 5. rad: 11 hladko — 3 očká spletie anglicky — opakujeme. 6. rad: bez überania. 7. rad: 9 hladko — 3 očká spletie anglicky — opakujeme. 8. rad: bez überania. 9. rad: 7 hladko — 3 očká spletie anglicky — opakujeme. Tako überieme ešte 2 krát nad sebou. Potom prevlečieme zvyšnými očkami vlnu, stiahneme a zapošijeme. Okraje čiapky zošijeme k sebe v strede vzadu.

S. P.

LENIN

KRISTA BENDOVÁ

SPIEVA SI MORE. STRIEKA PENY
NA PUSTÉ BREHY NOCOU, DNOM.
DO DIAL'KY HL'ADÍ SÚDRUH LENIN.
ČO VIDÍ V KRAJI ĎALEKOM?
DO BUDÚCNOSTI SA ON DÍVA
A MOŽNO VIDÍ PRÁVE NÁS,
A MOŽNO PRÁVE O NÁS SNÍVA,
JAK ŠASTNÍ BUDEMEN TU RÁST.

ČUVÁSSKÁ L'UDOVÁ ROZPRÁVKA

AKO VZNIKLA VOLGA

Za dávnych-pradávnych čias žila chudobná vdova so synom Mižokom. Raz sa vybrala na huby. Kusisko hory prechodila, ale huby nenašla. Uvidela však veľkého hada so zlatou korunkou na hlave.

Matka sa veľmi potešila, prestrela šatôčku pred hada a čakala. Had preliezol na šatočku, pozvájal sa na nej a odplazil sa do krovia. Na šatôčke zostala po ňom zlatá korunka, ktorá sa ligotala ako slnko.

Matka sa ponáhľala domov ukázať Mižokovi korunku z hada:

— Šťastie nás postretlo, synček! Je zázračná. Do čohokoľvek ju položíš, z toho nikdy neubudne.

I vybral sa Mižok na jarmok vyskúšať zlatú korunku. Kúpil si čižmy — a div divúci! Z peňazí neubudlo. Zaradoval sa, toľkemu šťastiu a nakúpil, čo sa len nakúpiť dalo.

Ked' zbohatli, povedala matka synovi:

— Patrí sa ti, syn môj, oženif.

A začala vyberať Mižokovi nevestu spomedzi najkrajších diev.

Mižok sa oženil, ale neveste

nepovedali nič o zlatej korunke. Raz, ked' mladá žena priadla, vložila jej matka zlatú korunku do kúdele. Nevesta priadla, priadla, ale z kúdele neubúdalo.

— To je čudná kúdeľ, — pomyslela si nevesta a hútala, ako by tú kúdeľ dopriadla. Ako tak húta, vidí, že matka kladie oheň do pece, aby ta nasádzala chleba.

Ked' vyšla matka z chyže, hodila nevesta kúdeľ do pece, aby si nemysleli, že je lenivá a nevie kúdeľ dopriasiť. Lenže beda! Oheň blčal vysokým plameňom a z dreva neubúdalo.

Tu sa Mižok vrátil domov a spýtal sa ženy, či nehodila kúdeľ do ohňa. Ked' prikývla, vybehla matka pred dom a nariekala:

— Rata, ťudia, rata! Prineste vedrá a zahaste oheň!

Ľudia pribehli a začali oheň hasiť. Darmo ho vodou hasili, teraz začala tieč z pece voda. Tiekať a tiekla, až zatopila celú osadu.

Roky ubehli, pomreli pamätníci a z vody, čo neprestajne tiekla, vznikla veľká rieka. Ľudia ju vtesnali do koryta, postavili nad ňu mosty a nazvali ju — Volga.

Tvorivosť Mládeže

Dnes predstavujeme snímky troch prvých odmenených prác z oblasti sochárstva, ktoré boli udelené v našej súťaži: Jánovi Chowniecovi z Jurgova za sošku Pán Twardowski, Andrezejovi Martinczakovi z Jurgova za sošku Roľník a Jánovi Vojtasovi tiež z Jurgova za sošku Jánošík.

Všetkým účastníkom našej súťaže srdečne ďakujeme a pozývame na ďalšu súťaž, ktorú už zanedlho vypíšeme.

DOBÝ DEŇ, PRVÁ TRIEDA!

OZNAMUJEME VAM, ŽE TEXT TRPASLÍK A JAZVEC, KTORÝ SME UVEREJNILI V SEPTEMBROVOM ČÍSLE ŽIVOTA, BOLO TREBA PRECÍTAT TAKTO:

Slnko vyšlo nad lesom. Trpaslík išiel k jazvecovi. — Pod' do lesa. Slnko teplo hreje. Pôjdeme k vode. Sú tam pekné stromy. — Nejdem, — povedal jazvec. Musíme spať. A tak išiel trpaslík sám do lesa. Ked' vyšiel nad lesom mesiac, vybral sa jazvec k trpaslíkovi. Pod' do lesa. Hviezdy už svietia. — Nejdem, — povedal trpaslík. Musíme spať. A tak išiel jazvec sám do lesa. Prečo? Už je raz tak: trpaslík spí v noci, jazvec vo dne.

P
rawnik

OBOWIĄZKOWE UBEZPIECZENIE ZWIERZĄT GOSPODARSKICH

Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 1.II.1972 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr. 5 poz. 26) ustala, że obowiązkowe ubezpieczenie obejmuje bydło i konie w wieku od 6 miesięcy, należące do osób fizycznych. Powiatowa Rada Narodowa może ograniczyć w drodze uchwały ubezpieczenie koni do zwierząt w wieku poniżej 17 lat.

Odpowiedzialnością PZU objęte są szkody powstałe wskutek padnięcia lub dobicia z konieczności zwierzęcia dla powodu choroby lub wypadku, przy czym przez pojęcie choroby ro-

zumie się również komplikacje powstałe w wyniku ciąży, porodu lub zabiegu przeprowadzonego przez przedstawiciela służby weterynaryjnej.

Dobicie z konieczności musi być stwierdzone na piśmie przez przedstawiciela służby weterynaryjnej albo w razie niemożności uzyskania jego opinii — przez dwóch miejscowych doświadczonych rolników — również na piśmie, że w następstwie wypadku jest konieczne dobicie zwierzęcia dla uratowania jego wartości rzeźnej (mięsa) lub skrócenia cierpienia.

W razie wypadku lub choroby ubezpieczonego zwierzęcia, właściciel obowiązany jest wezwać niezwłocznie pomocy przedstawiciela służby weterynaryjnej i zastosować się do jego zaleceń. Jeżeli w razie wypadku zwierzęcia uzyskanie pomocy przedstawiciela służby weterynaryjnej okaże się niemożliwe, właściciel obowiązany jest wezwać dwóch

miejscowych doświadczonych rolników i wykonać ich zalecenia zmierzające do uratowania życia zwierzęcia lub jego wartości rzeźnej. W razie padnięcia zwierzęcia właściciel obowiązany jest niezwłocznie zawiadomić terenowo właściwego przedstawiciela służby weterynaryjnej, który w uzasadnionych wypadkach przeprowadzi sekcję i ustali przyczynę padnięcia.

W razie powstania szkody właściciel zwierzęcia obowiązany jest:

- 1) zawiadomić o szkodzie właściwy inspektorat PZU niezwłocznie, a najpóźniej w ciągu 24 godzin od jej powstania lub od chwili, gdy się o szkodzie dowiedział;
- 2) w razie dobicia zwierzęcia — podać mięso badaniu przez urzędowy organ badania zwierząt rzeźnych i mięsa;
- 3) postąpić ze zwłokami zwierzęcia w sposób ustalony obowiązującymi przepisami.

W ciągu 7 dni od dnia powstania szkody właściciel obowiązany jest dostarczyć inspektoratowi PZU:

- 1) zgłoszenie szkody na formularzu PZU poświadczonym przez przedstawiciela biura gromadzkiej rady narodowej lub sołtysa wsi co do wieku i stanu odzyskiwienia zwierzęcia;
- 2) opinię przedstawiciela służby weterynaryjnej, który leczył zwierzę, oraz opinię przedstawiciela tej służby, który dokonał sekcji zwierzęcia lub pozaurobowego badania mięsa;
- 3) dowody stwierdzające wysokość kwot uzyskanych ze sprzedaży mięsa i skóry.

Jeżeli obowiązujące ubezpieczenie obejmuje również koszty leczenia, właściciel jest obowiązany dostarczyć inspektorowi PZU pokwitowanie poniesionych kosztów leczenia, oraz kosztów sekcji zwierzęcia, wydane przez przedstawiciela służby weterynaryjnej.

WITOLD FERFET

KALENDÁR 1972

NOVEMBER – LISTOPAD

1. STREDA Všetkých svätých	16. STVRTOK Edmund
2. STVRTOK Bohdan	17. PIATOK Gregor
3. PIATOK Hubert	18. SOBOTA Roman
4. SOBOTA Karol	19. NEDEĽA Alžbeta
5. NEDEĽA Alžbeta	20. PONDELOK Anatol
6. PONDELOK Félix	21. UTOROK Konrad
7. UTOROK Vef. októbr. soc. rev.	22. STVRTOK Marek
8. VIKTOR	23. Klement
9. STVRTOK Teodor	24. PIATOK Ján
10. PIATOK Ondrej	25. SOBOTA Katarína
11. SOBOTA Martín	26. NEDEĽA Konrad
12. NEDEĽA Renata	27. PONDELOK Valéria
13. PONDELOK Mikuláš	28. UTOROK Gregor
14. UTOROK Vavrinec	29. STREDA Blažej
15. STREDA Leopold	30. STVRTOK Andrej

vých.slo. 6.31 záp.slo. 16.07
vých.m. 1.27 záp.m. 14.07
vých.slo. 6.56 záp.slo. 15.44
vých.m. 12.58 záp.m.

DECEMBER – PROSINEC

1. PIATOK Natália	8. PIATOK Maria
2. SOBOTA Paulína	9. SOBOTA Leokádia
3. NEDEĽA František	10. NEDEĽA Júlia
4. PONDELOK Barbora	11. PONDELOK Damáš
5. UTOROK Krištof	12. UTOROK Adelajda
6. STREDA Mikuláš	13. STREDA Lucia
7. STVRTOK Martin	14. STVRTOK Izidor
	15. PIATOK Celína

snár

VERÍTE SNOM? NIE? ANI MY NEVERIME,
ALE PRERA KAŽDÝ Z NÁS ZA NIEKEDY
POZRIE DO SNÁRA, AJ KED TO POKLADA
ZA PREDSUDOK NASICH BABÍCIEK. KONEC-
NE, VED JE TO IBA ZÁBAVA. TAK TEDA,
KED SA VÁM SNIVA:

★
Dub vidiet — výhody, bohatstvo
— suchý vidiet — smutné pomery
— padat vidiet — odvaha, chrobrosť
— bleskom porazený — nebezpečie smrti
Hádanka, lúštiť ju — obdržiť dôležité vysvetle-
nie — nemôcť ju rozlúštiť — pred tebou rozhodnu-
tie
Hádzat niečo — dosiahneš čo si si umeníš
— v hneve — budeš mať škodu
Kadere darovať — vyznáš lásku
— v dare dostať — tvoje návrhy budú vypočuté
— strihať — verná láška
— stratit — zrušenie milostného pomeru
Kavku krákať počut — stratiš dobrú povest
— vidieť lietat — tvoj osud sa nepriaznivo
zmení
Klieste vidieť — podryjē svoje štastie
— pracovať s nimi — dostaneš pomoc v núdzi
— uchopit — budeš sa hnevať
— byt nimi poštaný — tvor priateľ sa k tebe
zmení
Koberec — musíš niečo skrývať
— roviať — rozkoš, radost
Komín na tovární — najdeš dobrý zárobok
— vidieť dýmit — blahobyt
— na dome a oheň z neho vychádzat vidieť —
— dobré miesto v práci
— bez ohľa — stratiš miesto
Konvalinky — dar od milej osoby
Kostolník — krstiny.

MORZYSKA U KONI

Pod nazwą morzysko, należy rozumieć bóle kolkowe. Są to bardzo ostre bóle występujące na skutek silnych skurczów jelit. Te bolesne skurzce są zawsze następstwem różnych chorób. Tak więc morzysko należy traktować nie jako samoistną chorobę, lecz jako objaw rozmaitych różnych schorzeń. Bez dokładnego badania zwierzęcia, a tylko na podstawie obserwacji nie można stwierdzić, czy bóle te pochodzą z żołądka, z jelit czy też

z innych narządów położonych w różnych rejonach oraz porach roku wyjaśnia się odmienność żywienia, użytkowania i chowu koni. Przyczyną zaś może być nagła zmiana żywienia, użytkowania jak też schorzenia układu nerwowego zwierzęcia. Pierwszymi objawami morzyska jest oglądanie się koni na boki, stękanie, uderzanie przednimi nogami w ziemię oraz dreptanie w miejscu. W momentach bezbólowych konie stają zgarbione z wyciągniętą szyją a nogami podwiniętymi pod brzuch. Często też kładą się, albo tarzają po ziemi. Zmiany w sposobie zachowania występują w czasie napadów bólu. Prawidłowe badanie powinno dać odpowiedź co do właściwej choroby. A mianowicie

czy mamy doczynienia ze:
1) schorzeniem żołądka, 2) schorzeniem jelit, 3) zapaleniem otrzewnej, 4) schorzeniem układu moczowego, 5) rozdrożego, 6) wątroby lub też 7) innych narządów. Nieprzerwany niepokój wskazuje na ostre rozerwanie żołądka, zaczepianie jelit. Podwyższona temperatura nasuwa podejrzenie o zakaźne tło choroby. Odbijanie się, wymioty mogą być skutkiem rozszerzenia żołądka itd. Należy zwrócić uwagę, że objetość brzucha mimo wzdęcia może nie ulec zmianie, ale tylko nieznacznie się zmienić. Jeśli równocześnie z niepokojem zwierzęcia występuje zatrzymanie kału, przemawia to za zatkaniem lub porażeniem jelita. Tak więc na podstawie objawów i ba-

H. MĄCZKA

Z
uzka

BARANIE NA MAJORÁNE

Rozpočet pre viac osôb: 400 g baraniego mäsa zo stehna, 60 g masti, 30 g cibule, 300 g zemiakov, 2 vajca, 50 g zeleného hrášku, soľ, čierne korenie.

Mäso pokrájame na tenké rezance, ktoré dáme na pokrájanú cibulu zapenutú na masti, spolu popräzime, pridáme rozšíhané vajcia, uvarené zemiaky pokrájané na kocky, hrášok, soľ, mleté čierne korenie, a spolu premiešame. Hotová zmes má byť vlačná.

TVAROHOVÝ KRÉM S JABLKAMI

Rozpočet pre viac osôb: 320 g mäkkého tvarohu, 100 g cukru, 250 g surových jablk, 1 dl vody, citrónová šťava a kôra.

Očistené, pokrájané jablká zalejeme vodou, pridáme cukor a dusíme. Tva-

roh a udusené jablká pretlieme, pridáme citrónovú šťavu, postrúhanú citrónovú kôru a dobre vymiešame. Namiesto jabĺk môžeme použiť aj marhule alebo broskyne.

ZEMIAKOVÉ MIŠTIČKY

Rozpočet: 150 g zemiakov, 100 g krupicovej múky, 80 g hladkej múky, 120 g tuku, 20 g tuku na plech, 2 žltky, 1 vajce na potenie, mlieko podľa potreby (asi 1 lyžica), voda, sol.

Umyté, uvarené zemiaky olupieme, pretlačíme, pridáme žltky, soľ, za lyžicu krájame tuk, potom pridáme žltky, soľ, za lyžicu mlieka a spracujeme na cesto, ktoré necháme na chladnom mieste stuhnúť. Cesto rozvalkáme na pomáčenej doske na hrubku 1/2 cm, trikrát ho preložíme a znova necháme na chladnom mieste stuhnúť. Opakujeme to tri razy. Nakoniec cesto rozvalkáme

asi na hrubku stebla a vykrajujeme kolieska. Z polovice koliesok vykrojíme uprostred malé kolieska.

Na pomatený plech uložíme plné kolieska, potrieme ich rozľahnaným vajcom, priložíme kolieska s vykrojeným stredom a tiež ich potrieme vajcom. Pečieme ich v dobre vyhriatej rúre. Upečené „mištičky“ môžeme plniť brusnicami.

Podávame k mäsu.

KRUPICOVÉ HALUŠKY

Rozpočet: 20 g masla, 200 g krupice, 10 g masti, 2 lít. vody, 1 vajce, voda, soľ.

To vriacej osolenej vody s maslom zavaríme za stáleho miešania krupicu a povaríme na hustú kašu. Do vychladnutej zamiešame vajce a mokrou lyžicou vykrajujeme halušky, ktoré varíme v osolenej vode. Uvarené vyberieme a pomáčime.

Podávame k mäsu so šťavou a omáčkou.

NEVIETE SI PORADIŤ S RÓZNYMI TÁŽKOSTAMI A ZÁLEŽITOSTAMI, KTORÉ VÁS ROZČUEUUJÚ? NAPISTE NÁM NA ADRESU: REDAKCIA ŽIVOT, WARSAWA, UL. FOKSAL 13. ODPOVIEME Vám A PORADÍME NA STRANKACH NÁŠHO CASOPISU ALEBO LISTOM.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redagują: ADAM CHALUPEK — redaktor naczelny, Marian Kaškiewicz — z-ca red. nacz. oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie František Bednářík (Nowa Biela), Augustín Bryja (Lapsze Wyżne), Mirona Čížková (Zelów), Jozef Gribáč (Podwilk), Jozef Griglak (Niepolomicze), Vladimír Hess (Lublin), Bronislav Knapičík (Mikolów), Ján Kovalík (Zubrzyca Dolna), Ján Kríšák (Krempachy), Waclaw Lučinský (Zelów), Lídia Mšálová (Zubrzyca Górska), Lídia Mundílová (Kuców), Ignác Nižník (Myślenice), František Svetlík (Lipnica Mała), Ján Švátek (Piekielník), Ján Špernoga (Warszawa), Růžena Urbánová (Gešiniec), Zofia Wasilewská (Lapsze Niżne), Andrej Vojtaš (Jurgów). Tłumaczenia i korekta jęz. czeskiego — Valerie Wojnarowska. Tłumaczenia na język sławski — Elżbieta Stojowska. Weryfikacja stylistyczna tekstu słowackiego — Ján Kacvinčák. Korekta jęz. słowackiego Ján Špernoga. Red. techn. — Krystyna Tomeczyk. Oprac. graf. — Joanna Deresz. „ŽIVOT“ ukazuje się około 15 każdego miesiąca.

Nadesłanych rękopisów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca:

Wydawnictwo „WSPÓŁCZESNE“ RSW „PRASA“, Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-11.
ADRES REDAKCJI: WARSZAWA, FOKSAL 13. TEL.: 26-44-49, 26-04-55, 26-42-57. Cena prenumeraty krajowej: kwart. 3 zł, półroczn. 6 zł, roczn. 12 zł. Instytucje państowe, społeczne, zakłady pracy, szkoły, itp. mogą zamawiać prenumeraty wyłącznie w miejscowościach Oddziałach i Delegaturach „Ruch“, w terminie do 25 listopada na rok następny. Prenumeratorzy indywidualni mogą opłacać prenumeraty w urzędach pocztowych i u listonoszy, lub dokonywać wpłat na konto PKO Nr 1-6-100020 — Centrala Kolejowa Prasy i Wydawnictw „Ruch“, Warszawa, ul. Towarowa 28 (w terminie do 10 dnia miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty). Prenumeraty z leczeniem wysyłki za granicę, która jest o 40% droższa od prenumeraty krajowej, przyjmuję Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch“, Warszawa, ul. Wronia 23, kont. PKO NR 1-6-100024. Oddano do składu 28.X.72 r. Numer zamknięto 7.XI.72 r. Druk Prasowe Znak Graficzne RSW „Prasa“, Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 1726. A-67.

ŽIVOT
czasopismo
społeczno
kulturalne

Revolučia 1848 znamenala pre Európu preimun v sociálnom a národnostnom napäti. Ak neprinesla bezprostredné premeny, ukázala ich možnosti. Pôkľa pôdesiate roky boli poznáne zvýšeným útlakom, bola to iba prirodzená reakcia feudálneho systému; no jeho základy boli už silno otrásené.

Slovenská politika zaznamenala v tomto roku porazku; no významný a pozitívny bol vlastný vnútorný dohyb uvedomovania, formovania národnej koncepcie, zjednocovania: bolo to dôležité meranie vlastných sil, významný základ pre budúci stavbu. Prvá uroda vyrásťa v siedemdesiatých rokoch a hoci bola opäť rozbitá maďarským kroupitom, jej korene ostali v pôde tak pevne, že potom rásila už nezadržateľne, z roka na rok.

Hned od porážky revolúcii Viedeň upevnila svoj centralistický režim, a to aj na území Uhorska. Na slovenskom území po období maďarizácie nastalo obdobie germanizácie a potláčania akéhokoľvek náznaku kultúrneho či politického hnutia. Štúr žil po revolúcii pod politickým dozorom v Modre, kde r. 1856 zomrel. Ján Kollár redigoval vo Viedni vladne Slovenské noviny. Inteligencia stratila záujem o pracu medzi ľudom, zavrádlo obdobie znechutenia, rezignácie.

Porážka rakúskeho vojska v Taliansku znamenala takmer zo dňa na deň pad Bachovo absolútizmu, ktorý už par rokov triel hospodársku krízu. Pre Slovákov príšla koncom päťdesiatych rokov príležitosť zhospodáriť kultúrne hodnoty a aspoň časť politických celov z predchádzajúcich desaťročí. Ján Pavlák, znany ako autor divadelných hier, vydával v spisovnej slovenčine Katolícke noviny Cyril a Method s prílohou Priater školy a literatúry. Okolo tohto časopisu sa zoskupila slovenská narodovecká inteligencia. Banískystrický biskup Štefan Moyzes a Karol Kuzmány (profesorom na evanjelickej teologickej fakulte vo Viedni) a vydavateľom Danihelom Lichardom pripravovali pôdu pre vznik Matice slovenskej. V lete 1859 vyhľásili cisára Františka Jozefa I., že vláda bude rešpektovať rečové práva a záujmy národnosti. O rok neskôr umožnilo císařské nariadenie používať slovenčinu v úradoch a súdoch po-

pri nemôdenie a maďarcene v 23 župách. Október 1861 uvedomoval císaŕ z roku 1860 požadoval sade historických celkov: teda aj slovensku neprinesla bezprostredné premeny, ukázala aspoň ich možnosti. Pôkľa pôdesiate roky boli poznáne zvýšeným útlakom, bola to iba prirodzená reakcia feudálneho systému; no jeho základy boli už silno otrásené.

Slovenská politika zaznamenala v tomto roku porazku; no významný a pozitívny bol vlastný vnútorný dohyb uvedomovania, formovania národnej koncepcie, zjednocovania: bolo to dôležité meranie vlastných sil, významný základ pre budúci stavbu. Prvá uroda vyrásťa v siedemdesiatých rokoch a hoci bola opäť rozbitá maďarským kroupitom, jej korene ostali v pôde tak pevne, že potom rásila už nezadržateľne, z roka na rok.

Hned od porážky revolúcii Viedeň upevnila svoj centralistický režim, a to aj na území Uhorska. Na slovenskom území po období maďarizácie nastalo obdobie germanizácie a potláčania akéhokoľvek náznaku kultúrneho či politického hnutia. Štúr žil po revolúcii pod politickým dozorom v Modre, kde r. 1856 zomrel. Ján Kollár redigoval vo Viedni vladne Slovenské noviny. Inteligencia stratila záujem o pracu medzi ľudom, zavrádlo obdobie znechutenia, rezignácie.

Porážka rakúskeho vojska v Taliansku znamenala takmer zo dňa na deň pad Bachovo absolútizmu, ktorý už par rokov triel hospodársku krízu. Pre Slovákov príšla koncom päťdesiatych rokov príležitosť zhospodáriť kultúrne hodnoty a aspoň časť politických celov z predchádzajúcich desaťročí. Ján Pavlák, znany ako autor divadelných hier, vydával v spisovnej slovenčine Katolícke noviny Cyril a Method s prílohou Priater školy a literatúry. Okolo tohto časopisu sa zoskupila slovenská narodovecká inteligencia. Banískystrický biskup Štefan Moyzes a Karol Kuzmány (profesorom na evanjelickej teologickej fakulte vo Viedni) a vydavateľom Danihelom Lichardom pripravovali pôdu pre vznik Matice slovenskej. V lete 1859 vyhľásili cisára Františka Jozefa I., že vláda bude rešpektovať rečové práva a záujmy národnosti. O rok neskôr umožnilo císařské nariadenie používať slovenčinu v úradoch a súdoch po-

sade historických celkov: teda aj slovensku neprinesla bezprostredné premeny, ukázala aspoň ich možnosti. Pôkľa pôdesiate roky boli poznáne zvýšeným útlakom, bola to iba prirodzená reakcia feudálneho systému; no jeho základy boli už silno otrásené.

Slovenská politika zaznamenala v tomto roku porazku; no významný a pozitívny bol vlastný vnútorný dohyb uvedomovania, formovania národnej koncepcie, zjednocovania: bolo to dôležité meranie vlastných sil, významný základ pre budúci stavbu. Prvá uroda vyrásťa v siedemdesiatých rokoch a hoci bola opäť rozbitá maďarským kroupitom, jej korene ostali v pôde tak pevne, že potom rásila už nezadržateľne, z roka na rok.

Hned od porážky revolúcii Viedeň upevnila svoj centralistický režim, a to aj na území Uhorska. Na slovenskom území po období maďarizácie nastalo obdobie germanizácie a potláčania akéhokoľvek náznaku kultúrneho či politického hnutia. Štúr žil po revolúcii pod politickým dozorom v Modre, kde r. 1856 zomrel. Ján Kollár redigoval vo Viedni vladne Slovenské noviny. Inteligencia stratila záujem o pracu medzi ľudom, zavrádlo obdobie znechutenia, rezignácie.

Porážka rakúskeho vojska v Taliansku znamenala takmer zo dňa na deň pad Bachovo absolútizmu, ktorý už par rokov triel hospodársku krízu. Pre Slovákov príšla koncom päťdesiatych rokov príležitosť zhospodáriť kultúrne hodnoty a aspoň časť politických celov z predchádzajúcich desaťročí. Ján Pavlák, znany ako autor divadelných hier, vydával v spisovnej slovenčine Katolícke noviny Cyril a Method s prílohou Priater školy a literatúry. Okolo tohto časopisu sa zoskupila slovenská narodovecká inteligencia. Banískystrický biskup Štefan Moyzes a Karol Kuzmány (profesorom na evanjelickej teologickej fakulte vo Viedni) a vydavateľom Danihelom Lichardom pripravovali pôdu pre vznik Matice slovenskej. V lete 1859 vyhľásili cisára Františka Jozefa I., že vláda bude rešpektovať rečové práva a záujmy národnosti. O rok neskôr umožnilo císařské nariadenie používať slovenčinu v úradoch a súdoch po-

sa Hornouhorské slovenské okolie, aby úradnou rečou v Okoli bola slovenčina a aby Slováci mohli voľne nákladať so školami v Okoli, rešpektujúc plánne zákony. Žiadosti odniešli do Viedne panovníkovi deputácia, vedená Moysesom. Z Viedne požiadavky sa dostali do Pešti, kde stroskotali, no nie úplne. Najväčšími výdobytkami šesťdesiatych rokov bolo schválenie Matici slovenskej.

Podľa stanov bola MS „jednotou milovníkov slovenského národa a života“ a jej cieľom bol „budíť v členoch slovenského národa mravnú a umnú vzdelenosť, rozširovať ju, postrovať a podporovať slovenskú literatúru a krásne umenia a tým i hodnoty dobrobyt slovenského národa napomáhať a zverodovať“. Predsedom sa stal Štefan Moyzes, prvým podpredsedom Karol Kuzmány — teda katolík a evanjelik, čo aj symbolicky zjedno-

Mimo ďalšiu výnam pre ďalší rozvoj Slovenska mal postupný rozvoj priemyslu. Prudko sa buďovala železničná sieť, rozvíjalo sa baníctvo, hutníctvo, priemysel drevařský, pierešenský, textilný, skaristvo, liehovarnictvo, cukrovarníctvo. I keď kapitál bol takmer výlučne v cudzích rukách, rapidne sa menila sociálna štruktúra národa a zlepšovali sa predpoklady pre hospodársky rozvoj. Robotnícke hnutie sa na Slovensku sírilo v Budapešti, kde stroskotali, no nie úplne. Najväčším výdobytkom šesťdesiatych rokov bolo vytvorené vedecké hnutie sa na Slovensku sírilo v Budapešti, kde stroskotali, no nie úplne. Najväčším výdobytkom šesťdesiatych rokov bolo vytvorené

Mimo ďalšiu výnam pre ďalší rozvoj Slovenska mal postupný rozvoj priemyslu. Prudko sa buďovala železničná sieť, rozvíjalo sa baníctvo, hutníctvo, priemysel drevařský, pierešenský, textilný, skaristvo, liehovarnictvo, cukrovarníctvo. I keď kapitál bol takmer výlučne v cudzích rukách, rapidne sa menila sociálna štruktúra národa a zlepšovali sa predpoklady pre hospodársky rozvoj. Robotnícke hnutie sa na Slovensku sírilo v Budapešti, kde stroskotali, no nie úplne. Najväčším výdobytkom šesťdesiatych rokov bolo vytvorené

Mimo ďalšiu výnam pre ďalší rozvoj Slovenska mal postupný rozvoj priemyslu. Prudko sa buďovala železničná sieť, rozvíjalo sa baníctvo, hutníctvo, priemysel drevařský, pierešenský, textilný, skaristvo, liehovarnictvo, cukrovarníctvo. I keď kapitál bol takmer výlučne v cudzích rukách, rapidne sa menila sociálna štruktúra národa a zlepšovali sa predpoklady pre hospodársky rozvoj. Robotnícke hnutie sa na Slovensku sírilo v Budapešti, kde stroskotali, no nie úplne. Najväčším výdobytkom šesťdesiatych rokov bolo vytvorené

Mimo ďalšiu výnam pre ďalší rozvoj Slovenska mal postupný rozvoj priemyslu. Prudko sa buďovala železničná sieť, rozvíjalo sa baníctvo, hutníctvo, priemysel drevařský, pierešenský, textilný, skaristvo, liehovarnictvo, cukrovarníctvo. I keď kapitál bol takmer výlučne v cudzích rukách, rapidne sa menila sociálna štruktúra národa a zlepšovali sa predpoklady pre hospodársky rozvoj. Robotnícke hnutie sa na Slovensku sírilo v Budapešti, kde stroskotali, no nie úplne. Najväčším výdobytkom šesťdesiatych rokov bolo vytvorené

Mimo ďalšiu výnam pre ďalší rozvoj Slovenska mal postupný rozvoj priemyslu. Prudko sa buďovala železničná sieť, rozvíjalo sa baníctvo, hutníctvo, priemysel drevařský, pierešenský, textilný, skaristvo, liehovarnictvo, cukrovarníctvo. I keď kapitál bol takmer výlučne v cudzích rukách, rapidne sa menila sociálna štruktúra národa a zlepšovali sa predpoklady pre hospodársky rozvoj. Robotnícke hnutie sa na Slovensku sírilo v Budapešti, kde stroskotali, no nie úplne. Najväčším výdobytkom šesťdesiatych rokov bolo vytvorené

Mimo ďalšiu výnam pre ďalší rozvoj Slovenska mal postupný rozvoj priemyslu. Prudko sa buďovala železničná sieť, rozvíjalo sa baníctvo, hutníctvo, priemysel drevařský, pierešenský, textilný, skaristvo, liehovarnictvo, cukrovarníctvo. I keď kapitál bol takmer výlučne v cudzích rukách, rapidne sa menila sociálna štruktúra národa a zlepšovali sa predpoklady pre hospodársky rozvoj. Robotnícke hnutie sa na Slovensku sírilo v Budapešti, kde stroskotali, no nie úplne. Najväčším výdobytkom šesťdesiatych rokov bolo vytvorené

Mimo ďalšiu výnam pre ďalší rozvoj Slovenska mal postupný rozvoj priemyslu. Prudko sa buďovala železničná sieť, rozvíjalo sa baníctvo, hutníctvo, priemysel drevařský, pierešenský, textilný, skaristvo, liehovarnictvo, cukrovarníctvo. I keď kapitál bol takmer výlučne v cudzích rukách, rapidne sa menila sociálna štruktúra národa a zlepšovali sa predpoklady pre hospodársky rozvoj. Robotnícke hnutie sa na Slovensku sírilo v Budapešti, kde stroskotali, no nie úplne. Najväčším výdobytkom šesťdesiatych rokov bolo vytvorené

Mimo ďalšiu výnam pre ďalší rozvoj Slovenska mal postupný rozvoj priemyslu. Prudko sa buďovala železničná sieť, rozvíjalo sa baníctvo, hutníctvo, priemysel drevařský, pierešenský, textilný, skaristvo, liehovarnictvo, cukrovarníctvo. I keď kapitál bol takmer výlučne v cudzích rukách, rapidne sa menila sociálna štruktúra národa a zlepšovali sa predpoklady pre hospodársky rozvoj. Robotnícke hnutie sa na Slovensku sírilo v Budapešti, kde stroskotali, no nie úplne. Najväčším výdobytkom šesťdesiatych rokov bolo vytvorené

Mimo ďalšiu výnam pre ďalší rozvoj Slovenska mal postupný rozvoj priemyslu. Prudko sa buďovala železničná sieť, rozvíjalo sa baníctvo, hutníctvo, priemysel drevařský, pierešenský, textilný, skaristvo, liehovarnictvo, cukrovarníctvo. I keď kapitál bol takmer výlučne v cudzích rukách, rapidne sa menila sociálna štruktúra národa a zlepšovali sa predpoklady pre hospodársky rozvoj. Robotnícke hnutie sa na Slovensku sírilo v Budapešti, kde stroskotali, no nie úplne. Najväčším výdobytkom šesťdesiatych rokov bolo vytvorené

Mimo ďalšiu výnam pre ďalší rozvoj Slovenska mal postupný rozvoj priemyslu. Prudko sa buďovala železničná sieť, rozvíjalo sa baníctvo, hutníctvo, priemysel drevařský, pierešenský, textilný, skaristvo, liehovarnictvo, cukrovarníctvo. I keď kapitál bol takmer výlučne v cudzích rukách, rapidne sa menila sociálna štruktúra národa a zlepšovali sa predpoklady pre hospodársky rozvoj. Robotnícke hnutie sa na Slovensku sírilo v Budapešti, kde stroskotali, no nie úplne. Najväčším výdobytkom šesťdesiatych rokov bolo vytvorené

Mimo ďalšiu výnam pre ďalší rozvoj Slovenska mal postupný rozvoj priemyslu. Prudko sa buďovala železničná sieť, rozvíjalo sa baníctvo, hutníctvo, priemysel drevařský, pierešenský, textilný, skaristvo, liehovarnictvo, cukrovarníctvo. I keď kapitál bol takmer výlučne v cudzích rukách, rapidne sa menila sociálna štruktúra národa a zlepšovali sa predpoklady pre hospodársky rozvoj. Robotnícke hnutie sa na Slovensku sírilo v Budapešti, kde stroskotali, no nie úplne. Najväčším výdobytkom šesťdesiatych rokov bolo vytvorené

Mimo ďalšiu výnam pre ďalší rozvoj Slovenska mal postupný rozvoj priemyslu. Prudko sa buďovala železničná sieť, rozvíjalo sa baníctvo, hutníctvo, priemysel drevařský, pierešenský, textilný, skaristvo, liehovarnictvo, cukrovarníctvo. I keď kapitál bol takmer výlučne v cudzích rukách, rapidne sa menila sociálna štruktúra národa a zlepšovali sa predpoklady pre hospodársky rozvoj. Robotnícke hnutie sa na Slovensku sírilo v Budapešti, kde stroskotali, no nie úplne. Najväčším výdobytkom šesťdesiatych rokov bolo vytvorené

Mimo ďalšiu výnam pre ďalší rozvoj Slovenska mal postupný rozvoj priemyslu. Prudko sa buďovala železničná sieť, rozvíjalo sa baníctvo, hutníctvo, priemysel drevařský, pierešenský, textilný, skaristvo, liehovarnictvo, cukrovarníctvo. I keď kapitál bol takmer výlučne v cudzích rukách, rapidne sa menila sociálna štruktúra národa a zlepšovali sa predpoklady pre hospodársky rozvoj. Robotnícke hnutie sa na Slovensku sírilo v Budapešti, kde stroskotali, no nie úplne. Najväčším výdobytkom šesťdesiatych rokov bolo vytvorené

Mimo ďalšiu výnam pre ďalší rozvoj Slovenska mal postupný rozvoj priemyslu. Prudko sa buďovala železničná sieť, rozvíjalo sa baníctvo, hutníctvo, priemysel drevařský, pierešenský, textilný, skaristvo, liehovarnictvo, cukrovarníctvo. I keď kapitál bol takmer výlučne v cudzích rukách, rapidne sa menila sociálna štruktúra národa a zlepšovali sa predpoklady pre hospodársky rozvoj. Robotnícke hnutie sa na Slovensku sírilo v Budapešti, kde stroskotali, no nie úplne. Najväčším výdobytkom šesťdesiatych rokov bolo vytvorené

Mimo ďalšiu výnam pre ďalší rozvoj Slovenska mal postupný rozvoj priemyslu. Prudko sa buďovala železničná sieť, rozvíjalo sa baníctvo, hutníctvo, priemysel drevařský, pierešenský, textilný, skaristvo, liehovarnictvo, cukrovarníctvo. I keď kapitál bol takmer výlučne v cudzích rukách, rapidne sa menila sociálna štruktúra národa a zlepšovali sa predpoklady pre hospodársky rozvoj. Robotnícke hnutie sa na Slovensku sírilo v Budapešti, kde stroskotali, no nie úplne. Najväčším výdobytkom šesťdesiatych rokov bolo vytvorené

Mimo ďalšiu výnam pre ďalší rozvoj Slovenska mal postupný rozvoj priemyslu. Prudko sa buďovala železničná sieť, rozvíjalo sa baníctvo, hutníctvo, priemysel drevařský, pierešenský, textilný, skaristvo, liehovarnictvo, cukrovarníctvo. I keď kapitál bol takmer výlučne v cudzích rukách, rapidne sa menila sociálna štruktúra národa a zlepšovali sa predpoklady pre hospodársky rozvoj. Robotnícke hnutie sa na Slovensku sírilo v Budapešti, kde stroskotali, no nie úplne. Najväčším výdobytkom šesťdesiatych rokov bolo vytvorené

Mimo ďalšiu výnam pre ďalší rozvoj Slovenska mal postupný rozvoj priemyslu. Prudko sa buďovala železničná sieť, rozvíjalo sa baníctvo, hutníctvo, priemysel drevařský, pierešenský, textilný, skaristvo, liehovarnictvo, cukrovarníctvo. I keď kapitál bol takmer výlučne v cudzích rukách, rapidne sa menila sociálna štruktúra národa a zlepšovali sa predpoklady pre hospodársky rozvoj. Robotnícke hnutie sa na Slovensku sírilo v Budapešti, kde stroskotali, no nie úplne. Najväčším výdobytkom šesťdesiatych rokov bolo vytvorené</